

unicef

Australian
Aid

မြန်မာနိုင်ငံရှိ

မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏

အခြေအနေဆန်းစစ်လေ့လာမှု
အစီရင်ခံစာအကျဉ်းချုပ်

၂၀၁၆

Disclaimer

The opinions expressed in this publication are those of the contributors and do not necessarily reflect the policies or views of UNICEF or the Department of Social Welfare.

Extracts from this publication may be freely reproduced with due acknowledgement, using the following reference: UNICEF 2016. Situation Analysis of Children with Disabilities in the Republic of the Union of Myanmar. Yangon, UNICEF Myanmar.

For further information and to download this or any other publication, please visit the UNICEF Myanmar website at <http://www.unicef.org/myanmar/>

Contact:

UNICEF MYANMAR
23-A, Inya Myaing Road
Shwe Daung Gya Ward 2, Bahan Township, Myanmar
yangon@unicef.org

Copyright: ©2016 United Nations Children's Fund (UNICEF)

Submitted by IPE Global

Illustration: Khine Zar Mon

Design and Layout: Yar Zar Ye Ni

Photos: @UNICEF Myanmar/2016/Kaung Htet

This report has been prepared by IPE Global Limited for the Myanmar Country Office of the United Nations Children's Fund (UNICEF) and the Department of Social Welfare, Ministry of Social Welfare, Relief and Resettlement. IPE Global has performed this study in concert with Myanmar Survey Research Limited (MSR), which has been tasked with the collection of quantitative and qualitative data. All information in this report is of a confidential nature and intended for the exclusive use of UNICEF, which may transmit such information to its employees or professional advisors, and to the government of Myanmar, at its discretion. The data described, their analysis, and associated findings and recommendations are not representative of the whole of the Republic of the Union of Myanmar and should be interpreted with caution.

Acknowledgements

The study team would like to thank the children and people of Myanmar for their dedicated and spontaneous participation in the data collection process, including through response to survey questions, participation in focus group discussions (FGDs) and key informant interviews, and overall hospitality to the enumerators. Special thanks are due to the staff of the Department of Social Welfare for their support, guidance and involvement in the supervision of the data collection process. The team also would like to thank staff from the Ministries of Education and Health, representatives from various disabled people's organizations, and other national and international non-governmental organizations (NGOs) that have contributed to the finalization of this study. Lastly, the team would like to express its appreciation to the staff of UNICEF Myanmar for their support and enthusiasm throughout the process.

This report is dedicated to all the children in Myanmar.

Study Team

Paula Frederica Hunt	Team leader
Pinaki Joddar	Quantitative expert
San Tun Aung	Qualitative expert
Sanjay Tripathi	Situation analysis and quality assurance expert

မာတိကာ

လေ့လာဆန်းစစ်မှု အကျဉ်းချုပ်	၁
နည်းလမ်း	၁
အဓိကတွေ့ရှိချက်များ	၂
မသန်စွမ်းဖြစ်မှုအား အဓိပ္ပါယ်သတ်မှတ်ခြင်း	၂
နေ့စဉ် ရှင်သန်ရပ်တည်မှု	၂
ပြုစုစောင့်ရှောက်ရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်	၂
ရပ်ရွာနှင့်လူမှုဘဝပတ်ဝန်းကျင်	၃
ပညာသင်ကြားခွင့်	၄
ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုရရှိပိုင်ခွင့်	၅
ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုရှိသော ပတ်ဝန်းကျင်	၅
အခြားအရေးကိစ္စများ	၇
အကြံပြုတင်ပြချက်များ	၇

အပိုင်း ၁ - တွေ့ရှိချက်များ	၁၁
၁။ မသန်စွမ်းကလေးများ၏ ယေဘုယျ အချက်အလက်များ	၁၁
၂။ နေ့စဉ် ရှင်သန်ရပ်တည်မှု	၁၁
၃။ ပြုစုစောင့်ရှောက်ရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်	၁၃
၄။ ရပ်ရွာနှင့်လူမှုဘဝပတ်ဝန်းကျင်	၁၃
၅။ ပညာသင်ကြားခွင့်	၁၅
၆။ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုရရှိပိုင်ခွင့်	၁၅
၇။ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုရှိသော ပတ်ဝန်းကျင်	၁၇
၈။ အခွင့်အရေးနှင့် ဆန္ဒများ၏ အခြားသော စိန်ခေါ်မှုများ	၁၇
၉။ မွန်ပြည်နယ်၏ မသန်စွမ်းမှုအခြေအနေ (ဖြစ်ရပ်လေ့လာဆန်းစစ်ချက်)	၁၉

အပိုင်း ၂ - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ရင်ဆိုင်နေရသော အတွေ့ထွေအတားအဆီးများနှင့် နှောင့်နှေးမှုများ	၂၁
၁၀။ အကျိုးသက်ဆိုင်ပါဝင်သူများသို့ အကြံပြုချက်များ	၃၇
၁၀-၁ လွှတ်တော်အတွက် အကြံပြုချက်များ	၃၇
၁၀-၂ နိုင်ငံတော်အစိုးရအတွက် အကြံပြုချက်များ (ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများအားလုံး)	၃၈
၁၀-၃ မသန်စွမ်းသူများအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီနှင့် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနအတွက် အကြံပြုချက်များ	၄၀
၁၀-၄ တာဝန်ခံဝန်ကြီးဌာနများအတွက် အကြံပြုချက်များ	၄၀
၁၀-၅ ဖွံ့ဖြိုးမှုမိတ်ဖက်များအတွက် အကြံပြုချက်များ	၄၂
၁၀-၆ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများနှင့် မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် အရပ်ဖက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွက် အကြံပြုချက်များ	၄၄

ဥပေမာ

မြန်မာနိုင်ငံရှိ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များသည် ဘေးဖယ်ခံထားရခြင်းနှင့် ချန်လှပ်ခံ ထားရခြင်းတို့ကို အများဆုံးကြုံတွေ့နေကြရသည့် အပြင် အများနည်းတူ လူ့အသိုင်းအဝန်း အတွင်း ဝင်ဆန့်နိုင်ရေး အတွက်လည်း မကြာခဏ လျစ်လျူရှုခံနေကြရပါသည်။

၂၀၁၄ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကလေးငယ်ဦးရေ ၁၇.၂% ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့အနက် ၁.၃၅%(၂၃၂၀၂၁) သည် မသန်စွမ်း ကလေးငယ်များ ဖြစ်ကြပါသည်။

သို့ရာတွင် ဖော်ပြပါ ကိန်းဂဏန်းများ နောက်ကွယ်ရှိ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်တစ်ဦးချင်း၏ ဘဝအခြေအနေတို့ကို အနည်းငယ်သာ သိမြင် နားလည်နိုင်ကြပါသည်။ အစိုးရဌာန၊ အဖွဲ့အစည်းတို့သည် ကလေးသူငယ်များနှင့် အမျိုးသမီးများအတွက် ကိန်းဂဏန်း အချက်အလက်များ ပုံမှန်ထုတ်ဝေလျှက်ရှိသော်လည်း သက်ဆိုင်ရာကဏ္ဍအလိုက် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များနှင့် သက်ဆိုင်သည့် တာဝန်ရှိမှု၊ အရေအတွက်၊ အရည်အသွေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက် ရှားပါးခြင်း၊ ပြည့်စုံမှုမရှိခြင်းနှင့် အာမခံချက်မရှိခြင်းတို့ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အခြေအနေ ဆန်းစစ် လေ့လာမှု အစီရင်ခံစာသည် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ၏ လိုအပ်ချက်တို့ကို ခွဲခြား ဖော်ထုတ်ရန်နှင့် ဖြည့်ဆည်း ဆောင်ရွက်ရန် အလွန်သင့်တော်ပြီး အချိန်မီရရှိလာသော အရေးကြီး လိုအပ် သည့် အထောက်အထားပြ သတင်းအချက်အလက်များ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် အစီရင်ခံစာသည် ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ၂၀၃၀ လုပ်ငန်း စဉ်နှင့် ၎င်း၏ မျှော်မှန်းချက်ဖြစ်သော လူသားအားလုံး အကျုံးဝင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ပြည့်မီစေရေးတို့ကိုလည်း အထောက်အကူပြုနိုင်မည်ဖြစ် ပါသည်။ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များ နေ့စဉ်ဘဝတွင် လည်းကောင်း၊ ရပ်ရွာအတွင်းတွင်လည်းကောင်း လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှု တို့ကို လက် လှမ်းမီ ရရှိနိုင်ရေးအတွက်လည်းကောင်း ရင်ဆိုင်နေရသော အတားအဆီးနှင့် အခက်အခဲများ နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဆန်းစစ်လေ့လာမှုနှင့် သတင်း အချက်အလက်တို့ကို ဤအစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားခြင်းအားဖြင့် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အပြည့်အဝ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်နှင့် လူမှုရေးအရ ပေါင်းစည်းပါဝင်နိုင်မှုတို့ကို သေချာစေရန် လုပ်ဆောင်ချက်တို့ကို အရေးကြီး ဆောင်ရွက်ရမည့် အဓိကဇရိယာများ၌ စတင် ဆောင်ရွက် နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အစီရင်ခံစာအား ဖတ်ရှုလေ့လာရန်၊ အစီရင်ခံစာပါ အကြံပြု တင် ပြချက်တို့ကို စဉ်းစားသုံးသပ်ရန်၊ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးတို့ကို ပြည့်မီစေရေး မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်သည့် နိုင်ငံတော် အဆင့် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုတို့ကို ထောက်ပံ့ရန် တိုက်တွန်းအားပေးလိုပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အခြေအနေ ဆန်းစစ်လေ့လာမှု အစီရင်ခံစာအား လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည် နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနနှင့် ယူနီဆက်ဖ် (မြန်မာ)တို့၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ရေးသား ပြုစုခဲ့ခြင်းဖြစ် ပါသည်။ အစီရင် ခံစာသည် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးတို့ကို ပြည့်မီစေရန်နှင့် မြန်မာလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ပေါင်းစည်း ပါဝင်ခြင်းနှင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကို သေချာစေရန် ကဏ္ဍမျိုးစုံရှိ အကျိုးတူ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူများနှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုမှ ပထမဦး ဆုံး ရရှိလာသော ရလဒ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အခြေအနေ ဆန်းစစ်လေ့လာမှု အစီရင်ခံစာ ပေါ်ထွက် လာရေးအတွက် နည်းပညာပိုင်းဆိုင် ရာနှင့် ငွေကြေးပိုင်းဆိုင်ရာ တို့ကို လုံလောက်စွာ ပံ့ပိုးပေးခဲ့ကြသည့် ယူနီဆက်ဖ် (မြန်မာ)နှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ မိတ်ဖက် အဖွဲ့အစည်း များ ဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အရည်အသွေးမြင့်မားသော အခြေခံပညာရေး အစီအစဉ် (QBEP)၊ ဩစတြေးလျ၊ ဒိန်းမတ်၊ နိုင်ငံတကာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အစီအစဉ် (DFID)၊ ဥရောပသမဂ္ဂ (EU)နှင့် နော်ဝေနိုင်ငံတို့အား လှိုက်လှိုက်လှဲလှဲ အထူးကျေးဇူးတင်ရှိ ပါသည်။ အစီရင် ခံစာ ပြုစုရေးသားရာတွင် တန်ဖိုးရှိသော သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိ နိုင်ရန် ကူညီဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ကြသည့် ဆက်စပ် အစိုးရဝန် ကြီးဌာနအသီးသီးမှ တာဝန်ရှိသူများ၊ မသန်စွမ်း အဖွဲ့အစည်းများမှ ပုဂ္ဂိုလ်များအားလည်း ကျေးဇူးတင်ရှိ ပါသည်။ ဖော်ပြပါ အဖွဲ့အစည်း နှင့် ပုဂ္ဂိုလ်အသီးသီး၏ စိတ်ပါဝင်စားမှု၊ အထောက်အပံ့နှင့် ပူးပေါင်းပါဝင်မှုများကြောင့်သာ မြန်မာနိုင်ငံရှိ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များ၏ အခြေအနေ ဆန်းစစ်လေ့လာမှု အစီရင်ခံစာအား ပြုစုရေးဆွဲနိုင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်အားလုံးသည် ၎င်းတို့၏ မွေးရာပါဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အလားအလာတို့ကို အပြည့်အဝ ပြည့်မီရရှိခံစားခွင့်နှင့် အခြား ကလေးသူငယ်များ ရရှိနေသော အခွင့်အလမ်းတို့ကိုလည်း ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ဤအစီရင်ခံစာသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မသန်စွမ်း ကလေး

သူငယ်များ၏ အခြေအနေ ဆောင်ရွက်နေသည့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ တိုးတက်ကောင်းမွန်ရန် တွန်းအားတစ်ရပ် ဖြစ်စေမည့်အပြင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူမှုရေးအရ ပေါင်းစည်းပါဝင်မှုရှိသည့် အနာဂတ်တစ်ခု ဖန်တီးဖြစ်ပေါ်လာရေး အတွက်လည်း အကြွင်းမဲ့ အထောက်အကူပြုနိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်မိပါသည်။

ဒေါက်တာဦးဝင်းမြတ်အေး

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၊

လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန

အမှာစကား

မြန်မာနိုင်ငံရှိ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အခြေအနေ လေ့လာဆန်းစစ်မှု အစီရင်ခံစာသည် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုများ ကြုံတွေ့နေရသည့် ဘဝအခြေအနေ တို့ကို စနစ်တကျ သိရှိနားလည်ရန် အစီရင်ခံစာပြထားသော မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဦးဆုံးသော ခိုင်မာကျစ်လစ်ပြီး အရည်အသွေးရှိသော အထောက်အထားပြ လေ့လာ ဆန်းစစ်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။

မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်တို့သည် အခြားကလေးသူငယ်အားလုံးနှင့် တန်းတူအခွင့်အရေးများ ရှိသည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် အခွင့်အလမ်းတို့ကို အခြားကလေးသူငယ်များနည်းတူ ရရှိပါက မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်တို့သည် စိတ်ချမ်းသာ၍ ဂုဏ်သိက္ခာရှိသောဘဝတွင် ရှင်သန်နေထိုင်နိုင်ပြီး ၎င်းတို့နေထိုင်ရာ ရပ်ရွာပတ်ဝန်းကျင်၏ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတို့အတွက် ထောက်ပံ့ပေးနိုင်သည့် မွေးရာပါ အစွမ်းအစ အလားအလာကောင်းများလည်း ရှိပါသည်။ သို့သော် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များသည် ယနေ့ထက်တိုင် အသက်ရှင်သန်နေထိုင်ရန် အခက်အခဲများ ရင်ဆိုင်နေကြရပါသည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင်ရှိ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များသည် ၎င်းတို့၏ ချို့ယွင်းအားနည်းချက်များကြောင့် ကြုံတွေ့ရသည့် အခက်အခဲများအပြင် လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ ပုံသွင်းယူခဲ့သည့် အတားအဆီးများစွာကိုလည်း ရင်ဆိုင်နေကြရပါသည်။

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ကြီး၏ မသန်စွမ်းမှုဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာတွင် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် မသန်စွမ်းသူဦးရေ ခန့်မှန်း ၁ ဘီလီယံရှိကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ၎င်းမသန်စွမ်းသူဦးရေ ၁၀ ဦးတွင် ၁ ဦးသည် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များဖြစ်ကြပြီး၊ ၈၀% သည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် နေထိုင်ကြပါသည်။ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များသည် အဆင်းရဲဆုံး လူဦးရေစာရင်းတွင် ပါဝင်နိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။ ပညာသင်ကြားခွင့် လက်လှမ်းမီရရှိနိုင်မှု အကန့်အသတ်ရှိသည့်အပြင် အကြမ်းဖက်ခံရနိုင်ခြေ အလွန်မြင့်မားသည်။ ထို့အပြင် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များသည် ၎င်းတို့၏ မသန်စွမ်းမှုကြောင့် အရေးပေါ် အခြေအနေများတွင် လူသားစာနာချင်းထောက်ထားမှု အထောက်အပံ့ လုံလုံလောက်လောက် မရရှိဘဲ ဘေးဖယ်ထားခြင်း ခံကြရပါသည်။

အဆိုပါ ခြားနားချက်တို့ကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရန် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် မူဝါဒရေးဆွဲခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့ကို အထောက်အကူဖြစ်စေသည့် သင့်တော်မှုရှိပြီး အရည်အသွေးမြင့်မားသော သတင်းအချက်အလက်များ လိုအပ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက်လည်း အဆိုပါ ခြားနားချက်တို့ကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရန် ချွင်းချက်မရှိ လိုအပ်ပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ အတည်ပြု လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည့် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်းအရ ကတိပြုထားရှိမှုတို့ကို ဆောင်ရွက်ပေးရန် ဆုံးဖြတ်ချက်များအား မူဝါဒချမှတ်သူများ ချမှတ်ရာတွင် ခိုင်မာသော အထောက်အထား လိုအပ်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အခြေအနေ ဆန်းစစ်လေ့လာမှု အစီရင်ခံစာသည် သတင်းအချက်အလက် ကွာဟချက်အား ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။ ဆန်းစစ်လေ့လာမှု အစီရင်ခံစာသည် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများ ပြည့်မီစေရေး၊ အခြေခံ ဝန်ဆောင်မှုများ လက်လှမ်းမီ ရရှိစေရေးတို့နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်တို့၏ လက်ရှိအခြေအနေအပြင် ၎င်းတို့ နေထိုင်ရာ ရပ်ရွာအတွင်း ဖြတ်သန်းနေရသော ဘဝအတွေ့အကြုံ တို့ကိုလည်း ဆန်းစစ်ဖော်ထုတ် ထားပါသည်။ ထို့အပြင် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များ ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးတို့ကို ရရှိခံစားနိုင်ရေးအား အဟန့်အတားဖြစ်စေသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ ဖန်တီးထားရှိသော အတားအဆီးတို့ကို ခွဲခြားဖော်ထုတ်နိုင်ရေး အတွက်လည်း အဓိကထားပါသည်။ ခွဲခြားဖော်ထုတ်သည့် အတားအဆီးများတွင် လွှဲမှားသော သဘောထားများ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ပိုင်းနှင့် ပြောဆိုဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ အတားအဆီးများ၊ မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာ ကွာဟချက်များနှင့် ထိရောက်မှုရှိသော အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မှု စသည်တို့ပါဝင်ပါသည်။ အစီရင်ခံစာတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များသည် ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုများ လက်လှမ်းမီ ရရှိရန် နည်းပါးခြင်း၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ၎င်းတို့၏ သဘောထား ယူဆချက်တို့ကို ပြောဆိုဖော်ထုတ်နိုင်မှု အခွင့်အလမ်းမရှိခြင်းနှင့် ကရုဏာသက်ခြင်း၊ သနားခြင်းနှင့် ဝမ်းနည်းခြင်းစသည့် အနှုတ်သဘော ဆောင်သော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတို့ကို နေ့စဉ်ကြုံတွေ့ရခြင်း တို့ကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် မူဝါဒပိုင်းနှင့် ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ အားနည်းခြင်းတို့သည် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ရင်ဆိုင်နေရသော အခက်အခဲများ ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်ဟုလည်း အသားပေး ဖော်ပြထားပါသည်။

ဤဆန်းစစ်လေ့လာမှုသည် လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနနှင့် ယူနီဆက်ဖ် တို့ ရင်းနှီးစွာ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်းအားဖြင့် ရရှိလာသော အကျိုးရလဒ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အရည်အသွေး မြင့်မားသော အခြေခံပညာရေးအစီအစဉ် (QBEP) အရ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ မိတ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သော ဩစတြေးလျ၊ ဒိန်းမတ်၊ ဥရောပသမဂ္ဂ (EU)၊ နော်ဝေနှင့် အင်္ဂလန်နိုင်ငံတို့အား အစီရင်ခံစာ ပေါ်ထွက်လာစေရေးအတွက် စေတနာထက်သန်စွာဖြင့် ငွေကြေး အကူအညီ ပံ့ပိုးခဲ့ခြင်းအား လှိုက်လှိုက်လဲ့လဲ့ ကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။

ဤဆန်းစစ်လေ့လာမှုတွင် ပါရှိသော သတင်းအချက်အလက်တို့ကို မူဝါဒချမှတ်သူများ၊ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုဆိုင်ရာ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် မသန်စွမ်းသူများ၏ အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများ ပြည့်မီရရှိရေးအတွက် မြှင့်တင်ဆောင် ရွက်ရာတွင် အသုံးပြုဆောင်ရွက်ရန် ယူနီဆက်ဖ်အနေဖြင့် မျှော်လင့်မိပါသည်။ ထို့အပြင် ထောက်ပံ့လျက်ရှိသော လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများ ၏ အရည်အသွေးနှင့် လူတိုင်းရရှိခံစားနိုင်ရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်ရန် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုတို့နှင့် စပ်လျဉ်း သည့် မူဝါဒအစီအစဉ် အားလုံးတွင် မသန်စွမ်းမှုအား ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းရေးအတွက် အကိုးအကား လမ်းညွှန်ချက်တစ်ခုအဖြစ် အထောက် အကူပြုစေမည် ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဤဆန်းစစ်လေ့လာမှုသည် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အကျပ်အတည်း၊ အတိဒုက္ခတို့ကို တစ်နည်းနည်းဖြင့် မျက်ကွယ် ပြုထားခြင်းအား သိမြင်နားလည် နိုင်စေရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် လေ့လာဆန်းစစ်မှုသည် မြန်မာနိုင် ငံတွင် မသန်စွမ်းမှုအရေးကိစ္စအား အပြုသဘော တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများ၊ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များအတွက် အတူတကွထားရှိသော ကတိကဝတ် ပိုမိုခိုင်မာရန်၊ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ရပ်ရွာပတ်ဝန်းကျင်များတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ပေါင်းစည်းပါဝင်ခြင်း စသည် တို့ကို အခြေခံစည်းမျဉ်း၊ သာတူညီမျှမှုနှင့် အားလုံးအတွက် အကျိုးအမြတ်အဖြစ် အမှန်တကယ် ဆောင်ရွက်ရန် လှုံ့ဆော် အသိပေးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

Bertrand Bainvel

UNICEF Myanmar Representative

လေ့လာဆန်းစစ်မှု အကျဉ်းချုပ်

မြန်မာနိုင်ငံရှိ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များ၏ အခြေအနေလေ့လာဆန်းစစ်မှုသည် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုများ တွေ့ကြုံရသော အခြေအနေတို့ကို စနစ်တကျ အကဲဖြတ်သုံးသပ်ရန် ရည်ရွယ်သည့်အပြင် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုများအတွက် မူဝါဒချမှတ် ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုတို့ကို တိုင်းတာနိုင်မည့် အခြေခံ သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိရန်အတွက်လည်း ရည်ရွယ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များအတွက် ပထမဦးဆုံးဆောင်ရွက်သော လေ့လာဆန်းစစ်မှု ဖြစ်သောကြောင့် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များကိုယ်တိုင် ၎င်းတို့၏ အရေးကြီး လိုအပ်ချက်များ သိမြင်ရန်နှင့် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များအတွက် ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်နေသော အခွင့်အရေးနှင့် ခံစားခွင့်များ အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် အခြေအနေတို့ကို အဓိကကျမည့် အကျိုးတူ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများနှင့် မူဝါဒချမှတ်သူများအကြား အသိပညာနှင့် ဗဟုသုတ မြင့်မားလာစေရန် အဓိက ရည်ရွယ်ပါသည်။ အထောက်အထားပြု အခြေခံအချက် အလက်တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်တို့၏ လူ့အခွင့်အရေးများအား ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်နိုင်မှု သေချာစေမည့် မသန်စွမ်းမှုအကျိုးဝင် ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းတို့ကို သိရှိနိုင်ရန် ယုံကြည်စေပါသည်။

အခြားကလေးသူငယ်များနည်းတူ ဖွံ့ဖြိုးရှင်သန်ခွင့်များ ရရှိမည်ဆိုပါက မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များသည် စိတ်ချမ်းသားပျော်ရွှင်သော ဘဝအခြေအနေများ ရရှိနိုင်ခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ ရပ်ရွာများတွင် လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း စသော အကြောင်းအရာများ ရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များအတွက် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းစွာ ရှင်သန်နိုင်ရန် အခက်အခဲတို့ကို အထူးသဖြင့် ရင်ဆိုင်နေကြရ ပါသည်။ ကမ္ဘာအနှံ့အပြားတွင် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ ဖန်တီး ထားရှိသော အတားအဆီးများဖြင့် လည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့၏ ချို့ယွင်းအားနည်းချက်များဖြင့် လည်းကောင်း အခက်အခဲအတားအဆီးတို့ကို ထိပ်တိုက် ကြုံတွေ့နေရပါသည်။

လေ့လာဆန်းစစ်မှု အစီရင်ခံစာသည် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးတို့ကို ခံစားရရှိနိုင်ရေးအတွက် အဟန့်အတား ဖြစ်စေသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ ဖန်တီးသည့် အတားအဆီးများနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်တို့ကို ခွဲခြားဖော်ထုတ်နိုင်ရန် အဓိက ဦးတည်ပါသည်။ ဤနေရာတွင် ဥပမာအားဖြင့် အဆိုးမြင်သော သဘောထားများ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ပိုင်းနှင့် ပြောဆိုဆက်သွယ်ခြင်းဆိုင်ရာ အတားအဆီးများနှင့် မူဝါဒပိုင်း သို့မဟုတ် မူဝါဒများအား ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ ကွာဟချက်များအား ခွဲခြားဖော်ထုတ်ခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။

ဤနည်းလမ်းဖြင့် လေ့လာဆန်းစစ်မှုသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မသန်စွမ်းမှုနှင့် ပတ်သက်၍ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်းများတွင် မသန်စွမ်း ကလေးငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် ၎င်းတို့အတွက် အနာဂတ်ကတိကဝတ် အပါအဝင် သာတူညီမျှမှု ရှိစေရန် အားနည်းချို့တဲ့မှု အရှိဆုံးသူများအား ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် အားလုံးအတွက် အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေရေး စသည်တို့ကို အထောက်အကူ ပြုနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

နည်းလမ်း

မြန်မာနိုင်ငံရှိ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ နေ့စဉ်ဘဝနေထိုင်မှုနှင့် ၎င်းတို့ရင်ဆိုင် နေရသော အတားအဆီးများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သတင်းအချက်အလက် ရရှိနိုင်ရန် မြို့နယ်ပေါင်း (၂၈) မြို့နယ်ရှိ အိမ်ထောင်စုပေါင်း (၂၅၄၇) စုအား လေ့လာဆန်းစစ်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းအိမ်ထောင်စုများအနက် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်ရှိသော အိမ်ထောင်စုပေါင်း (၁၂၇၁) စုနှင့် နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်ရန် ရည်ရွယ်၍ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ် မရှိသော အိမ်ထောင်စုပေါင်း (၁၂၇၆) စုအား ရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် အဓိကကျသော ပုဂ္ဂိုလ် (၂၆၇) ဦးအား တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းနှင့် အဖွဲ့လိုက်ဆွေးနွေးခြင်းအတွက် လူဦးရေ (၈) ဦးမှ (၁၀) ဦးအထိ ပါဝင်သော အဖွဲ့ (၆၀) အား မေးမြန်းခြင်းတို့ကိုလည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ မသန်စွမ်းဖြစ်မှုနှုန်း သိရှိနိုင်ရန် အရေးကြီးဖြစ်ရပ် လေ့လာဆန်းစစ်မှုတစ်ခုကိုလည်း မွန်ပြည်နယ်တွင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး အိမ်ထောင်စုပေါင်း (၂၀၉၆) ရှိ ကလေးသူငယ်ပေါင်း (၁၃၁၈) ဦးထံမှ ရယူခဲ့ပါသည်။ မွန်ပြည်နယ်ရှိ မြို့နယ် (၃) ခု၊ ရန်ကုန်တိုင်းတွင် မြို့နယ် (၁၁၃) ခု၊ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် မြို့နယ် (၁) ခုရှိ အဓိကတာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ် (၉) ဦးကိုလည်း မေးမြန်းခဲ့ပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာ တစ်ခုလုံးသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ် တို့၏ ဘဝအခြေအနေတို့ကို ကောင်းစွာဖော်ပြထားပါသည်။ သတင်းအချက်အလက် တို့သည် တစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာဖြင့် ကိုယ်စားပြုသောကြောင့် တွေ့ရှိချက်တို့ကို သင့်တော်သလိုသာ အသုံးပြုသင့်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ကောက်ယူသော နမူနာအမျိုးအစား၊ ပထဝီအနေအထား၊ အရည်အသွေးတို့နှင့် အရေအတွက်

သတင်းအချက်အလက် (၂) ခုလုံး အသုံးပြုခြင်း၊ အစီရင်ခံစာ ဆိုင်ရာ အသိအမြင်နည်းပါးခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ဤလေ့လာမှုစာတမ်းသည် ရှေ့ဆောင်ရွက်မည့် လုပ်ငန်းစဉ်တို့အတွက် ကောင်းမွန်သော အခြေခံသတင်း အချက်အလက် ဖြစ်စေပါသည်။

ပို၍ အရေးကြီးသည့်အချက်မှာ လေ့လာဆန်းစစ်ချက်သည် အမြင်၊ အကြား၊ လှုပ်ရှားသွားလာမှုနှင့် ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်တို့တွင် ကြုံတွေ့ရသော အခက်အခဲတို့ကို တိုင်းတာစစ်ဆေးရန် ရည်ရွယ်၍ မေးခွန်းငယ်များ အသုံးပြုကောက်ယူမှုမှတစ်ဆင့် ရရှိလာသော မသန်စွမ်းခြစ်မှုနှုန်းတို့ကို ဖော်ပြထားသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ပြည်လုံးကျွတ် သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ယူပြီး မကြာခင်တွင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဆုံးသော သန်းခေါင်စာရင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံလူဦးရေ၏ ၄.၆ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် မွေးစမှ အသက် (၁၈) နှစ်အထိ ကလေးသူငယ်ဦးရေအနက် (၁.၃) ရာခိုင်နှုန်းသည် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ အဆိုပါအရေအတွက်တို့ သည် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့နှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်တို့မှ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် ကမ္ဘာ့ မသန်စွမ်းမှုအစီရင်ခံစာ (၂၀၁၁) တွင် ပါရှိသော မသန်စွမ်းဦးရေ ၁၅% နှင့် မသန်စွမ်းကလေး သူငယ်ဦးရေ ၅% တို့နှင့် ထည့်တွက်ပါက ကွာဟချက်ကြီးမားကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။^၁

အဓိကတွေ့ရှိချက်များ

မသန်စွမ်းခြစ်မှုအား အဓိပ္ပါယ်သတ်မှတ်ခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးဥပဒေ (၂၀၁၅) အား ပြဋ္ဌာန်းပြီး ဖြစ်သော်လည်း ၎င်းဥပဒေတွင်ပါရှိသော အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်အား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သိရှိနားလည်ခြင်း မရှိကြပါ။ အကျိုးတူ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူအများစု အသုံးပြုသော မသန်စွမ်းမှုဆိုင်ရာ အခြားအဓိပ္ပါယ်ဖော်ပြချက်များနှင့် ရှင်းလင်းချက်များသည်လည်း များသောအားဖြင့် ခေတ်စနစ်နှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိခြင်း၊ လျှို့ဝှက်ပေးကမ်းမှု ပုံစံကိုသာ ဖော်ပြခြင်း၊ CRPD တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ မသန်စွမ်းသူများသည်လည်း လူ့အခွင့်အရေးတို့ကို ခံစားခွင့်ရှိကြောင်း၊ ဖော်ပြထားခြင်း မရှိခြင်းတို့ကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။ အမှန်တကယ်တွင် မသန်စွမ်းမှုအား အများအားဖြင့် မကြာခဏဆို သလိုဖော်ပြနေသည်မှာ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ချို့ယွင်းအားနည်းခြင်း၊ ပြောဆိုဆက်သွယ်မှု အခက်အခဲရှိခြင်း၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် လေ့လာသင်ယူမှုဆိုင်ရာ ချို့ယွင်းအားနည်းခြင်း သို့မဟုတ် ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေး နိမ့်ကျခြင်းနှင့် အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် နိမ့်ကျသော ဝေါဟာရများအသုံးပြုကြပါသည်။

မိဘများနှင့် ပြုစုစောင့်ရှောက်သူများသည် မသန်စွမ်းမှုနှင့် ကန့်သတ်မှုအမျိုးအစား (၃၀) တို့ကို ခွဲခြားဖော်ထုတ်နိုင်ပြီး ၎င်းအမျိုးအစားအားလုံးသည် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခြေအနေနှင့်သာ ဆက်စပ်လျက်ရှိပါသည်။ အဆိုပါမိဘနှင့် ပြုစုစောင့်ရှောက်သူများသည် ပတ်ဝန်းကျင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အတားအဆီး (ဥပမာ- လက်လှမ်းမီ သုံးစွဲနိုင်သော ဆက်စပ်မှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် လက်သင်္ကေတပြ ဘာသာစကား အသိပညာမရှိခြင်း) တို့ကို မသန်စွမ်းမှုနှင့် ကန့်သတ်ချက်များအဖြစ် ဖော်ထုတ်ခြင်းမရှိပါ။

နေ့စဉ် ရှင်သန်ရပ်တည်မှု

အခက်အခဲများရှိကြောင်း သိရှိရပါသည်။ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ် အများစုသည် ကိုယ်တိုင်ဆောင်ရွက် လုပ်ကိုင်နိုင်သော်လည်း ကူညီပံ့ပိုးမှုများစွာအား လိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။ ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုမှ ရရှိသော အဓိကတွေ့ရှိချက် အချို့မှာ-

မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ ၆၇% သည် ပညာရေးစနစ်တွင် ပါဝင်နိုင်ခြင်းမရှိပဲ စာသင်ကျောင်းသို့ သွားရောက်ခြင်း မရှိပါ။ ဤရာခိုင်နှုန်းသည် ကျောင်းတက်ရောက်ခြင်းမရှိသည့် အခြား မသန်စွမ်းမဟုတ်သော ကလေးသူငယ် ရာခိုင်နှုန်းထက် အဆမြင့်မားစွာ တွေ့ရှိနေပါသည်။ ၁၁% သည် ကျောင်းတက်ဖူးခြင်းမရှိကြောင်း မကြာသေးမီက ထုတ်ပြန်သည့် သန်းခေါင်စာရင်းအရ သိရှိရပါသည်။

အသက် ၂ နှစ်မှ ၄ နှစ်အတွင်းရှိ မသန်စွမ်းကလေးငယ်များ၏ များပြားသည့် ၉၃ ရာခိုင်နှုန်းသည် ကျောင်းတက်ရောက်နိုင်ရေး အစီအစဉ်များဖြင့် ထိတွေ့မှုမရှိပါ။ ဘုန်းတော်ကြီး ပညာသင်ကျောင်း၊ သက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပညာသင်ကျောင်းများနှင့် အထူးကျောင်းများတွင် မသန်စွမ်းကလေးငယ်များ တက်ရောက်နေသည့် ပမာဏမှာ မပြောပလောက်ပါ။

ပြုစုစောင့်ရှောက်ရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်

မိသားစုဝင်များ အထူးသဖြင့် မိခင်များသည် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ အပါအဝင် ကလေးသူငယ် အားလုံးအတွက် ပြုစုစောင့်ရှောက်သူများ ဖြစ်ကြပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များ၏ မိဘများနှင့် ပြုစုစောင့်ရှောက်သူများ ကလေးငယ်တစ်ဦးတည်းက လိုအပ်မည့်ကိစ္စတို့ကို ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းခွင်သို့ မသွားမီ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ ကလေးတို့ကို ပြုစုရန် အခြားမိသားစုဝင်များနှင့် ချန်ထားရစ်ခဲ့ခြင်းတို့ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ၎င်းတို့၏ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်အား ပြုစုရန် အိမ်အကူ ငှားရမ်းနိုင်ခြင်း

1 WHO and World Bank (2011) World Disability Report.

မရှိပါ။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းသည့် မိဘများအနက် တစ်ဝက်ခန့်သည် ၎င်းတို့၏ ကလေးသူငယ်တို့ကို ပြုစုစောင့်ရှောက်ရခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့၏ အိမ်မှုကိစ္စတို့ကို ထိခိုက်ခြင်း မရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းမိဘများ၏ ၄ ဦးအနက် ၁ ဦးခန့်သည် ၎င်းတို့၏ မသန်စွမ်းကလေး သူငယ်များအား ပိုမိုပြုစုစောင့်ရှောက်ရန် လိုအပ်ခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့၏ အိမ်မှုကိစ္စတို့ကို ဆောင်ရွက်ရန် အချိန်လုံလောက်စွာ မရှိကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြပါသည်။

မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ကိုယ့်အားကိုးကိုး ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် သေချာစေရေးအတွက် အထောက်အကူပြု ပစ္စည်းကိရိယာများသည် လွန်စွာ အရေးပါသော်လည်း မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ မိဘများ၊ ပြုစုစောင့်ရှောက်သူများနှင့် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ် အားလုံးနီးပါး ၉၉ % သည် လှုပ်ရှားသွားလာမှု၊ အပြင် သို့မဟုတ် အကြားအာရုံ စသည်တို့အတွက် အထောက်အကူပြုရန် အထောက်အကူပြုပစ္စည်း ကိရိယာများ အသုံးပြုဆောင်ရွက်နိုင်ကြောင်း အကြံဉာဏ်ပေးခြင်းကို လုံးဝရရှိခဲ့ခြင်းမရှိပါ။ သို့ရာတွင် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များ ၏ မိဘနှင့် ပြုစုစောင့်ရှောက်သူများသည် ကိုယ်ပိုင်နည်းလမ်းဖြင့် ၎င်းတို့၏ မသန်စွမ်းကလေးများအတွက် အထောက်အကူပြုပစ္စည်း ကိရိယာများ ထောက်ပံ့ပေးနိုင်ခဲ့ကြသည်။ အထောက်အကူပြု ပစ္စည်းကိရိယာများ အသုံးပြုနိုင်မှု အခြေအနေအား အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရှိရပါသည်-

- ဘီးတပ်ကုလားတိုင်များသည် အသုံးပြုအများဆုံးဖြစ်ပြီး၊ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ် ၁၀၈ ဦးအနက် ၃၆ ဦး တွင်ရှိပါသည်။
- ချိုင်းထောက်နှင့် လမ်းလျှောက်တုတ်တို့သည် ဒုတိယအများဆုံး အသုံးပြုသည့် အားဖြင့် ကိရိယာများဖြစ်ပြီး၊ ကလေး ၁၀၈ ဦးအနက် ၁၇ ဦးတွင်ရှိပါသည်။
- မျက်မှန်များ၊ အထိန်းအချုပ်ကိရိယာများနှင့် နားကြားကိရိယာတို့လည်း အသုံးပြု ကြပါသည်။

အရေးတကြီး သိရှိရသည့်အချက်မှာ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များ၏ မိဘအများစုသည် ပတ်ဝန်းကျင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု အလားအလာတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့်မေးခွန်းတို့ကို ဖြေကြားရာတွင် ၎င်းတို့၏ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ လိုအပ်ချက်များအတွက် ၎င်းတို့နေထိုင်ရာ အိမ်ပုံစံ သို့မဟုတ် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်တို့ကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် လိုအပ်ကြောင်းကို အားလုံး တွေးတောစဉ်းစား ခဲ့ဖူးခြင်း မရှိကြောင်း သိရှိရပါသည်။

ရပ်ရွာနှင့်လူမှုဘဝပတ်ဝန်းကျင်

အကျိုးတူ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများအကြား လူမှုဆက်ဆံရေးဆိုင်ရာ သဘောထားများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကွဲလွဲမှုများ ရှိပါသည်။ (ဥပမာအားဖြင့် မသန်စွမ်း ယောက်ျားလေးများနှင့် မိန်းကလေးများအကြား ခြားနားမှုများရှိခြင်း) ယေဘုယျအားဖြင့် ၈၁ % သော မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များသည် ဆိုးဆိုး ကောင်းကောင်း အခြားကလေးသူငယ်များနှင့်တူ ရပ်ရွာပတ်ဝန်းကျင်၏ တူညီသော ပြုစုစောင့်ရှောက်မှုကို ရရှိကြပါသည်။ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များ၏ မိဘများအနက် ၇၉ % သည် ၎င်းတို့၏ ကလေးများအပေါ်တွင် ရပ်ရွာပတ်ဝန်းကျင် အနေဖြင့် နားလည်မှုနှင့် ပံ့ပိုးကူညီမှုရှိကြောင်း ဖော်ပြပါသည်။ ထိုအချက်သည် မသန်စွမ်းမဟုတ်သော ကလေးသူငယ်များ၏ မိဘများအနက် ၇၃ % မှ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုချက်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက အလုံးစုံနည်းပါး တူညီမှုရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ သို့ရာတွင် မသန်စွမ်းကလေး သူငယ်များ၏ ၂၀ % သည် အခြားကလေး သူငယ်များ၏ အနိုင်ကျင့်မှုကိုလည်းကောင်း၊ ၁၃ % သည် အရွယ်ရောက်ပြီးသူများ၏ အနိုင်ကျင့်မှုကို ကြုံတွေ့နေရကြောင်း ပုံမှန်အားဖြင့် သိရှိရပါသည်။

ရပ်ရွာလူထုအနေဖြင့် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ အပါအဝင် ကလေးသူငယ်အားလုံးသည် ပျော်ရွှင်သောဘဝကို ရရှိခံစားခွင့်ရှိကြောင်း သဘောတူကြပါသည်။ သို့ရာတွင် ရပ်ရွာလူထု၏ ၁၁ % သာလျှင် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များသည် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေသည်ကို သတိပြုမိကြောင်း သိရှိရပါသည်။

မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များသည် ၎င်းတို့၏ အိမ်ပတ်ဝန်းကျင်တွင် သူငယ်ချင်းများရှိခြင်း၊ သူငယ်ချင်းအသစ်များ ရရှိရန် အားပေးခြင်းများ ရှိသော်လည်း ၎င်းတို့၏ ၄ ပုံ ၃ ပုံသာ သူငယ်ချင်း များဖြင့် ပုံမှန်ဆုံတွေ့ကြရပါသည်။ ၎င်း ၄ ပုံ ၃ ပုံ သည် သူငယ်ချင်းများဖြင့် သူငယ်ချင်းများအိမ်သို့ သွားရောက်ခြင်း သို့မဟုတ် သူငယ်ချင်းများ လာရောက်ခြင်းတို့သာ ရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် အရေးကြီးသည့်အချက်မှာ မသန်စွမ်း ကလေးငယ် ၁၀ ဦးအနက် ၁ ဦးခန့်သည် သူငယ်ချင်းမရှိကြပါ။ ဤ အချက်သည်လည်း သန်စွမ်းသူ ကလေးသူငယ် ၂၅ ဦး အနက် ၁ ဦးခန့် သူငယ်ချင်းများ မရှိခြင်း ထက်ပို၍ မြင့်မားခြင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

သန်စွမ်းသူကလေးသူငယ်များ ပါဝင်နိုင်သော လူမှုရေးအစီအစဉ် နယ်ပယ်ထက် သေးငယ်သော်လည်း မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ တစ်ဝက်ကျော်ခန့် (၇၀ ဦး အနက် ၄၄ ဦး) သည် လူမှုရေး အစီအစဉ်များတွင် ပါဝင်ကြပါသည်။ အားကစား၊ ပြိုင်ပွဲများ၊ ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲများ၊ ကျောင်းလှုပ်ရှားမှုများ၊ ဘာသာရေးပွဲတော်များ၊ အလှူပွဲများ၊ မင်္ဂလာအသင်းများ၊ ဈာပနအခမ်းအနားနှင့် အခြား လူမှုရေးအစီအစဉ်များစွာတွင် ပါဝင်ကြပါသည်။

မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များနှင့် ပြုစုစောင့်ရှောက်သူများ၏ ၈၉% သည် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်တို့သည် အရှက်ရစရာ/အကျပ်အတည်း ဖြစ်ခြင်း၏ အရင်းအမြစ်တစ်ခု ဖြစ်သည်ဟု မခံစားပါကြောင်း ပြောကြားပါသည်။ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်မရှိသော အိမ်ထောင်စုများ၏ ၆၂% သော မိဘများကလည်း မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်ရှိခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အရှက်ရစရာ/ အကျပ်အတည်းဖြစ်သည်ဟု မခံစားပါကြောင်း ပြောကြားပါသည်။ ထို့ကြောင့် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ လူမှုဘဝတွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်နိုင်မှု မရှိခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အကြောင်းများစွာအနက် ၎င်းတို့၏ မိဘများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ကလေးများ လုံခြုံမှုမရှိသည်ကို စိုးရိမ်ခြင်းသည်လည်း တစ်ခုအပါအဝင် ဖြစ်ပါသည်။ (အောက်ပါအတိုင်းကြည့်ပါ)

မိဘနှင့် ပြုစုစောင့်ရှောက်သူများသည် ရပ်ရွာပတ်ဝန်းကျင်၏ အထောက်အပံ့အနည်း ငယ်သာရရှိကြောင်း ပြောကြားပါသည်။ အဆိုပါအချက်သည် ကျန်းမာရေး၊ ငွေကြေး သို့မဟုတ် နေ့စဉ်ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ မသန်စွမ်းမဟုတ်သော ကလေးသူငယ်တို့၏ မိဘများနှင့် ဖော်ပြချက်နှင့် တူညီမှုရှိပါသည်။

ပညာသင်ကြားခွင့်

၂၀၁၀ ခုနှစ်မှ စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့်လူတိုင်း အကျုံးဝင်ပညာရေးသည် ကလေးသူငယ် အားလုံး ပါဝင်တက်ရောက်နိုင်ခြင်း၊ ကွဲပြားမှုတို့ကို ချိုးကျူးဂုဏ်ပြုခြင်း၊ လေ့လာသင်ယူမှုကို အထောက်အကူပြုခြင်း၊ တစ်ဦးချင်း လိုအပ်ချက်တို့ကို ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းဟု နားလည်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ပညာသင်ကြားနိုင်ရေးအတွက် ကလေးသူငယ်များ အထူးသဖြင့် မသန်စွမ်းကလေး သူငယ်များသည် အတားအဆီးများစွာကို ရင်ဆိုင်နေကြရပါသည်-

- လက်ရှိလေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင် နေ့စဉ်စာသင်ကျောင်းများရှိ လှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေသော မသန်စွမ်းကလေး သူငယ်များ အတွက် လူမှုပေါင်းသင်း ဆက်ဆံရေးသည် အဓိကျသော တွန်းအားတစ်ရပ်ဖြစ် ကြောင်း တွေ့ရှိရပါ သော်လည်း မသန်စွမ်းကလေးသူငယ် အများအပြားသည် ပုံမှန် စာသင်ကျောင်းများတွင် ကျောင်းအပ်နှံခွင့် မရကြကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။
- ယေဘုယျအားဖြင့် ၆၇% သော မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များသည် ကျောင်းတက် ရောက်ခဲ့ခြင်း မရှိပါ။ မသန်စွမ်းမဟုတ်သော ကလေးသူငယ်များ၏ ၁၉% နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက မြင့်မားနေသည်။ ထို့အပြင် ဥပမာ တွေ့ရှိမှု (၄၆)ခု အရ မသန်စွမ်းမှုရှိသည်ဟု ထင်မြင်သောကြောင့် ကျောင်းအပ်ခွင့် ငြင်းပယ်ခံရကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။
- ပညာတတ်မြောက်မှုသည်လည်း အသက်အရွယ် ကြီးလာသည်နှင့်အမျှ နိမ့်ကျလျက် ရှိပါသည်။ အသက် ၁၄ နှစ်မှ ၁၇ နှစ် အတွင်းရှိ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များ၏ ၂၉% သည်သာ အခြေခံပညာ အလယ်တန်းအဆင့် သင်ယူပြီးမြောက်မှု ရှိပါသည်။ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်နှင့် မသန်စွမ်းမဟုတ်သော ကလေးသူငယ်အများစုသည် အခြေခံပညာ မူလတန်းအဆင့် ပြီးမြောက် ပါက ကျောင်းထွက်လေ့ရှိကြောင်းလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။
- ပို၍အရေးကြီးသောအချက်မှာ ကျောင်းတက်ရန် အခွင့်အရေး လုံးဝမရရှိခဲ့သော မသန်စွမ်းကလေးသူငယ် အရေအတွက်ဖြစ် ပါသည်။ ထို့အပြင် အသက် ၂ နှစ်မှ ၄ နှစ်အတွင်းရှိ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များ၏ မိဘနှင့် ပြုစုစောင့်ရှောက်သူများက ၎င်းတို့၏ ကလေးသူငယ်များသည် ပညာသင်ယူနိုင်မှု လုံးဝမရှိကြောင်း ထုတ်ဖော်ကြပါသည်။ အသက် ၅ နှစ်မှ ၉ နှစ်အတွင်း ရှိ မသန်စွမ်းမိဘနှင့် ပြုစုစောင့်ရှောက်သူများ ၏ ၅၆% ၏ ဖော်ပြချက်အရ ၎င်းတို့၏ ကလေးများ ပညာသင်ယူနိုင်မှု လုံးဝ မရှိသည့် အချက်သည်လည်း သတိပြုရမည့်အချက် ဖြစ်ပါသည်။

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့် မြို့နယ်အဆင့် ပညာရေးမှူး (TEOs) အများစုသည် မသန်စွမ်း ကလေးများအား အထူးကျောင်းများတွင် ထားရှိရခြင်း အကြောင်းရင်းကို နားမလည်ခြင်းနှင့် ဆရာ၊ ဆရာမများအတွက် စာသင်ခန်းအတွင်း ထောက်ပံ့ကူညီမှုများနှင့် မသန်စွမ်းကလေး များ အပြည့်အဝ ပညာသင်ကြားနိုင်ရေးအတွက် အသေအချာဆောင်ရွက်ရန် ပျက်ကွက်ခြင်းများမှာ၊ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အခြေခံကျသော အခွင့်အရေးများ ချိုးဖောက်ခံရခြင်းများဖြစ်သည်။

- တွေ့ဆုံမေးမြန်းခံရသည့် မြို့နယ်ပညာရေးမှူးများအကြား တွေ့ရှိရသော အချက်တစ်ခုမှာ အထူးကျောင်းများသည်သာ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ပညာသင်ကြားနိုင်ရန် ပိုမိုကောင်းမွန်သည်ဟု စွဲမြဲစွာယုံကြည်လျက်ရှိသည်။
- TEO များ၏ ဖော်ပြချက်အရ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များသည် အထောက်အပံ့နှင့် လေ့လာသင်ယူမှုဆိုင်ရာ အထူးကိရိယာ (ဥပမာ- အမြင်နှင့် အကြားအာရုံချို့ယွင်းသူ ကလေးသူငယ် များ) များကို လိုအပ်လျက် ရှိသည်။

မသန်စွမ်းမဟုတ်သော ကလေးသူငယ်များ၏ မိဘအချို့သည် ၎င်းတို့၏ ကလေးများနှင့် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ သူငယ်ချင်းဖြစ် နေသည်ကို မကြိုက်ကြပါ။ ဆရာ၊ ဆရာမအချို့သည် ၎င်းတို့၏ စာသင်ခန်းများအတွင်း မသန်စွမ်းကလေးများ ရှိနေသည်ကို လက်မခံလိုကြပါ။

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်ရှိသော မိသားစု ၇၅ စု၏ သုံးပုံတစ်ပုံ (၂၇၅) သည် ၎င်းတို့၏ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များသည် ရောယှက်စာသင်ကျောင်းများတွင် တက်ရောက်ခဲ့ကြပြီး၊ အခြား ၅ ဦးသည် ကျောင်းအပ်နှံခွင့်ရကြပြီး လက်ရှိတွင်မူ ကျောင်းတက်ရောက်ခြင်း မရှိကြတော့ပါ။ အတန်းဖော်များနှင့် သဟဇာတမဖြစ်ခြင်း၊ ဆရာ/ဆရာမများသည် ကူညီဖေးမမှုမရှိခြင်း၊ အခြားအတန်းဖော်များကဲ့သို့ လေ့လာသင်ယူနိုင်မှု မရှိခြင်း၊ ဘာသာရပ်အချို့အား အောင်မြင်စွာ ဖြေဆိုနိုင်မှုမရှိခြင်း၊ အတန်းဖော်များနှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုမရှိခြင်း စသည့် အကြောင်းပြချက်များကြောင့် ၎င်းတို့၏ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ကျောင်းတက်ရောက်လိုစိတ် မရှိကြောင်း မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်တို့၏ မိဘ၊ ပြုစုစောင့်ရှောက်သူအများစုမှ ပြောကြားကြသည်။

မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်တို့၏ မိဘ၊ ပြုစုစောင့်ရှောက်သူများအနက် ၃၂% သည် ၎င်းတို့၏ ကလေးများသည် စာသင်ကျောင်း၌ အတန်းဖော်များနှင့် ဆရာ၊ ဆရာမများ၏ လှောင်ပြောင်သရော်ခြင်း သို့မဟုတ် အနိုင်ကျင့်ခြင်းတို့ကို ကြုံတွေ့ရပြီး၊ ၎င်းအချက်နှင့် ပတ်သက်၍ သန်စွမ်းသောကလေး သူငယ်တို့၏ မိဘ၊ ပြုစုစောင့်ရှောက်သူ ၁၁% ကသာလျှင် သဘောတူလက်ခံကြပါသည်။

ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုရရှိပိုင်ခွင့်

မသန်စွမ်းကလေးမိဘနှင့် ပြုစုစောင့်ရှောက်မှုအများစု ၆၄% သည် မိဘများ ကိုယ်တိုင်သာလျှင် ၎င်းတို့၏ကလေးတွင် မသန်စွမ်းမှုရှိကြောင်း ခွဲခြားသိရှိနိုင်ပြီး ၁၈% သည် ဆရာဝန်များ၏ သုံးသပ်ချက်အရ သိရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။ မျှော်မှန်းသည့်အတိုင်း ကြွယ်ဝချမ်းသာသော မိသားစုရှိသူသာလျှင် ဆရာဝန်၏ စမ်းသပ်ချက်အရ မသန်စွမ်းမှု/ အကန့်အသတ်များ ရှိ/မရှိ ခွဲခြား သိရှိနိုင်သည်။

အရေးကြီးသည့် လေ့လာတွေ့ရှိချက်မှာ ဆရာဝန်များသည် ယေဘုယျအားဖြင့် အသက် ၂ နှစ်အောက် ကလေးများတွင် မသန်စွမ်းမှုရှိကြောင်း ခွဲခြားတွေ့ရှိကြသည်။ ခွဲခြားသိရှိမှုနှုန်းသည် ကလေး၏ အသက်အပေါ် မူတည်၍ ကျဆင်းသွားနိုင်သည်။ ဤအချက်တွင် စောစီးစွာ စစ်ဆေးဖော်ထုတ်ရေး ဝန်ဆောင်မှုများ အရေးကြီး ချဲ့ထွင်ရန် တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ချက်ကို အထင်အရှား သိမြင်နိုင်သည်။

ကျန်းမာရေးပညာရှင်များ အထူးသဖြင့် မြို့နယ်နှင့် ကျေးလက်ဒေသအဆင့်တို့တွင် စောစီးစွာ သိရှိခြင်းနှင့် ကာကွယ်ခြင်း ဝန်ဆောင်မှုများ အပါအဝင် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအား ခွဲခြား ဖော်ထုတ်ခြင်းအတွက် သီးခြားလုပ်ငန်းစဉ်များ မရှိကြပါ။ ဆက်စပ်အဖွဲ့အစည်းများ ရှိသော်လည်း ၎င်းသင်တန်းများတွင် တတ်ကျွမ်းသောပညာရှင်များ လာရောက်ပို့ချခြင်းမရှိပါ။ ထို့အပြင် ကျန်းမာရေးပညာရှင် အနည်းငယ်က မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ပံ့ပိုးမှု ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် ဆက်စပ်စာရွက်စာတမ်းများ၊ လက်စွဲစာအုပ်များ၊ လမ်းညွှန်ချက်များ သို့မဟုတ် အမြင်အကြားကိရိယာများ မရှိကြောင်း ပြောကြားသည်။ အလားတူပင် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များအတွက် သင့်တော်သော ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှု အခြေခံအဆောက်အအုံများ အထူးသဖြင့် ဝေးလံခေါင်းပါးသော ဒေသများတွင် လုံးဝနီးပါးမရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

မသန်စွမ်းကလေးမိဘနှင့် ပြုစုစောင့်ရှောက်သူများ ၈၇% နှင့် မသန်စွမ်းမဟုတ်သော မိဘနှင့် ပြုစုစောင့်ရှောက်မှုများ ၈၉% သည် ကျန်းမာရေးစင်တာသို့ ကျန်းမာရေးပညာရှင်များနှင့် လိုအပ်သည့်အချိန်မှလွဲ၍ အခြားအချိန်များတွင် သွားရောက်ခြင်း၊ တွေ့ဆုံခြင်းမရှိသလောက် နည်းပါးသည်။ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ် ၃ ဦးအနက် ၁ ဦးသည် ပုံမှန် ကျန်းမာရေးစစ်ဆေးမှုအချို့ တစ်ပတ်တစ်ခါ လိုအပ်သော်လည်း ကျန်းမာရေး ဆေးရုံ၊ ဆေးခန်း အကွာအဝေး သို့မဟုတ် အရည်အသွေးပြည့် ဆရာဝန်များ မရရှိခြင်းသည် ဆရာဝန်များ လာရောက်နိုင်မှုမရှိခြင်း၏ အဓိက အကြောင်းပြချက်များအဖြစ် တိုက်ရိုက်ရည်ညွှန်းနေပါသည်။ မသန်စွမ်းကလေးအတွက် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုရရှိရန်အတွက်မူ မိဘများ၏ တစ်ဝက်ခန့်သည် ပုဂ္ဂလိကဆေးခန်းသို့ သွားကြရသည်။ အဆိုပါ တွေ့ရှိချက်သည် ထပ်မံ၍ ဘက်စုံစစ်ဆေးရန်လိုအပ်သည်။

ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုရှိသော ပတ်ဝန်းကျင်

မသန်စွမ်းမဟုတ်သော ကလေးသူငယ်များ၏ မိဘအများစုသည် ၎င်းတို့ကလေးများ အိမ်ပြင်တွင် ရှိနေခြင်းအတွက် လုံခြုံမှုရှိကြောင်း ယုံကြည်ကြသော်လည်း၊ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်တို့၏ မိဘများမှာမူ ၎င်းတို့လမ်းများ၏ လုံခြုံမှုအပြင် ထိခိုက်နာကျင်ခြင်း၊ အနိုင်ကျင့်ခြင်း နှင့် ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်းတို့မှ အကာအကွယ်ပေးခြင်းအတွက် စိုးရိမ်မှုရှိကြသည်။

မိဘ ၈၇ ဦးအနက် ၆၄ ဦးသည် ၎င်းတို့၏ ကလေးသည် အိမ်နှင့်အိမ်ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ကြောက်ရွံ့မှုမရှိဟု ပြောကြားကြသော်လည်း မိဘ ၄ ဦးတွင် ၁ ဦးသည် ၎င်းတို့၏ ကလေးသည် နေထိုင်ရာ ရပ်ရွာအပြင်ရှိလူနှင့် အန္တရာယ်တို့ကို ကြောက်ရွံ့ကြောင်း တင်ပြကြသည်။ ၎င်းတို့၏ ကလေးများ အိမ်ပြင်ထွက်ပါက ထိခိုက်နာကျင်မှုနှင့် အနိုင်ကျင့်ခံရခြင်း ကြုံတွေ့ရမည်စိုးသော မိဘတို့၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုသည် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ရပ်ရွာထဲတွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်နိုင်မှုမရှိခြင်း၏ အကြောင်းတရားအချို့ဖြစ်သည်။

မိဘများ၏ သုံးပုံတစ်ပုံ (၇၅ ဦးတွင် ၁၃ ဦး)သည် ၎င်းတို့ကလေးများအား အခြားကလေးများက အနိုင်ကျင့်ခြင်း၊ လှောင်ပြောင်မှုပြုကြခြင်း၊

တစ်ခါတစ်ရံတွင် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နာကျင်မှုဖြစ်စေကြောင်း ပြောကြားသည်။ သို့ရာတွင် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ် ၇၅ ဦးအနက် ၂ ဦးသာလျှင် အိမ်ပြင်ထွက်ပါက လုံခြုံမှုမရှိကြောင်း၊ အကြောင်းမှာ လမ်းပေါ်တွင် လူတစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး အလေးထား ဆက်ဆံမှုမရှိ ခြင်းကြောင့် ဟု ဖော်ပြပါသည်။

အခြားအရေးကိစ္စများ

မသန်စွမ်းကလေး ၄ ဦးတွင် ၁ ဦး ၂၇% သည် မွေးစာရင်းမရှိပါ။ ပထဝီအနေအထားအရ သတင်းအချက်အလက်တို့ ထောက်ပြသည်မှာ မကွေးတိုင်းဒေသကြီးတွင် ၁၀၀% မွေးစာရင်းရှိပါသည်။ အထူးသဖြင့် တနင်္သာရီ၊ ရခိုင်နှင့် ကရင်တို့တွင် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ ၅၀% သာ မွေးစာရင်းရှိကြောင်း သိရှိရသည်အချက်မှာ အထူးဂရုစိုက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ၎င်းအချက်သည် CRC ၏ အပိုဒ် (၇) (ခ) အပြင် CRPD ၏ အပိုဒ် (၁၂) ရှိ အချက်တို့ကို ချိုးဖောက်ရာ ရောက်ပါသည်။

မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်တို့၏ ဘဝရည်မှန်းချက်များသည် အခြားကလေးများနှင့် ကွဲပြားမှုမရှိပါ။ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်တို့၏ မိဘများ အနေဖြင့် ၎င်းတို့ ကလေးများ ပညာတတ်မြစ်လာစေရန်နှင့် အချို့က ၎င်းတို့၏ ကလေးများ မသန်စွမ်းသော်လည်း ယင်းတို့၏ ရည်မှန်းချက် များအား မည်သည့်နည်းဖြင့်မဆို ပံ့ပိုးပေးလိုကြောင်း သိရှိရပါသည်။

မွန်ပြည်နယ်ရှိဖြစ်ရပ်လေ့လာမှု

နည်းလမ်း

ဤဖြစ်ရပ်လေ့လာမှုသည် မသန်စွမ်းမှုဆိုင်ရာ လူမှုရေးပုံစံအမြင်ဖြင့် ကလေးသူငယ်ဘဝတွင် မသန်စွမ်းဖြစ်မှုအား နားလည်ရန် နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများနှင့်အညီ နမူနာအဖြစ် သတင်းအချက်အလက် ကောက်ယူခြင်းအတွက် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကလေးသူငယ်များ၏ ချို့ယွင်းအားနည်းချက်များ၊ မသန်စွမ်းမှုအဆင့် သို့မဟုတ် ဆေးပညာရပ်ဖြင့် ဖော်ထုတ်ခြင်းတို့ကို အလေးပေးထားခြင်းမရှိပါ။ CRPD နှင့်အညီ လက်ခံနိုင်သော သဘောတရားများ၊ ဘာသာစကားနှင့် အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ချက် များအား သိရှိရန်နှင့် ၂၀၁၄ သန်းခေါင်စာရင်းအား အထောက်အကူပြုရန်အပြင် အနာဂတ်လုပ်ငန်းစဉ်အတွက် အခြေခံသတင်း အချက်အလက် ရရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ပထမအဆင့် သတင်းအချက်အလက်အား အသက် ၂ နှစ်မှ ၄ နှစ်အထိနှင့် အသက် ၅ နှစ်မှ ၁၇ နှစ်အထိပါရှိသော သီးခြား အသက်အရွယ် ကလေးသူငယ်လှုပ်ရှားမှုနှင့် မသန်စွမ်းမှု (CFD) မော်ဂျူးအား အသုံးပြု ကောက်ယူခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါမော်ဂျူးများ သည် အသစ်ပြုစုထားသော UNICEF/ UN Washington Group on Disability Statics CFD modules တို့အပေါ် မူတည်၍ ဆင့်ပွားပြုစုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ကလေးသူငယ်တို့၏ ပထမဦးဆုံးပြုစု စောင့်ရှောက်သူများ များသောအားဖြင့် မိခင် များထံမှ သတင်းအချက်အလက် ရရှိရန်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဖြစ်ရပ်လေ့လာမှုသည် နယ်ပယ်များစွာရှိ ကလေးသူငယ်တို့၏ ရှင် သန်ရပ်တည်မှုများ၊ ကြုံတွေ့ရသော စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ကြုံတွေ့နိုင်သော လှုပ်ရှား သွားလာမှု ကန့်သတ်ချက်တို့ကို သိရှိနိုင်ပါသည်။ ဤ ချဉ်းကပ်မှုဖြင့် ဖြစ်ရပ်လေ့လာမှုသည် ကလေးသူငယ်များ၏ အလုံးစုံလွှမ်းခြုံမှုရှိသော အမြင်အား သိရှိနိုင်ရန်နှင့် လှုပ်ရှားသွား လာမှု အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့နေရသော အသက် ၂ နှစ်မှ ၁၇ နှစ်အတွင်းရှိ ကလေးသူငယ်များ၏ သီးခြားလူဦးရေ/ လူဦးရေတို့ကို ခွဲခြားနိုင်ရန် အထောက်အကူပြုပါသည်။

အောက်ပါအချက်တို့သည် မွန်ပြည်နယ်တစ်ခုလုံးအတွက် ခန့်မှန်းဖြင့် သိပ္ပံနည်းကျနှင့် အလွှာလိုက် နမူနာကောက်ယူခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်ဖြင့် ပြင်ဆင်ကောက်ယူခဲ့ပါသည်။

တွေ့ရှိချက်များ

- ၁။ မွန်ပြည်နယ်တွင် အမြင်အာရုံ လုံးဝဆုံးရှုံးနေသူများ မရှိသည့်အပြင် မျက်မှန်အသုံးပြုသူဦးရေ မှာလည်း နည်းပါသည်။
- ၂။ အကြားအာရုံ အခက်အခဲရှိသူအတွက် ၅ နှစ်မှ ၁၇ နှစ်အတွင်းရှိ ကလေးသူငယ်များ၏ စုစုပေါင်း ရာခိုင်နှုန်းသည် နည်းပါးသော်လည်း အဆိုပါ အသက်အုပ်စု၏ ၃ ပုံ ၂ ပုံသည် အကြား အာရုံ ချို့ယွင်းအားနည်းမှုကို ပြင်းထန်စွာခံစား နေကြရသည်။
- ၃။ မိမိတို့ကိုယ်တိုင် ပြုစုစောင့်ရှောက်မှု လုပ်ငန်းများတွင် ယောက်ျားလေးများသည် မိန်းကလေးများထက် ရာခိုင်နှုန်း ပိုများ သည်။ ယောက်ျားလေး ၉%၊ မိန်းကလေး ၇.၆%

- ၄။ မွန်ပြည်နယ်ရှိ ကလေးသူငယ်အားလုံး၏ ၁.၉% သည် မိသားစုဝင်များ၏ နားလည်မှုရရှိရန် ခက်ခဲပြီး၊ ၃.၀% သည် မိသားစုဝင်မဟုတ်သူများ၏ နားလည်မှုရရှိရန် ခက်ခဲသည်။ ဖြစ်စဉ် (၂) ခုလုံးတွင် မိန်းကလေးများ၏ ရာခိုင်နှုန်းပိုမိုမြင့်မားသည်။
- ၅။ စိတ်ခံစားမှုပိုင်းတွင် အသက်ငယ်ရွယ်သော မသန်စွမ်း ယောက်ျားလေးများသည် မိန်းကလေး များထက် ပို၍ခံစားလွယ်တတ်သည်။ သို့ရာတွင် အသက်ပိုကြီးသော အုပ်စု (၅နှစ်မှ ၁၇နှစ်) တွင် မိန်းကလေးများသည် စိုးရိမ်ပူပန်မှုနှင့် စိတ်ဓာတ်ကျဆင်းမှု ခံစားချက်တို့ကို ပိုမိုခံစားရလွယ်သည်။
- ၆။ အသက် ၅ နှစ်မှ ၁၇ နှစ်အတွင်း ကလေးသူငယ် အနည်းစုသည် ၎င်းတို့၏ အပြုအမူပိုင်းဆိုင်ရာ ထိန်းသိမ်းနိုင်စွမ်း မရှိကြပါ။ ၎င်းတို့နှစ်သက်သော အစီအစဉ်များ၊ နေ့စဉ်ဘဝတွင် ပြောင်းလဲမှုကို လက်ခံခြင်းနှင့် မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်း စသည်တို့တွင် ခက်ခဲမှုများကို အထူးသဖြင့် မိန်းကလေးများတွင် တွေ့ရှိရသည်။

အကြံပြုတင်ပြချက်များ

အကျိုးတူပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူ အားလုံးအတွက် ဆက်စပ်လွှမ်းခြုံမှုရှိသော အကြံပြု တင်ပြချက်မှာ ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် ပုဂ္ဂလိကရေးရာအပါအဝင် ကဏ္ဍမျိုးစုံအကြား ဝန်ကြီးဌာနအချင်းချင်း ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကို မြှင့်တင်ရန် CRPD အပိုဒ် ၂၂၊ ၃၃၊ ၃၄ နှင့် ၃၇ တို့ ကို မရှိမဖြစ် ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ရန်၊ အခွင့်အရေး ခံစားခွင့်ရှိသူများနှင့် တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် အမှန်တကယ် လိုအပ်သော ၎င်းတို့နှင့်သက်ဆိုင်သည့် အခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်ပံ့ပိုးရန်နှင့် အကဲဖြတ်သုံးသပ်ခြင်းအတွက် ပွင့်လင်းမြင်သာသော၊ အားလုံးချင့်မှုရှိသောစနစ် ထားရှိမှု သေချာစေရန်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

လွှတ်တော်သည် သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပြဌာန်းခြင်းတို့ကို မသန်စွမ်းမှုဆိုင်ရာ လူမှုရေးအမြင်ရှုထောင့်ဖြင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်နှင့် ဥပဒေများ၊ ဖြည့်စွက်ပြင်ဆင်ချက်များနှင့် ဥပဒေတို့ကို နိုင်ငံတကာ ကတိကဝတ်တို့နှင့် အညီ လေးစားလိုက်နာမှု သေချာစေရန် အကြံပြုတင်ပြပါသည်။ လွှတ်တော်သည် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးတို့ကို ချိုးဖောက်သူများအား စွဲချက်တင်တိုင်တန်းရန်နှင့် ပြစ်ဒဏ်များ ချမှတ်နိုင်ရန်တို့ကို ဆောင်ရွက်မည့် လုပ်ငန်းယန္တရားများ ထားရှိနိုင်ရေးအတွက် CRPD နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူစာချုပ်အား လက်မှတ် ရေးထိုးခြင်းနှင့် အတည်ပြုခြင်းတို့ကို စဉ်းစားသင့်ပါသည်။

လွှတ်တော်သည် မသန်စွမ်းမှုအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းနှင့် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်တို့၏ အရေးကိစ္စတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံတကာ အတွေ့အကြုံနှင့် အလေ့အကျင့်ကောင်းများဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက် အပြန်အလှန် ဖလှယ်နိုင်ရေးအား ဖြည့်တင်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ အသိပညာနှင့် ခံစားနားလည်နိုင်စွမ်း မြင့်မားစေရန် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

လွှတ်တော်သည် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ပြီးနောက် အောက်ပါအချက်တို့ကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သင့်သည်- (က) မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအား အခွင့်အရေးခံစားခွင့် ရှိသူများအဖြစ် ရှုမြင်သည့် လူမှုရေးပေါင်းစည်းမှုအတွက် မျှော်မှန်းချက်ပါရှိသော ထောက်ခံချက်အား သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနနှင့် ရေးဆွဲရန်၊ (ခ) အစိုးရဌာန၊ အဖွဲ့အစည်းအားလုံး၏ ပြဌာန်းချက်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုအားလုံးရှိ ကွာဟချက်နှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် သဘောသဘာဝ ထပ်နေခြင်းတို့ကို အကဲဖြတ်ရန်၊ (ဂ) မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်သူ့ရေးရာဝန်ဆောင်မှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် မသန်စွမ်း သူများကိုယ်တိုင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် UNCRPD ကော်မတီသို့ အကဲ ဖြတ်သုံးသပ်ခြင်း အစီရင်ခံစာ (ပထမအကြိမ်) အား တင်သွင်းရန်၊

လွှတ်တော်သည် အမျိုးသားကော်မတီ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များတွင် ပါရှိသော ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ၊ မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် အမျိုးသားအဆင့်လုပ်ငန်း စီမံချက်တို့ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ဘဏ္ဍာငွေအရင်းအမြစ်များ လုံလောက်စွာ ခွဲဝေချထားပေးသင့်သည်။ ထို့အပြင် သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍရှိ အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် ဝန်ဆောင်မှုတို့ကို မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအတွက် တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် အကျိုးခံစားခွင့်များ ထောက်ပံ့ပေးနိုင်သည်။ လွှတ်တော်သည် ထုတ်ကုန်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုတို့၏ စရိတ်များလျော့ချနိုင်ရန် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ အတွက် အရေးကြီးသော နည်းလမ်းများ စမ်းသပ်ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ (ဥပမာ- ဘဏ္ဍာငွေထောက်ပံ့မှုများ ပြဌာန်းသတ်မှတ်ခြင်း)

အစိုးရသည် နိုင်ငံတော်သမ္မတရုံးမှတစ်ဆင့် ဝန်ကြီးဌာနအားလုံးနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှု အဆင့်အားလုံးအတွက် အခန်းကဏ္ဍနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများ တိတိကျကျသတ်မှတ်ထားရှိရန် သေချာစေရေးနှင့် တိကျသေချာသော သတင်းပို့တင်ပြမှု အစီအစဉ်တို့ကို ချမှတ်သင့်ပါသည်။ ထို့အပြင် မသန်စွမ်းမှုဆိုင်ရာ လူမှုရေးပုံစံအား စီမံခန့်ခွဲမှု အဆင့်အားလုံးရှိ အစီအစဉ် ရေးဆွဲခြင်းနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်းတို့တွင် သတ်သတ်မှတ်မှတ် ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများ ပေါင်းစည်းပါဝင်နိုင်ခြင်းအား မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ရန် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးဥပဒေ (၂၀၁၅) အရ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီအား ဖွဲ့စည်းပြီး ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များ အောင်မြင်စွာ ထမ်းဆောင်နိုင်ရန် ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ်ခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်သုံးသပ်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပါသည်။ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီသည် အမျိုးသားအဆင့် လုပ်ငန်းစီမံချက် ရေးဆွဲချမှတ်နိုင်ရန် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ (အခြားအကျိုးတူပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူများအကြား) ထံမှ အထောက်အပံ့ ရရှိသင့်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် ဘဝရပ်တည်နေထိုင်ရန် အခက်အခဲမျိုးစုံ ရင်ဆိုင်နေရသော အိမ်ထောင်စုများ၏ လူမှုရေးအထောက်အပံ့ ပိုမိုလိုအပ်ချက်တို့ကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရန် လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာ လုပ်ငန်းစဉ် (၂၀၁၄) အား အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ထောက်ပံ့ခြင်း အပါအဝင် ရန်ပုံငွေများ ခွဲဝေ ချထားသင့်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း၊ လျှို့ဝှက်စောင့်ထိန်းခြင်းနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံရေးဆိုင်ရာ ရှုထောင့်များမှ သတင်းအချက်အလက် ကောက်ယူခြင်းနှင့် သတင်းအချက်အလက် ရယူခြင်း၊ မျှဝေခြင်းနှင့် လျှို့ဝှက်စောင့်ထိန်းခြင်း ကိစ္စရပ်များအတွက် လမ်းညွှန်ချက်အသစ်များ ချမှတ်သင့်ပါသည်။ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအတွက် လက်ရှိ ဆောင်ရွက်နေသော မူဝါဒများ၊ အစီအစဉ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပွင့်လင်းမြင်သာပြီး သီးသန့် ဘဏ္ဍာငွေ ထောက်ပံ့မှုတို့ကို ထောက်ပံ့သင့်ပါသည်။ အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာငွေ ရေးဆွဲခြင်းတို့ကို အသိပေးတင်ပြနိုင်ရန် ကိန်းဂဏန်း အချက်အလက်များ ဆိုင်ရာ သတင်း အချက်အလက်စနစ်များ ချဲ့ထွင်ခြင်းတို့ကို လူမှုရေးနှင့် မသန်စွမ်း အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်း၍ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရသည် ထုတ်ကုန်နှင့် ဝန်ဆောင်မှု ပံ့ပိုးသူများ နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အရည်အသွေးရှိသော စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် မှတ်တမ်းများ ပြုစုခြင်းအပြင် ဝန်ထမ်းများအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ သင်တန်းအစီအစဉ်နှင့် သင်ရိုးများအား မသန်စွမ်းမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း စံနှုန်းများနှင့်အညီ ပြုစုရေးဆွဲ ပို့ချသင့်ပါသည်။

လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနသည် မသန်စွမ်းကလေး သူငယ်များနှင့် ဆက်ကျော်သက်အရွယ် မသန်စွမ်းသူများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန်၊ ရပ်ရွာနှင့် လူမှုလုပ်ငန်းအစီအစဉ်များတွင် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ပေါင်းစည်းပါဝင်နိုင်ခွင့် သေချာစေရေးအတွက် သင့်တော်သော လုပ်ငန်းယန္တရားများ ထားရှိဆောင် ရွက်နိုင်ရန် မြို့နယ်အဆင့် ကူညီထောက်ပံ့မှုအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်သင့်ပါသည်။

လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာနသည် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များ အပါအဝင် ကလေးသူငယ်အားလုံးထံ ရောက်ရှိထောက်ပံ့နိုင်ရန်နှင့် နိုင်ငံအနှံ့တွင် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုများ စံစားခွင့်ရှိသော ဝန်ဆောင်မှုများ လက်လှမ်းမီရရှိမှု သေချာစေရေးအတွက် ဖြစ်ရပ်စီမံခန့်ခွဲမှု စနစ်တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေသော လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန ဝန်ထမ်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်တို့ကို မြှင့်တင်သင့်ပါသည်။ လူမှုဝန်ထမ်း ဦးစီးဌာနသည် ဖြစ်ရပ်စီမံခန့်ခွဲသူများအတွက် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ၎င်းတို့၏ မသန်စွမ်းမှုအလိုက် ပိုမိုထိခိုက်ခံစားရလွယ်သည့် လျစ်လျူရှုခြင်းနှင့် နှိပ်စက်ခြင်း စသည်တို့ကို ခွဲခြား ဖော်ထုတ်တင်ပြရန် လုပ်ငန်းယန္တရားတစ်ခု တည်ထောင်သင့်ပါသည်။

လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ လူမှုဝန်ထမ်း ဦးစီးဌာနသည် ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကျန်းမာရေး ဝန်ကြီးဌာနတို့နှင့် အတူတကွ ပူးပေါင်း၍ International Classification of Functioning (ICF) တွင်ပါဝင်သော လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများ အပြင် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်း (UNCRPD) နှင့်အညီ မသန်စွမ်းသူများ မှတ်ပုံတင်ခြင်းနှင့် မသန်စွမ်းမှုအား စောစီးစွာ ရှာဖွေဖော်ထုတ်ခြင်း အမျိုးသားအဆင့် လမ်းညွှန်ချက်နှင့် စနစ်များ ရေးဆွဲချမှတ်သင့်ပါသည်။

လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ လူမှုဝန်ထမ်း ဦးစီးဌာနသည် ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကျန်းမာရေး ဝန်ကြီးဌာနတို့နှင့် အတူတကွ ပူးပေါင်း၍ ကျောင်းနေအရွယ် ကလေးငယ်များ၏ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ အားနည်းချက်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ကျောင်းကျန်းမာရေး အစီအစဉ်တို့ကို စံလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ အသုံးပြုကာ တိုးချဲ့ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ လူမှုဝန်ထမ်း ဦးစီးဌာနသည် အသိပညာရှင်များ၊ အတတ်ပညာရှင်များနှင့် ပြည်သူလူထုအတွက် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် သက်ဆိုင်သော အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်မှု စီမံကိန်းတိုးမြှင့်ခြင်း လျစ်လျူရှုခံရခြင်းနှင့် နှိပ်စက်ခံရခြင်း တို့အတွက် လျှို့ဝှက်စွာ တိုင်ကြားနိုင်ရေး၊ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များ၏ တိုင်ကြားစာတို့ကို အထူးအလေးပေး စိစစ်နိုင်ရေးနှင့် လိုအပ်သလို နောက်ဆက်တွဲ စောင့်ရှောက်မှုများ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် စနစ်တစ်ခု တည်ထောင်သင့်ပါသည်။

ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနသည် မကြာမီက ပြဌာန်းခဲ့သည့် အမျိုးသားပညာရေးဥပဒေအား ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေတွင် လူတိုင်းအကျုံးဝင်ပညာရေး

ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးအား အပြည့်အဝ ပြည့်မီစေရေး သေချာစေရန်အပြင် ၎င်း၏ ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်ချက်နှင့် နည်းဥပဒေများသည် ရေရှည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ရည်မှန်းချက်များ၊ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗန်းရှင်းနှင့် အင်ချွန်း မဟာဗျူဟာတို့နှင့် အညီ စာသင်ကျောင်းများတွင် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များအား နွေးထွေးစွာ ကြိုဆိုလက်ခံသင်ကြားပေးရေး၊ မသန်စွမ်း ကလေး သူငယ် တစ်ဦးချင်း၏ လေ့လာသင်ယူမှု လိုအပ်ချက်အလိုက် ထောက်ပံ့ရေးတို့ကို သေချာစေရန် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနသည် လူတိုင်းအကျိုးဝင် ပညာရေးစနစ် အားပေးမြှင့်တင်ခြင်းအား ကူညီဆောင်ရွက်ရန် ဆရာ၊ ဆရာမများ၊ ပညာရေး ဆိုင်ရာ အသိပညာနှင့် အတတ် ပညာရှင်များ၏ စွမ်းဆောင်ရည် မြင့်မားလာစေရန် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ ဆရာ၊ ဆရာမများ၊ ပညာရေးဆိုင်ရာ အသိပညာနှင့် အတတ်ပညာရှင်များ အနေဖြင့် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်တို့၏ တစ်ဦးချင်း လိုအပ်ချက်တို့ကို ခွဲခြားသိရှိပုံ ပိုးနိုင်ရန် သက်ဆိုင်ရာ မသန်စွမ်းမှုအလိုက် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များမှ သင်တန်းများ ပို့ချ နိုင်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနသည် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ သတင်းအချက်အလက်တို့ကို EMIS စနစ်တွင် တစ်စုတစ်စည်း ရရှိနိုင်ရန် သေချာစေရေးနှင့် ၎င်းသတင်း အချက်အလက်တွင် ချို့ယွင်းအားနည်းချက်အဆင့်၊ ပညာသင်ကြားရာနေရာ၊ လိုအပ်ခဲ့သော ဝန်ဆောင် မှုများ၊ ထောက်ပံ့ခဲ့သော ဝန်ဆောင်မှုများ စသည်တို့ကို ထည့်သွင်း သင့်ပါသည်။

ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနသည် ပုံမှန်စာသင်ကျောင်းများတွင် ကျောင်းတက်ရောက်မှုနှုန်း မြင့်မားစေရန် နိုင်ငံတစ်ဝန်းရှိ ကျောင်းပြင်ပရောက် ကလေးသူငယ်များအတွက် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှု အစီအစဉ်အား ထောက်ခံအားပေးခြင်းနှင့် မသန်စွမ်းကလေး သူငယ်များအား အထူး အလေးပေးခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနသည် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ကိုယ်တိုင်ပါဝင်သော၊ ၎င်းတို့၏ မိဘများ၊ နယ်ပယ်ပေါင်းစုံမှ ပညာရှင်များ ပါဝင်သော ကလေးသူငယ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာ ရေးဆွဲချမှတ်ရာတွင် ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုသင့်ပါသည်။

ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနသည် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိစေရေး အလေ့အထကောင်းများနှင့် သက်ဆိုင်ရာ ပညာရှင်များထံ လိုအပ်သည့်အခါတိုင်း အသေအချာ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း စသည်တို့ သေချာစေရန် ကျန်းမာရေး ပြုစုစောင့်ရှောက်မှုပေးသူ အားလုံးအတွက် စွမ်းဆောင်ရည် တိုး တက်မြှင့်မားရန် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနသည် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗန်းရှင်းပါ အပိုဒ်(၂၅)နှင့်အညီ နိုင်ငံသူ၊ နိုင် င်သားအားလုံးအတွက် ရပ်ရွာ အခြေပြု ပြန်လည်ထူထောင်ရေး အစီအစဉ်တို့ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆောင်ရွက်ပေး သင့်ပါသည်။

စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာနသည် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ ဖွံ့ဖြိုးမှုအလား အလာတို့ကို အပြည့်အဝ ပြည့်မီစေရန် ထုတ်ကုန် နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် သင့်တော်သော ငွေကြေးထောက်ပံ့ခြင်းများ (ဥပမာ - ဝန်ဆောင်မှု ပံ့ပိုးသူများအတွက် ထောက်ပံ့ငွေများ) ပေး နိုင်ရန် အချက်များ စမ်းသပ်ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများသည် (၁) လွှတ်တော်နှင့် အစိုးရ/ မသန်စွမ်း သူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အမျိုးသား ကော်မတီတို့သည် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗန်းရှင်းနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်၊ ၎င်းတို့၏ ပြဌာန်းချက် တို့ကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရန်၊ ကဏ္ဍအားလုံးတွင် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ခေါင်းဆောင်မှုတို့အတွက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက် ရာတွင် စွမ်းဆောင်ရည် မြင့်မားစေရန် ထောက်ပံ့ခြင်း (၂) မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အမျိုးသား ကော်မတီက အမျိုးသား အဆင့် မသန်စွမ်းသူများ လုပ်ငန်းစီမံချက်အား အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရာတွင် အကျိုးတူပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူများ၏ မသန် စွမ်း ကလေးသူငယ်များနှင့် ပတ်သက်သည့် အသိအမြင် ဖွံ့ဖြိုးလာစေရေးအတွက် အလေ့အထကောင်းများနှင့် အသိအမြင် သိရှိဖလှယ် ခြင်း၊ သင်တန်းဖွင့်လှစ်ခြင်း စသည်ဖြင့် စွမ်းဆောင်ရည် ပိုမိုမြင့်မားလာစေရန် ထောက်ပံ့ခြင်း (၃)မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များနှင့် ပတ် သက်၍ လွှဲမှားသော သဘောထားနှင့် ထင်မြင်ယူဆချက်တို့ကို ဖယ်ရှားရန် သင်တန်းနှင့် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုတို့ကို စီစဉ် ဆောင်ရွက်ရန် ထောက်ပံ့ခြင်းနှင့် (၄) အကျိုးတူ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူများသည် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ အလွဲသုံးခြင်း၊ လျစ်လျူရှုခြင်း အထူးသဖြင့် လျှို့ဝှက်တိုင်ကြားစာတို့ကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရန် ထောက်ပံ့ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများသည် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ရပ်ရွာအစီအစဉ်များတွင် လွတ်လွပ်စွာ ပါဝင် ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် မသန်စွမ်းကလေး သူငယ်များ၏ ခံစားချက်နှင့် လိုအပ်ချက်တို့ကို အများပြည်သူနှင့် တာဝန်ရှိသူများ သိရှိနိုင်ရန် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း အပါအဝင် လုပ်ငန်းယန္တရား နှင့် အစီအစဉ်အသစ်များ ဖန်တီးဆောင်ရွက်ခြင်း (ဥပမာ-တယ် လီဖုန်း အော်ပရေတာ နှင့် အရေးပေါ်ကူညီမှုဖုန်းလိုင်းများ) စသည်ဖြင့် ထောက်ပံ့သင့်ပါသည်။

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော ဝန်ဆောင်မှုများ ဖြည့်ဆည်းပေးရေးအတွက် ထောက်ပံ့ ငွေများ/ ဆွဲဆောင်အားပေး မှုများ အပါအဝင် အကျိုးရှိပြီး အလေအလွင့် နည်းပါးသော အရင်းအမြစ်များ ခွဲဝေချထားမှု ဖြစ်ပေါ်စေမည့်

လူမှုရေးပေါင်းစည်းပါဝင်မှု အစီအမံတို့ကို ထောက်ခံတင်ပြခြင်းအား ဆက်လက် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများသည် ဆဲလ်ဖုန်းများ၊ စမတ်ဖုန်းများနှင့် အခြား ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှုများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးပြုခြင်းဖြင့် သတင်းအချက်အလက်တို့ကို အချိန်မီ တစ်စုတစ်စည်းတည်း ရရှိနိုင်ရေးအတွက် လုပ်ငန်းအဖွဲ့များအား အစိုးရအနေဖြင့် ပုဂ္ဂလိကဏ္ဍနှင့်အတူ ပူးပေါင်းဖွဲ့စည်းနိုင်ရန် ထောက်ပံ့သင့်ပါသည်။

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများသည် လူတိုင်းအကျုံးဝင် ပညာရေးစနစ်အား မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ လူမှုရေးပေါင်းစည်းပါဝင်မှုအတွက် အခြေအမြစ်ဖြစ်ကြောင်းနှင့် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များအပေါ် နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် အနိုင်ကျင့်ခြင်းတို့ကို ဥပဒေနှင့်အညီ ဆန့်ကျင်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း တို့ကို ဖော်ထုတ်သင့် ပါသည်။

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများသည် ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းရှင်များနှင့် ညှိနှိုင်း၍ အရည်အသွေး ပြည့်မီကောင်းမွန်သော ထုတ်ကုန်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုတို့ကို သင့်တင့်သော နှုန်းထားဖြင့် ရရှိသုံးစွဲနိုင်ရန် ဖြစ်နိုင်ခြေတို့ကို ရှာဖွေ ဖော်ထုတ်သင့် ပါသည်။

အစိုးရမဟုတ်သော ပြည်တွင်းအဖွဲ့အစည်းများနှင့် မသန်စွမ်းသူများဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ အပါအဝင် ပြည်သူ့ရေးရာ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များသည် အခြားကလေးသူငယ်များ နည်းတူ အခွင့်အရေးများရှိကြောင်းနှင့် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း တိုးတက်ကောင်းမွန်ရန် အထောက်အကူ ပြုနိုင်စွမ်းရှိသူများဖြစ်ကြောင်း အသိအမြင်မြှင့်တင်ရန် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုနှင့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ ဆောင်ရွက်ကျင်းပသင့်ပါသည်။

ထို့အပြင် ပြည်သူ့ရေးရာ အရပ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများသည် -

- မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ခံစားနားလည်နိုင်မှု အစီအစဉ်များနှင့် အနိုင်ကျင့်ခြင်းအား ဆန့်ကျင်သည့် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှု တို့ကို ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။
- အသိပညာရှင်၊ အတတ်ပညာရှင်တို့နှင့် ကွန်ယက်များတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ပူးပေါင်းပါဝင်မှု နည်းလမ်းအသုံးပြုကာ မသန်စွမ်းမှုနှင့် အကျိုးဝင်ပါဝင်ရေး အသိပညာအချက်အလက်များ မိတ်ဆက်ဖြန့်ချိခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။
- မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီမှတစ်ဆင့် သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနအားလုံးသို့ ပေးပို့မည့် မသန်စွမ်းမှုအကျိုးဝင် ဝန်ဆောင်မှု ထောက်ပံ့ခြင်း၊ မသန်စွမ်းမှုအကျိုးဝင် သတင်းအချက်အလက် ကောက်ယူခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များ ဆိုင်ရာ ရှင်းလင်းတိကျသော တုန့်ပြန်မှုများပါဝင်သည့် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်း၊ အကဲဖြတ်သုံးသပ်ခြင်း လုပ်ငန်းအစီအစဉ်တို့တွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။
- မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအတွက် ထုတ်ကုန်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ ထောက်ပံ့ရေးဆိုင်ရာ စံနှုန်းနှင့် လမ်းညွှန်ချက်တို့ကို ရေးဆွဲချမှတ်ရာတွင် ကလေးသူငယ်များ အပါအဝင် မသန်စွမ်းသူများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း သေချာစေရန် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

အပိုင်း ၁

တွေ့ရှိချက်များ

၁။ မသန်စွမ်းကလေးများ၏ ယေဘုယျ အချက်အလက်များ

အဓိကတွေ့ရှိချက်များ

- ၁။ ဆန်းစစ်ချက်အရ မသန်စွမ်းကလေးများ၏ ၅၅% သည် ယောက်ျားလေးများ ဖြစ်ကြပါသည်။ ၅၆% သော မသန်စွမ်းကလေးများသည် ကျေးလက်ဒေသမှ ဖြစ်ကြပြီး ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု အများဆုံးသူများတွင် မသန်စွမ်းမှုကို ပိုမိုတွေ့ရှိရပါသည်။
- ၂။ မြန်မာနိုင်ငံသည် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်းကို ၂၀၁၁ ခုနှစ်က လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီး မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးဥပဒေတွင် မသန်စွမ်းမှုနှင့်ပတ်သက်၍ တိကျသည့်အဓိပ္ပာယ် သတ်မှတ်ချက် ဖော်ပြထားခဲ့သော်လည်း နိုင်ငံတစ်ဝန်းတွင် မသန်စွမ်းမှု အဓိပ္ပာယ်အား ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့် နားလည်သဘောပေါက်မှု မရှိသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။
- ၃။ မိဘများက ကိုယ်အင်္ဂါချို့ယွင်းမှုကြောင့် မသန်စွမ်းမှုအမျိုးအစား ၃၀ ခန့်ကို ဖော်ပြခဲ့ကြသော်လည်း ပတ်ဝန်းကျင်၏ အတားအဆီးတစ်ခုခုကို ဆက်နွှယ် ဖော်ပြခြင်းမျိုး မရှိခဲ့ပါ။

၂။ နေ့စဉ် ရှင်သန်ရပ်တည်မှု

အဓိကတွေ့ရှိချက်များ

- ၁။ မသန်စွမ်းကလေးများ၏ လေးပုံသုံးခန့်သည် ၎င်းတို့ နေ့စဉ် အသက်ရှင်နေထိုင်မှုတွင် သက်တောင့်သက်သာ မရှိခြင်းသည် အဓိကကြုံတွေ့ရသည့် အခက်အခဲပင် ဖြစ်ပါသည်။
- ၂။ မသန်စွမ်းကလေးများ၏ ၆၇% သည် ပုံမှန်ပညာရေး၏ ပြင်ပတွင် ရောက်ရှိနေပြီး ကျောင်းမတက်နိုင်သည့် သန်စွမ်းသည့် ကလေး ၁၁% ထက်စာလျှင် များစွာ မြင့်မားနေပါသည်။
- ၃။ မသန်စွမ်းကလေးအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် အနိုင်ကျင့်ခံရမှုများကဲ့သို့သော မိဘများ၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကဲ့သို့ပင် မသန်စွမ်းဖြစ်မှုအတွက် ရှက်ရွံ့စိတ်များသည် လူ့အသိုင်းအတွင်း ပါဝင်ခွင့်ရရန် အတားအဆီးများအဖြစ် တွေ့ရှိရပါသည်။

၃။ ပြုစုစောင့်ရှောက်ရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်

အဓိကတွေ့ရှိချက်များ

- ၁။ မသန်စွမ်းကလေးများအား အဓိကပြုစုစောင့်ရှောက်နေသူများမှာ မိသားစုဝင်များ အထူးသဖြင့် မိခင်များဖြစ်ကြပါသည်။
- ၂။ မသန်စွမ်းကလေးမိဘများ အားလုံးလိုလို (၉၉%) သည် အထောက်အကူပြု ပစ္စည်းများနှင့် နည်းပညာများ သုံးစွဲရန် အကြံပေးမှုများ တစ်ခါမှမရရှိခဲ့ဘူးကြပါ။ သို့သော် ၁၀% သည် ၎င်းတို့ကလေးအတွက် အထောက်အကူပြုပစ္စည်းများ အသုံးပြုရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြဘူးပါသည်။
- ၃။ မသန်စွမ်းကလေးမိဘ အားလုံးနည်းပါးသည် ၎င်းတို့ကလေး ပိုမိုအစဉ်ပြေ၍ သက်တောင့်သက်သာရှိစေရန် ၎င်းတို့ပတ်ဝန်းကျင်အား ပြုပြင်ခြင်းမျိုး မလုပ်ခဲ့ဘူးကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

၄။ ရပ်ရွာနှင့်လူမှုဘဝပတ်ဝန်းကျင်

အဓိကတွေ့ရှိချက်များ

- ၁။ မသန်စွမ်းကလေးငယ်များ၏ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် အခြားကလေးများ၏ အနိုင်ကျင့်မှုကို ခံခဲ့ရပြီး ၁၃ ရာခိုင်နှုန်းမှာ လူကြီးများ၏ အနိုင်ကျင့်မှုကို ခံခဲ့ရကြောင်း သိရှိရသည်။
- ၂။ လူအဖွဲ့အစည်း၏ ၁၁ ရာခိုင်နှုန်းသော သူများကသာလျှင် မသန်စွမ်းကလေးငယ်များ လူမှုရေးကိစ္စများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို တွေ့မြင်ခဲ့ကြရခြင်းသည် အဆိုပါကလေးများအနေဖြင့် များစွာ မျက်ကွယ်ပြုခံရနေကြောင်း ဖော်ပြသည်။
- ၃။ အသန်စွမ်းကလေးငယ်အားလုံး၏ ၁၆ ရာခိုင်နှုန်းသည် ပုံမှန် အပြင်သို့သွားလာခြင်းမရှိကြဘဲ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် အပြင်သို့ လုံးဝသွားလာခြင်းမရှိကြပါ။
- ၄။ မသန်စွမ်းကလေးငယ်များ ၁၀ ဦးလျှင် ၁ ဦးမှာ မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်း မရှိကြပါ။ သန်စွမ်းသော ကလေးငယ်များ ၂၅ ဦးလျှင် ၁ ဦးမှာ မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်း မရှိသည့် နှုန်းထားနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် လွန်စွာမြင့်မားသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။
- ၅။ မသန်စွမ်းကလေးငယ် မိဘများ၏ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းသာလျှင် ၎င်းတို့ကလေးများ လူမှုရေးလှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရေးကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ စိတ်ကျေနပ်မှု ရှိကြသည်။

၅။ ပညာသင်ကြားခွင့်

အဓိကတွေ့ရှိချက်များ

- ၁။ မသန်စွမ်းကလေး ၃ ဦး တွင် ၂ နှစ်ဦးမှာ ကျောင်းမနေဖူးကြပါ။ ၄၆ ရာခိုင်နှုန်းသော ကျောင်းများမှာလည်း မသန်စွမ်းကလေးများ ကျောင်းဝင်ခွင့်ကို ငြင်းပယ်ခဲ့ ကြပါသည်။
- ၂။ အသက် ၅ နှစ်မှ ၉ နှစ်အတွင်းရှိ မသန်စွမ်းကလေးများ၏ ထက်ဝက်ကျော်သည် ပညာသင်ကြားခွင့် မရရှိခဲ့ကြဘဲ ၃၆ % သော မသန်စွမ်းကလေးများသာလျှင် ရေးတတ်၊ ဖတ်တတ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။
- ၃။ စာသင်ကျောင်းအများစုသည် မသန်စွမ်းကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများတွက် အဆင်ပြေသင့်လျော်သည့် အခြေအနေများမရှိကြပါ။ (စာသင်ခန်းများ၏ ၅၅ %၊ သန့်စင်ခန်းများ၏ ၇၄ %)
- ၄။ မသန်စွမ်းကလေးများ အထူးသဖြင့် မိန်းကလေးများသည် မူလတန်းပညာရေးကိုပင် ပြီးဆုံးသည်အထိ ပညာသင်ကြားနိုင်ရန် လွန်စွာခက်ခဲကြပါသည်။ ၂.၂ % သော မသန်စွမ်းကလေးများသာလျှင် အခြေခံပညာအထက်တန်းသို့ တက်ရောက် နိုင်ကြပါသည်။
- ၅။ ပညာရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူများအကြားတွင်ပင် မသန်စွမ်းကလေးများသည် အထူးပညာရေးကျောင်းများတွင်သာ တက်ရောက်သင့်သည်ဟု ခိုင်မာစွာ ယူဆနေကြဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ (၇၅ %)
- ၆။ မသန်စွမ်းကလေးမိဘများ၊ ပြုစုစောင့်ရှောက်သူများ၏ သုံးပုံတစ်ပုံခန့်မှာ ၎င်းတို့၏ ကလေးများသည် ကျောင်းတွင် လျှော့ပြောင်းခြင်း၊ အနိုင်ကျင့်ခြင်းများ ခံကြရသည်ဟု ပြောခဲ့ကြပါသည်။

၆။ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုရရှိပိုင်ခွင့်

အဓိကတွေ့ရှိချက်များ

- ၁။ ၆၄ ရာခိုင်နှုန်းသော မသန်စွမ်းကလေးမိဘများက မိမိတို့ကလေး၏ မသန်စွမ်း ဖြစ်မှုကို ပထမဆုံးသတိပြုမိသူမှာ ၎င်းမိဘများ ကိုယ်တိုင်သာဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့ပါသည်။
- ၂။ ကလေးများ၏ မသန်စွမ်းဖြစ်မှုကို အသိအမှတ်ပြုသည့် တိကျသော လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်ဆင့် မရှိသေးကြောင်းကို ကျန်းမာရေးပညာရှင်များ၊ အထူးသဖြင့် ကျေးလက်ဒေသများမှ ကျန်းမာရေးပညာရှင်များက ပြောကြားခဲ့သည်။ (ဥပမာ- စောစီးစွာ စစ်ဆေး ရှာဖွေဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် ကြိုတင်ကာကွယ်ရေးဝန်ဆောင်မှုများ) အနည်းငယ်မျှသော ကျန်းမာရေးပညာရှင်များသာလျှင်ရပ်ရွာ အခြေပြုပြန်လည် ထူထောင်ရေးကို အခြေခံထက်ပို၍ သိနားလည်ကြသည်။
- ၃။ မသန်စွမ်းကလေးများ၏ သုံးပုံတစ်ပုံခန့်သည် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုအား ပုံမှန်ရရှိရန် လိုအပ်သော်လည်း မသန်စွမ်းကလေးမိဘများ၏ ၈၇ % သည် ဆရာဝန်ထံ မသွားကြဘဲ သွားကြသည့် သူများမှာလည်း ပုဂ္ဂလိကဆေးရုံ၊ ဆေးခန်း များသို့သာ သွားရောက်ကြပါသည်။

၇။ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုရှိသော ပတ်ဝန်းကျင်

အဓိကတွေ့ရှိချက်များ

- ၁။ မသန်စွမ်းကလေးမိဘ ၄ ဦးလျှင် ၁ ဦးက ၎င်းတို့ကလေးသည် အခြားသူများအား ကြောက်ရွံ့နေကြသည်။ ရပ်ရွာအတွင်း ၎င်းတို့အတွက် အန္တရာယ်ရှိသည်ဟု ထင်မြင်နေကြကြောင်း ပြောကြားကြပါသည်။
- ၂။ မသန်စွမ်းကလေးများသည် အိမ်အပြင်ထွက်လျှင် လှောင်ပြောင်ခံရခြင်း၊ အနိုင်ကျင့် ခံရခြင်းများရှိပြီး အချို့မှာ ဒဏ်ရာအနာတရပင် ဖြစ်ကြသည်ဟု မိဘ ၃ ဦးလျှင် ၁ ဦးမှ ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ ရပ်ရွာအတွင်းမှ ပြည်သူများတွင်ပင် ၁၉၃ ဦးအနက် ၃ ဦးထဲကသာလျှင် အနိုင်ကျင့်ခြင်းနှင့် အနှောက်အယှက်ပေးခြင်းကို သိနားလည် ကြောင်းတွေ့ရှိရပါသည်။
- ၃။ မသန်စွမ်းကလေးများအတွက်ဝန်ဆောင်မှုများကို သီးခြားဆောင်ရွက်ခြင်းထက် လက်ရှိဝန်ဆောင်မှုများတွင် အကျုံးဝင် ပါဝင်မှုသေချာစေရန် နိုင်ငံအစိုးရအနေနှင့် ရည်ရွယ်ချက်ထားဆောင်ရွက်နေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

၈။ အခွင့်အရေးနှင့် ဆန္ဒများ၏ အခြားသော စိန်ခေါ်မှုများ

အဓိကတွေ့ရှိချက်များ

- ၁။ မသန်စွမ်းကလေးမိဘ ၃ ဦးလျှင် ၁ ဦးက ၎င်းတို့၏ ကလေးများသည် သန်စွမ်းသည့် ကလေးများနှင့် တန်းတူအခွင့်အရေး မရကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။
- ၂။ မသန်စွမ်းကလေးများ၏ ၂၇% သည် မွေးစားရင်းမရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။
- ၃။ မသန်စွမ်းကလေးများ၏ ဆန္ဒမှာ သန်စွမ်းသည့်ကလေးများနှင့် သိသိသာသာ ကွဲပြားခြားနားမှု မရှိရန်ဖြစ်ပါသည်။

၉။ မွန်ပြည်နယ်၏ မသန်စွမ်းမှုအခြေအနေ (ဖြစ်ရပ်လေ့လာဆန်းစစ်ချက်)

အဓိကတွေ့ရှိချက်များ

- ၁။ မွန်ပြည်နယ်တွင် လုံးဝ အမြင်အာရုံကွယ်ပျောက်သူ မတွေ့ရှိရပါ။ (မျက်မှန် တပ်သူ အနည်းသာရှိပါသည်။)
- ၂။ အသက်(၅)နှစ်မှ (၁၇)နှစ်အရွယ်ရှိသူ အားလုံးတွင် အကြားအာရုံ အားနည်းသူ အရေအတွက် နည်းပါးသော်လည်း ကလေးအားလုံး၏ သုံးပုံနှစ်ပုံနီးပါးသည် မသန်စွမ်းမှုပြင်းထန်သူများ ဖြစ်ကြပါသည်။
- ၃။ ယောက်ျားလေးများသည် မိန်းကလေးများထက်ပို၍ မိမိတို့၏ တစ်ကိုယ်ရေ လှုပ်ရှားမှုများကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပိုမိုခက်ခဲကြောင်းတွေ့ရှိရပါသည်။
- ၄။ မွန်ပြည်နယ်ရှိ ကလေးသူငယ်အားလုံး၏ ၁.၉% သည် မိသားစုဝင်များ၏ နားလည်မှုရရှိရန် ခက်ခဲပြီး၊ ၃.၀% သည် မိသားစုဝင် မဟုတ်သူများ၏ နားလည်မှုရရှိရန် ခက်ခဲသည်။ ဖြစ်စဉ်(၂) ခုလုံးတွင် မိန်းကလေးများ၏ ရာခိုင်နှုန်းက ပိုမိုမြင့်မားသည်။
- ၅။ ငယ်ရွယ်လွန်းသည့် အချိန်တွင် ယောက်ျားလေးများသည် စိတ်ခံစားမှုရှိသည့် မိန်းကလေးများထက် ပို၍ ခက်ခဲသည်။ သို့သော် ပိုမိုအသက်ကြီးလာသည့် အသက် ၅ နှစ်မှ ၁၇ နှစ် အုပ်စုတွင် မိန်းကလေးများသည် စိုးရိမ်ပူပန်မှုနှင့် စိတ်ဓါတ် ကျခြင်းများကြောင့် ပို၍ ထိခိုက်လွယ်လာကြသည်။
- ၆။ အသက် ၅ နှစ်မှ ၁၇ နှစ်အတွင်းရှိ ကလေးအချို့သည် ၎င်းတို့၏ အပြုအမူများအား ထိန်းချုပ်ရန် ခက်ခဲကြပြီး အခက်အခဲများမှာ မိန်းကလေးများ၏ အတွေ့အကြုံများ ဖြစ်ကြပြီး အထူးသဖြင့် ၎င်းတို့ နှစ်သက်သည့် အစီအစဉ်များ၊ ပုံမှန် အခြေအနေများ၏ အပြောင်းအလဲကို လက်ခံနိုင်မှုနှင့် သူငယ်ချင်းဖြစ်မှုတို့ဖြစ်ကြသည်။

အပိုင်း ၂

မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ရင်ဆိုင်နေရသော အထွေထွေအတားအဆီးများနှင့် နှောင့်နှေးမှုများ

အခွင့်အရေးများ ဖော်ဆောင်ရာတွင် စုဖွဲ့ပုံအပိုင်းနှင့် အခြား အဟန့်အတားများကို အတားအဆီးများ Barriers နှင့် နှောင့်နှေးမှုများ bottlenecks ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းလေ့ ရှိပါသည်။

ဤအခြေအနေ ဆန်းစစ်ချက်ပါ တွေ့ရှိချက်များကို အတားအဆီးများနှင့် နှောင့်နှေးမှုများရှုထောင့်မှ ဆန်းစစ်ခြင်းဖြင့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များကို လက်ရှိ လူ့အခွင့်အရေးအခြေပြု ချဉ်းကပ်ပုံဖြင့် ဆောင်ရွက်နေခြင်းအား ဆက်လက် တိုးတက်စေနိုင်ပါသည်။ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအတွက် အရေးပါဆုံး အဟန့်အတားဖြစ်သည့် ကိစ္စရပ်များကို ကိုယ်စားပြုနေသော အကြောင်းအချက်များကို အထင်အရှားဖော်ပြရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအတွက် သာတူညီမျှမှုဆိုသည်မှာ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ဘက်လိုက်မှု သို့မဟုတ် မျက်နှာလိုက်မှု မရှိဘဲ အသက်ရှင်သန်ရန် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မရှိဘဲ အလားအလာရှိသရွေ့ အပြည့်အဝ အောင်မြင် ဖြစ်ထွန်းနိုင်ရန် အခွင့်အလမ်း ရရှိခြင်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရပါသည်။ သာတူညီမျှမှုမှာ ကလေးသူငယ်အားလုံးအတွက် အထူး အရေးကြီးပါသည်။ အထူးသဖြင့် မသန်စွမ်းသော ကလေးသူငယ်များသည် ဝန်ဆောင်မှုရယူရေး စုဖွဲ့ပုံပိုင်း အဟန့်အတားများ၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် နာမည်ဆိုးသတ်မှတ်မှု၊ သင့်တော်သော ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိနိုင်မှု နည်းပါးခြင်း တို့ကြောင့် မသန်စွမ်း မဟုတ်သော ကလေးသူငယ်များနှင့် တန်းတူ ဝန်ဆောင်မှုများ မရယူနိုင်ဘဲ ရှိတတ်ပါသည်။

အတားအဆီးနှင့် နှောင့်နှေးမှု ဆန်းစစ်ချက်ကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ဤအခြေအနေဆန်းစစ်ချက်မှ တွေ့ရှိချက်များကို အစုလိုက် ခွဲခြားဖော်ပြရန် အထောက်အကူပြုမည်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ အပြည့်အဝ အောင်မြင်ပေါက်မြောက်နိုင်ရန်နှင့် အခွင့်အရေးများကို အပြည့်အဝ ရရှိကြစေရန် အဟန့်အတားဖြစ်နေသည့် အရေးပါဆုံး အတားအဆီးများကို မည်သို့ ဖယ်ရှားနိုင်မည် ဖြစ်ကြောင်း အတိအလင်း အကြံပြုချက်များ ဖော်ထုတ်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်ပါမည်။ အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်သည့် အကြောင်းအချက်များ မူတောင်ဆန်းစစ်ချက်မှာ အောက်ဖော်ပြပါ အပိုင်းကဏ္ဍများကို အဓိကထားပါသည်။

- ၁။ **စွမ်းဆောင်နိုင်စေသော ပတ်ဝန်းကျင်** - ဥပဒေ၊ ဘဏ္ဍာရေး၊ ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ရေး၊ စီမံခန့်ခွဲမှု၊ ယဉ်ကျေးမှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များသည် ၎င်းတို့ အလားအလာ ရှိသရွေ့ အောင်မြင်ဖြစ်ထွန်းရန် အတားအဆီးပြုနေသော လူမှုရေးစံနှုန်းများနှင့် သဘောထားများ၊ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် ပါဝင်အကျိုးပြု ဆောင်ရွက်နိုင်မှုတို့ ဆိုင်ရာ အကြောင်းအချက်များ
- ၂။ **ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း** - အများပြည်သူကဏ္ဍနှင့် ပုဂ္ဂလိက ပစ္စည်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှု ဖြည့်ဆည်းပေးသူများကို အဟန့်အတားပြုနေသည့် အကြောင်းအချက်များ။ ဝေးလံခြင်း၊ အခြေခံအဆောက်အအုံ မရှိခြင်း၊ လူစွမ်းအားအရင်းအမြစ်များနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုများ မရှိခြင်း၊ ဘဏ္ဍာငွေကြေးအရင်းအနှီး မလုံလောက်ခြင်း၊ ထုတ်လုပ်သူများအတွက် ဆွဲဆောင်မှု လျော့နည်းကျဆင်းစေသည့် အတိအလင်းကုန်ကျသည့် ကုန်ကျစရိတ်များနှင့် ကွယ်ဝှက်ကုန်ကျစရိတ်များ အပါအဝင် ဖြစ်ပါသည်။ ယင်း

အကြောင်းအချက်များကြောင့် ဝန်ဆောင်မှု ဖြည့်ဆည်းပေးရမည့် ကုန်ကျစရိတ် မြင့်တက်လာပြီး ပုံသေ ကုန်ကျစရိတ် မြင့်မားသော ဈေးကွက် ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ ဖြည့်ဆည်းပေးမှု ကန့်သတ်ချက်များ ဖြစ်ပေါ်ပါသည်။

၃။ **တောင်းခံနိုင်မှု** - ဈေးနှုန်း (ကုန်ကျစရိတ်)၊ အိမ်ထောင်စုအဆင့် ဘတ်ဂျက်နှင့် အမျိုးသားအဆင့် ဘတ်ဂျက် အပါအဝင် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များနှင့် မိသားစုများအား ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ ရယူလိုကြောင်း တောင်းဆိုခြင်း မပြုနိုင်ရန် အဟန့်အတားပြုနေသည့် အကြောင်းအချက်များ၊ အစားထိုး ကုန်ပစ္စည်း သို့မဟုတ် အလားတူ အသုံးပြုနိုင်သည့် ကုန်ပစ္စည်းများ ရရှိနိုင်မှု၊ သတင်းအချက်အလက်နှင့် သိမြင်နားလည်မှု၊ အလွယ်တကူ ရယူနိုင်မှု၊ အန္တရာယ် ကင်းရှင်းမှုနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်

၄။ **အရည်အသွေး** - ဖြည့်ဆည်းပေးသော ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ၏ အရည်အသွေးအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိသော အကြောင်းအချက်များ။ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ မျှော်မှန်းချက်များ၊ လိုလားနှစ်သက်မှုများကလည်း သက်ရောက်မှု ရှိပါသည်။ ကလေးသူငယ် အုပ်စုအသီးသီးကို ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မပြုသော စံနှုန်းများအတိုင်း လိုက်နာရေး ကတိကဝတ်ပြုရန် လိုအပ်ချက်လည်း ပါဝင်ပါသည်။

အဓိက နှောင့်နှေးမှုများနှင့် ယင်းတို့ကို ဖယ်ရှားရန် အကြံပြုချက်များကို အောက်ဖော်ပြပါ ဇယားတွင် စာရင်းပြုလုပ် ဖော်ပြထားပါသည်။

စွမ်းဆောင်နိုင်စေသော ပတ်ဝန်းကျင်

နှောင့်နှေးမှု ၁ - လူမှုစံနှုန်းများနှင့် အခိုင်အမာတည်ရှိနေသည့် မသန်စွမ်းမှုအပေါ် အယူအစွဲသဘောထားများသည် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များကို ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် မဝင်ဆံ့မှုများကို ပိုမိုဆိုးဝါးစေပါသည်။ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက်၍ တာဝန်ရှိသော အကျိုးသက်ဆိုင်ပါဝင်သူများအကြား အလှူဒါန ပရဟိတ ပုံစံ လုပ်ဆောင်ခြင်းကို အစွန်ရှည်စေပါသည်။

အထွေထွေအကြံပြုချက်များ - ပိုမို၍ အများပါဝင်နိုင်မှုရှိသော လူ့အဖွဲ့အစည်းတည်ထောင်ရန်နှင့် မြန်မာ့လူ့ဘောင်တွင် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ အပြည့်အဝ ပါဝင် နိုင်စေရန် အဟန့်အတားပြုနေသည့် အတားအဆီးများကို ဖယ်ရှားရန် အကျိုးသက်ဆိုင် ပါဝင်သူများအကြား အလေးအနက်ထား ဆောင်ရွက်မှု မြှင့်တင်ရန်။

တွေ့ရှိချက်များ	အကြံပြုချက်များ
မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ကိစ္စရပ်များကို နားလည် သဘောပေါက်မှု မတူညီခြင်းကြောင့် အဓိက အကျိုးသက်ဆိုင် ပါဝင်သူများ (နိုင်ငံတော် အစိုးရ၊ မြို့နယ်အဆင့် အရာရှိများ၊ ရင်းမြစ်ခေါင်းဆောင်များနှင့် မိဘများ) သည် ကလေးသူငယ်များ လူ့ဘောင်တွင် ပါဝင်နိုင်ရေး မျှော်မှန်ချက် မရေးဆွဲနိုင် ဖြစ်နေပါသည်။ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအတွက် အသင့်တော်ဆုံး ပညာရေးနှင့် ပြုစုစောင့်ရှောက်ရေး အစီအမံများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထင်မြင်ချက်များ လွန်စွာ ကွဲပြားခြားနားပါသည်။ ကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများကို ရှင်းလင်းစွာ နားမလည်ကြောင်း၊ အုပ်ချုပ်စီမံမှု အဆင့်အားလုံးတွင် အများပါဝင်နိုင်မည့် ညွှန်ကြားချက်များ မရှိကြောင်း၊ အထူးစနစ်များ/စင်ပြိုင်စနစ်များ ထားရှိရန် အစဉ်တစိုက်လိုလားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။	လွှတ်တော် - ■ လူမှုရေးပုံစံနှင့်အညီ မသန်စွမ်းမှုဆိုင်ရာ ကတိကဝတ်ပြု အလေးအနက် ဆောင်ရွက်မှုနှင့် စွမ်းဆောင်ရည် တည်ဆောက်ခြင်း ■ ကဏ္ဍအားလုံးတွင် မသန်စွမ်းမှုကိစ္စ ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် အမြဲတစေ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အသံကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် ကလေးသူငယ် အခွင့်အရေးများနှင့် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကော်မတီများ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်း နိုင်ငံတော်အစိုးရ - ■ (မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ အပါအဝင်) မသန်စွမ်းသူများ လူ့အဖွဲ့အစည်း တွင် ပါဝင်နိုင်ရန် အခွင့်အရေးများကို အားပေးမြှင့်တင်ရန် ရှင်းလင်းစွာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အပ်နှင်းထားသည့် မသန်စွမ်းမှု အမျိုးသားကော်မတီ ဖွဲ့စည်းခြင်း (မသန်စွမ်းသူအခွင့်အရေးများ ကွန်ဗင်းရှင်း (CRPD) ပါ ကတိကဝတ်များအရ ဖြစ်ပါသည်။) ■ မသန်စွမ်းမှု အမျိုးသားကော်မတီသည် ဝန်ကြီးဌာနနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းအားလုံး CRPD ကို လိုက်နာစေရေး ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ရေးနှင့် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရေး လုပ်ငန်းတာဝန်များ ကျေပွန်နိုင်ရန်နှင့် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအကြောင်း သိမြင်နားလည်မှုနှင့် အသိပညာ တိုးတက် မြှင့်မားစေရန် အရင်းအမြစ်များ ရရှိစေရေး ■ မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများ၊ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၊ ဝန်ကြီးဌာန အားလုံးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှု မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ အပါအဝင် အကျိုးသက်ဆိုင် ပါဝင်သူအားလုံးကို ပါဝင်ဆောင်ရွက်စေလျက် အမျိုးသားလုပ်ငန်းစီမံချက် (မျှော်မှန်ချက်) ရေးဆွဲရေး မသန်စွမ်းအမျိုးသားကော်မတီကို ပံ့ပိုးပေးရေး ဖွံ့ဖြိုးမှုမိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ - ■ နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီတို့အနေဖြင့် လုပ်ငန်း တာဝန်များ ကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင်နိုင်ရန်နှင့် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့် အရေးများဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်းကို လိုက်နာရေး ပံ့ပိုးပေးခြင်း ■ မသန်စွမ်းမှုဆိုင်ရာ အမျိုးသားလုပ်ငန်းစီမံချက်နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အထူး လုပ်ငန်းများအတွက် မသန်စွမ်းအမျိုးသားကော်မတီကို ပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးပြီး အသိပညာနှင့် အကောင်းဆုံး လုပ်နည်းလုပ်ဟန်များကို ရယူနိုင်ရန် ထိတွေ့မှု ရှိစေလျက် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် သင့်တော်သော အသိပညာ ရရှိရေး အကျိုးသက်ဆိုင် ပါဝင်သူများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို အားကောင်းစေခြင်း။

	ရပ်ရွာများ/အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ/မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများ - ■ မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေး အရပ်ဖက် လူမှု အဖွဲ့အစည်းများသည် ရပ်ရွာအဆင့် သိမြင်နားလည်မှု မြှင့်တင်ရေး ကြားဝင် ဆောင်ရွက်မှုများ၊ ရပ်ရွာတွင် နေထိုင်သူအားလုံးကို ပညာပေးရန်နှင့် စာနာ နားလည်ရန် ရည်ရွယ်သော အများပါဝင်သည့် လုပ်ငန်းများကို ပံ့ပိုးမှုပေးရန် ဖြစ်ပါသည်။
မသန်စွမ်းမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဖျော်ဖြေမှုများကို နည်းပါးခြင်း၊ မကောင်းသော သဘောထား ထားရှိခြင်းတို့မှာ အစဉ်အလာ ဖော် အုပ်ချုပ်သည့်စနစ်တွင် ရှိသည့် ပရဟိတ အလှူဒါန/သနားဖွယ် ဟူသော သဘောထားများ၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ လျစ်လျူရှုခြင်း/ မလျော်မကန် ပြုမူခြင်း၊ အနိုင်ကျင့်ခံရခြင်း၊ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် မဝင်ဆံ့ခြင်းတို့ကြောင့် ပိုမိုဆိုးဝါးလာပါသည်။ မသန်စွမ်းကလေး သူငယ်များအပေါ် ဖျော်ဖြေမှုများကို ထားရှိမှု ယေဘုယျအားဖြင့် နည်းပါးခြင်းကြောင့် အမျိုးသားအဆင့်၊ ရပ်ရွာအဆင့်နှင့် အိမ်ထောင်စုအဆင့်များတွင် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များအတွက် အရည်အချေး မြင့်မားသော အများပါဝင်သည့် ဝန်ဆောင်မှုများ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မည့် အဓိပ္ပာယ်ရှိသော လုပ်ဆောင်ချက်များကို အလေးပေးခြင်း အလွန်နည်းပါးပါသည်။	လွှတ်တော် - ■ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိသော လူမှုစံနှုန်းများ၊ သဘောထားများဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ လွှတ်တော်သည် မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီနှင့် ထိတွေ့ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ ဥပမာ ဆင့်ကဲပြောင်းလဲနေသော လူမှုစံနှုန်းများနှင့် သဘောထားများ၊ ယင်းတို့ကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရန် မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် အစီအစဉ်များကို မပြတ် သိရှိနိုင်ရန် ပုံမှန် အစီရင်ခံစာပြသည့် အစီအမံ ထားရှိနိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်အစိုးရ - ■ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် မှားယွင်းသော အယူအဆများ ကို ဖြေရှင်းပေးရန် ရည်ရွယ်သည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများအတွက် မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီက ဆက်သွယ်ပြောဆိုမှု အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကို နိုင်ငံတော်အစိုးရက ပံ့ပိုးမှုပေးသင့်ပါသည်။ ■ တာဝန်ခံဝန်ကြီးဌာနများအားလုံး (ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကျန်းမာရေး ဝန်ကြီးဌာန စသည်တို့) သည် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဝန်ကြီးဌာနတွင်း မှားယွင်းသော အယူအဆများကို ဖြေရှင်းပေးရန် မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ ■ အုပ်ချုပ်စီမံမှု အဆင့်အားလုံးတွင် စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း၊ လုပ်ငန်းအစီအစဉ် ရေးဆွဲခြင်းများ လုပ်ဆောင်ရာ၌ မသန်စွမ်းမှု လူမှုရေးပုံစံကို တရားဝင် ကျင့်သုံးရန် ဖြစ်ပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုပိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ - ■ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် မှားယွင်းသော အယူအဆများ ကို ဖြေရှင်းပေးရန် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများနှင့် လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှု အတွက် ဆက်သွယ်ပြောဆိုမှု အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် လူမှုဝန်ထမ်း ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန (လူမှုဝန်ထမ်း ဦးစီးဌာန) အား ပံ့ပိုးမှုပေးရန်ဖြစ်ပါသည်။ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ/မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများ - ■ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များသည် အခြားကလေးသူငယ်များနှင့် တူညီသော အခွင့်အရေးများ ရရှိစေရေး လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် ပါဝင်အကျိုးပြုနိုင်သည့် စွမ်းဆောင်ရည်ရှိသော လူ့အဖွဲ့အစည်းဝင်များ ဖြစ်စေရေး ဖျော်ဖြေမှုများကို အားပေးမြှင့်တင်ရန် ပွဲလမ်းအခန်းအနားများနှင့် လှုပ်ရှားမှုများ စီစဉ်ကျင်းပ ခြင်း ■ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ သိမြင်နားလည်မှု မြှင့်တင်ရန်နှင့် ပါဝင် ဆောင်ရွက်နိုင်မှု တိုးတက်များပြားစေရန် ရပ်ရွာအဆင့်တွင် ဆောင်ရွက်ဆဲ လုပ်ငန်းများကို အားကောင်းစေခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကလေးသူငယ်များ၏ အသံကို နားထောင်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် အလေးထား ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းများ နည်းပါး ပါသည်။ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအတွက် အခြေအနေမှာ များစွာ ပိုမိုဆိုးဝါး ပါသည်။ ၎င်းတို့အတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို မကြာခဏ ၎င်းတို့၏ သဘောတူညီ ချက်မပါရှိဘဲ ချမှတ်လေ့ရှိပါသည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သူမှာ အိမ်ထောင်စီးစီး ဖြစ်လေ့ရှိပြီး မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များကို မျှော်လင့်ချက်များစွာ မထား ရှိသူ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများကိုလည်း များစွာမသိရှိသူ ဖြစ်လေ့ ရှိပါသည်။

- နိုင်ငံတော်အစိုးရ -
- ဝန်ကြီးဌာနနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းအားလုံး -
 - ကလေးသူငယ်များနှင့် လူငယ်များ အထူးသဖြင့် မသန်စွမ်း ကလေး သူငယ်များနှင့် လူငယ်များအပေါ်သက် ရောက်မှုရှိသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို မည်သည့်အဆင့်တွင်မဆို ချမှတ်မည်ဆိုပါက ၎င်းတို့ ပါဝင်စေလျက် ဆုံးဖြတ်ခြင်း
 - လူမှုဝန်ထမ်း ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာန (လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန)
 - ရှိရင်း မြို့နယ်ပုံမှန်အစုအဖွဲ့များနှင့် မြို့နယ် ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေး ကော်မတီများကို အားကောင်း စေလျက် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များနှင့် လူငယ်များ ပါဝင်စေခြင်း၊ ရပ်ရွာ သာရေးနာရေးနှင့် လူမှုရေး လုပ်ငန်းများတွင် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ပါဝင်နိုင်စေရန် အခွင့်အလမ်း ရှိစေရေး သင့်တော်သော အစီအမံများ ဆောင်ရွက်ထားရှိခြင်း
 - လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန လူမှုဝန်ထမ်းအရာရှိများ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် စွမ်းဆောင် ရည်ကို တိုးမြှင့်လျက် နိုင်ငံတစ်ဝန်းရှိ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ အပါအဝင် ကလေးသူငယ်အားလုံးထံ ရောက်ရှိနိုင်ရန် စီစဉ်ခြင်း၊ ကလေးသူငယ်များ အားလုံး ထုတ်ဖော်ပြောကြားနိုင်ရန် လုံလောက်သည့် ဆွေးနွေးပွဲနေရာနှင့် လွတ်လပ်ခွင့် ရှိစေရေး ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း

ဖွံ့ဖြိုးမှုမိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ -

- မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ရပ်ရွာပွဲလမ်း အခမ်းအနားများတွင် လွတ်လပ်စွာ ပါဝင်နိုင်စေရန် ပံ့ပိုးပေးခြင်း နှင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ (ဥပမာ မိုတိုင်း ဆက်သွယ်ရေး ကုမ္ပဏီများ၊ အကူအညီတောင်းခံနိုင်သည့် ဖုန်းလိုင်းများ)နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း အပါအဝင် ဆန်းသစ်တီထွင်သော အစီအမံများ ဖြေဒီယာ၊ အင်တာနက်မှ ဆွေးနွေးနိုင် သည့် အစီအမံများနှင့် လက်ကိုင်ဖုန်း များ၊ ဖြင့် ၎င်းတို့၏ အသံကို ကြားသိနိုင်စေရန် ပံ့ပိုးပေးခြင်း
- ကလေးသူငယ်များ၏ အသံများကို ပုံမှန်ကြားသိနိုင်မည့် အစီအမံ တည်ဆောက်ထားရှိနိုင်ရန် မြို့နယ်ပုံမှန် မှုအစုအဖွဲ့များနှင့်/သို့မဟုတ် ကလေး သူငယ် အခွင့်အရေး ကော်မတီများ (အထက်ဖော်ပြပါ) ကို ပံ့ပိုးပေးခြင်း အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ/မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများ -
 - ဖိုရမ်ဆွေးနွေးပွဲ အဖွဲ့အသီးသီးတွင် အဓိပ္ပာယ်ရှိစွာ ပါဝင်ဆွေးနွေးနိုင်မည့် ကလေးသူငယ်များ၏ စွမ်းဆောင်ရည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်း၊ ၎င်းတို့အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိမည့် ကိစ္စရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထင်မြင်ချက်များကို လွတ် လပ်စွာ ထုတ်ဖော်နိုင်ရန်နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ဩဇာသက်ရောက် နိုင်စေရန် နေရာပေးခြင်း

မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များသည် လေ့လာသင်ယူမှုနှင့် ကလေးဘဝ ဖွံ့ဖြိုးမှုကို အထောက်အကူပြုမည့် အများပါဝင် နိုင်ပြီး အန္တရာယ်ကင်းရှင်းလုံခြုံသော ပတ်ဝန်းကျင်ကို မရရှိပါ။ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ မိဘ ၃ ဦးလျှင် ၁ ဦး ကျော်သည် ကလေးများ အပိုင်ကျင့်ခံရမည့် လှောင်ပြောင်ခံရမည့် အစအနောက် ခံရမည့် အရှက်ရစေခြင်း ခံရမည့် သို့မဟုတ် အပေါင်းအသင်း မလုပ်ဘဲ ဖယ်ထုတ် ထားခြင်း ခံရမည့်ကို စိုးရိမ်ပူပန်တတ်ကြပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ မသန်စွမ်း ကလေး သူငယ်များကို အန္တရာယ်မဖြစ်စေရန် အိမ်မှာပင် နေစေတတ်ပါသည်။ ထိုအခါ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များ သည် အခြားကလေးများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံနိုင်မှု၊ ကျောင်းတက်နိုင်မှု၊ ရှိရင်းကျန်မာရေး ဝန်ဆောင်မှုများကို အသုံးပြုမှုတို့ လျော့နည်း ကျဆင်းသွားပါသည်။ ကျောင်းများ၊ ဆေးရုံများ၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံစနစ်များ အားလုံးမှာ ယေဘုယျအားဖြင့် မသန်စွမ်းသူများအတွက် စာနာနားလည် စီစဉ်ပေးမှု မရှိသေးပါ။ (ဆရာဆရာမများ၊ ကျောင်းဆရာများ၊ မြို့နယ် ပညာရေးမှူးများ၊ ရပ်ရွာအကြီးအကဲများနှင့် မိဘများ/ ပြုစုစောင့်ရှောက်သူများပင် ပါဝင်ပါသည်။)

ထွတ်တော် - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်သူများအား တိုင်ကြားနိုင်ရန်နှင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးစေရေး လုပ်ဆောင် နိုင်ရန် အစီအမံများ ထားရှိပေးရန် သတ်မှတ်ထားသည့် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်း၏ နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုး အတည်ပြုနိုင်ရန် လုပ်ဆောင်ခြင်း

နိုင်ငံတော်အစိုးရ -

- ဝန်ကြီးဌာနအားလုံးနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ -
 - ဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများသည် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း၏ သဘောထားကို ထင်ဟပ်စေရန်နှင့် မလျော်မကန်ပြုမှု/လျစ်လျူမှုများကို အဆင့်အားလုံးတွင် အကျိုးသက်ဆိုင်ပါဝင် သူအားလုံးက တားဆီးရန် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရန်နှင့် တုံ့ပြန်ရန် အစီအမံများ ရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း
- လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာန (လူမှု ဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန) -
 - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပရော်ဖက်ရှင်နယ်များနှင့် အများပြည်သူကို ပညာပေးလျက် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးရေး စီမံချက်ကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် တိုးချဲ့ခြင်း
 - ကလေးသူငယ်ကို မလျော်မကန်ပြုမှုခြင်း/လျစ်လျူခြင်း ပုံစံအားလုံးကို အစီရင်ခံစာပြုရန် ဖြစ်ရပ်စီမံခန့်ခွဲသူများအတွက် အစီအမံတစ်ရပ် တည်ထောင်ခြင်း
 - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များသည် မလျော်မကန်ပြုမှု/လျစ်လျူမှု ဖြစ်ရပ်များကို အမည်မဖော်ဘဲ ထုတ်ဖော်နိုင်သည့် စနစ်တစ်ရပ် တည်ထောင်ထားရှိခြင်းနှင့် ကလေးသူငယ်များထံမှ ထုတ်ဖော်ချက်များ ကို အလေးအနက်ထားပြီး နောက်ဆက်တွဲဆောင်ရွက်ပေးခြင်း

ဖွံ့ဖြိုးမှုမိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ

- မလျော်မကန်ပြုမှုများနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများကို ဆန့်ကျင်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အထူးသဖြင့် အမည်မဖော်ဘဲထုတ်ဖော်ခြင်း၊ တိုင်ကြားချက်များကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အကျိုးသက်ဆိုင်ပါဝင်သူအားလုံးကို ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း
- ပရော်ဖက်ရှင်နယ် နယ်ပယ်အသီးသီးတွင် ပညာပေး နည်းလမ်းကိုရိုသား များအဖြစ် အသုံးပြုမည့် မသန်စွမ်းမှုအကြောင်း သိမြင်နားလည်ရေးနှင့် ပါဝင်နိုင်စေရေး အားပေးမြှင့်တင်မည့် စာအုပ်စာတမ်း ပစ္စည်းများ ပြုစုရေး ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း

မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများ /အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ

- မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အပိုင်ကျင့်မှု ဆန့်ကျင်သည့် လှုပ်ရှားမှုများ၊ စာနာနားလည်မှု လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်း
- ပရော်ဖက်ရှင်နယ် ကွန်ရက်များနှင့် မိတ်ဖက်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ မသန်စွမ်းမှုနှင့် အများပါဝင်မှုအကြောင်း ပညာပေး စာအုပ်စာတမ်း ပစ္စည်းများကို အများပါဝင် ဆောင်ရွက်သော နည်းလမ်းဖြင့် မိတ်ဆက်ခြင်း

ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး - ကလေးအသုံးပြုမှုကို ထိခိုက်စေနိုင်သည့် အခြေအနေဆန်းစစ်လေ့လာမှု အစီရင်ခံစာ အထွေထွေအကြံပြုချက်များ - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များနှင့် လူငယ်များ၊ ၎င်းတို့၏ မိသားစုများ ရင်ဆိုင်နေရသော စိန်ခေါ်မှု အခက်အခဲ မျိုးစုံကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရန် ကလေးအသုံးပြုမှုကို ထိခိုက်စေနိုင်သည့် အခြေအနေဆန်းစစ်လေ့လာမှု အစီရင်ခံစာ	<table><tr><th>အကြံပြုချက်များ</th><th>တွေ့ရှိချက်များ</th></tr><tr><td> ထွက်တော် - ■ အစီရင်ခံစာပြသော လမ်းကြောင်းများ ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ထုတ်ရေးနှင့် လိုအပ်သော ဝန်ဆောင်မှုများအားလုံးကို အသင့်တော်ဆုံး ဝန်ကြီးဌာနများက တာဝန်ယူ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန်နှင့် အရင်းအမြစ် အလဟဿ ပြန်တီးမှု မဖြစ်စေရန် အခန်းကဏ္ဍနှင့် တာဝန်များကို ရှင်းလင်းစွာ သတ်မှတ်တာဝန် ပေးအပ်ရေး ဝန်ကြီးဌာနများကို ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း ■ ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီတို့အား မသန်စွမ်းသူ/ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအတွက် အများပါဝင်ပြီး ထိရောက်သော ဝန်ဆောင်မှု ဖြည့်ဆည်းပေးရေးဆိုင်ရာ ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများကို ဘတ်ဂျက်နှင့်တကွ ပုံမှန် အစီရင်ခံစာတင်ပြစေခြင်း ခိုင်ငံတော်အစိုးရ - ■ သမ္မတရုံး - ○ အုပ်ချုပ်စီမံမှုအဆင့်အားလုံးနှင့် ဝန်ကြီးဌာနအားလုံးအတွက် ရှင်းလင်း သော အစီရင်ခံစာတင်ပြသည့် လမ်းကြောင်းများ သတ်မှတ်ထားရှိခြင်း၊ အခန်းကဏ္ဍနှင့် တာဝန်များကို ရှင်းလင်းစွာ သတ်မှတ်ပေးခြင်း ■ ဝန်ကြီးဌာနနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းအားလုံး - ○ (၁) မသန်စွမ်းသူများဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများကို စတင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် ဦးဆောင် အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန၏ အခန်းကဏ္ဍကို ရှင်းလင်းစွာ သတ်မှတ်ပေးခြင်း (၂) လုံလောက်သော လူသားအရင်းအမြစ်များ ငွေကြေးအရင်းအမြစ်များ ဖြည့်ဆည်းပေးလျက် စွမ်းဆောင်ရည် တိုးတက်စေခြင်းဖြင့် ကလေးအသုံးပြုမှု အခြေအနေဆန်းစစ်လေ့လာမှု အစီရင်ခံစာတင်ပြခြင်း ○ မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက် ခိုင်ခံ့တော်အစိုးရ၏ သတ်မှတ်ချက်များအားလုံးကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း ■ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန သီးသန့် - ○ နောက်ဆုံး အမျိုးသားပညာရေးဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေအား ထပ်မံ ပြင်ဆင်ခြင်းအားဖြင့် အများပါဝင်သည့် ပညာရေးကို အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊ ဥပဒေပြင်ဆင်ချက်များနှင့် နည်းဥပဒေများအား ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်ခံ့သော ဖွံ့ဖြိုးရေးရည်မှန်းချက် အမှတ် ၄ (SDG4)၊ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်း (CRPD)၊ အင်ချွန်မဟာဗျူဟာ တို့နှင့် ညီညွတ်စေခြင်း </td></tr></table>	အကြံပြုချက်များ	တွေ့ရှိချက်များ	ထွက်တော် - ■ အစီရင်ခံစာပြသော လမ်းကြောင်းများ ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ထုတ်ရေးနှင့် လိုအပ်သော ဝန်ဆောင်မှုများအားလုံးကို အသင့်တော်ဆုံး ဝန်ကြီးဌာနများက တာဝန်ယူ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန်နှင့် အရင်းအမြစ် အလဟဿ ပြန်တီးမှု မဖြစ်စေရန် အခန်းကဏ္ဍနှင့် တာဝန်များကို ရှင်းလင်းစွာ သတ်မှတ်တာဝန် ပေးအပ်ရေး ဝန်ကြီးဌာနများကို ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း ■ ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီတို့အား မသန်စွမ်းသူ/ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအတွက် အများပါဝင်ပြီး ထိရောက်သော ဝန်ဆောင်မှု ဖြည့်ဆည်းပေးရေးဆိုင်ရာ ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများကို ဘတ်ဂျက်နှင့်တကွ ပုံမှန် အစီရင်ခံစာတင်ပြစေခြင်း ခိုင်ငံတော်အစိုးရ - ■ သမ္မတရုံး - ○ အုပ်ချုပ်စီမံမှုအဆင့်အားလုံးနှင့် ဝန်ကြီးဌာနအားလုံးအတွက် ရှင်းလင်း သော အစီရင်ခံစာတင်ပြသည့် လမ်းကြောင်းများ သတ်မှတ်ထားရှိခြင်း၊ အခန်းကဏ္ဍနှင့် တာဝန်များကို ရှင်းလင်းစွာ သတ်မှတ်ပေးခြင်း ■ ဝန်ကြီးဌာနနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းအားလုံး - ○ (၁) မသန်စွမ်းသူများဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများကို စတင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် ဦးဆောင် အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန၏ အခန်းကဏ္ဍကို ရှင်းလင်းစွာ သတ်မှတ်ပေးခြင်း (၂) လုံလောက်သော လူသားအရင်းအမြစ်များ ငွေကြေးအရင်းအမြစ်များ ဖြည့်ဆည်းပေးလျက် စွမ်းဆောင်ရည် တိုးတက်စေခြင်းဖြင့် ကလေးအသုံးပြုမှု အခြေအနေဆန်းစစ်လေ့လာမှု အစီရင်ခံစာတင်ပြခြင်း ○ မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက် ခိုင်ခံ့တော်အစိုးရ၏ သတ်မှတ်ချက်များအားလုံးကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း ■ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန သီးသန့် - ○ နောက်ဆုံး အမျိုးသားပညာရေးဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေအား ထပ်မံ ပြင်ဆင်ခြင်းအားဖြင့် အများပါဝင်သည့် ပညာရေးကို အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊ ဥပဒေပြင်ဆင်ချက်များနှင့် နည်းဥပဒေများအား ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်ခံ့သော ဖွံ့ဖြိုးရေးရည်မှန်းချက် အမှတ် ၄ (SDG4)၊ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်း (CRPD)၊ အင်ချွန်မဟာဗျူဟာ တို့နှင့် ညီညွတ်စေခြင်း
အကြံပြုချက်များ	တွေ့ရှိချက်များ			
ထွက်တော် - ■ အစီရင်ခံစာပြသော လမ်းကြောင်းများ ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ထုတ်ရေးနှင့် လိုအပ်သော ဝန်ဆောင်မှုများအားလုံးကို အသင့်တော်ဆုံး ဝန်ကြီးဌာနများက တာဝန်ယူ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန်နှင့် အရင်းအမြစ် အလဟဿ ပြန်တီးမှု မဖြစ်စေရန် အခန်းကဏ္ဍနှင့် တာဝန်များကို ရှင်းလင်းစွာ သတ်မှတ်တာဝန် ပေးအပ်ရေး ဝန်ကြီးဌာနများကို ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း ■ ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီတို့အား မသန်စွမ်းသူ/ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအတွက် အများပါဝင်ပြီး ထိရောက်သော ဝန်ဆောင်မှု ဖြည့်ဆည်းပေးရေးဆိုင်ရာ ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများကို ဘတ်ဂျက်နှင့်တကွ ပုံမှန် အစီရင်ခံစာတင်ပြစေခြင်း ခိုင်ငံတော်အစိုးရ - ■ သမ္မတရုံး - ○ အုပ်ချုပ်စီမံမှုအဆင့်အားလုံးနှင့် ဝန်ကြီးဌာနအားလုံးအတွက် ရှင်းလင်း သော အစီရင်ခံစာတင်ပြသည့် လမ်းကြောင်းများ သတ်မှတ်ထားရှိခြင်း၊ အခန်းကဏ္ဍနှင့် တာဝန်များကို ရှင်းလင်းစွာ သတ်မှတ်ပေးခြင်း ■ ဝန်ကြီးဌာနနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းအားလုံး - ○ (၁) မသန်စွမ်းသူများဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများကို စတင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် ဦးဆောင် အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန၏ အခန်းကဏ္ဍကို ရှင်းလင်းစွာ သတ်မှတ်ပေးခြင်း (၂) လုံလောက်သော လူသားအရင်းအမြစ်များ ငွေကြေးအရင်းအမြစ်များ ဖြည့်ဆည်းပေးလျက် စွမ်းဆောင်ရည် တိုးတက်စေခြင်းဖြင့် ကလေးအသုံးပြုမှု အခြေအနေဆန်းစစ်လေ့လာမှု အစီရင်ခံစာတင်ပြခြင်း ○ မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက် ခိုင်ခံ့တော်အစိုးရ၏ သတ်မှတ်ချက်များအားလုံးကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း ■ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန သီးသန့် - ○ နောက်ဆုံး အမျိုးသားပညာရေးဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေအား ထပ်မံ ပြင်ဆင်ခြင်းအားဖြင့် အများပါဝင်သည့် ပညာရေးကို အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊ ဥပဒေပြင်ဆင်ချက်များနှင့် နည်းဥပဒေများအား ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်ခံ့သော ဖွံ့ဖြိုးရေးရည်မှန်းချက် အမှတ် ၄ (SDG4)၊ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်း (CRPD)၊ အင်ချွန်မဟာဗျူဟာ တို့နှင့် ညီညွတ်စေခြင်း				

	■ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနသီးသန့် - ○ မသန်စွမ်းသူများ၊ နယ်ပယ်အသီးသီးမှ အတတ်ပညာရှင်များ၊ မိဘများနှင့် ကလေးသူငယ်များ ပါဝင်နိုင်မည့် နိုင်ငံတစ်ဝန်း ကလေးသူငယ်ဖွံ့ဖြိုးရေး မဟာဗျူဟာကို ရေးဆွဲရာတွင် ဦးဆောင်ခြင်း ■ ဖွံ့ဖြိုးမှုမိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ - ■ ကဏ္ဍအားလုံးတွင် ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ် ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ဦးဆောင်မှုပေးရန် စွမ်းဆောင်ရည်ဖွံ့ဖြိုးရေး လွှတ်တော်၊ နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် အမျိုးသား မသန်စွမ်းကော်မတီတို့ကို ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း ■ မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများ /အရပ်ရပ်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ - ■ အများပါဝင်သော ဝန်ဆောင်မှုပြုည်ဆည်းပေးရေးအတွက် တာဝန်ခံ ဝန်ကြီး ဌာန အားလုံးသို့ (မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီမှတစ်ဆင့်) ရှင်းလင်းစွာ ပြန်လည်အသိပေး ပြောကြားရေး၊ ဖြည့်ဆည်းပေးမည့် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရေးနှင့် အကဲဖြတ်သုံးသပ်ရေး လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် အစီရင်ခံစာပြုခြင်း
ဧရာဝတီနှင့် ဂ - ဥပဒေမူတောင်းများနှင့် မူဝါဒမူတောင်းများမှာ ကလေးသူငယ်၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်း (CRC)၊ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်း (CRPD)၊ အမျိုးသမီးများကို အကြမ်းဖက်မှု ပုံစံအားလုံး ပပျောက်စေရေး ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်း (CEDAW)တို့နှင့် အပြည့်အဝ မကိုက်ညီသေးပါ။ အထွေထွေအကြံပြုချက်များ - ဝန်ကြီးဌာနများအားလုံးသည် အဓိက မူဝါဒများတွင် မသန်စွမ်းမှုကို အဓိက လုပ်ငန်းတစ်ရပ်အဖြစ် ထည့်သွင်းလုပ်ဆောင်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ ကလေးသူငယ်၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်း (CRPD)၊ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်း (CRPD)၊ အမျိုးသမီးများကို အကြမ်းဖက်မှု ပုံစံအားလုံး ပပျောက်စေရေး ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်း (CEDAW)နှင့် အင်ဒိုနွန် (Incheon) မဟာဗျူဟာတို့တွင် ပါဝင်သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော်ရန် ဖြစ်ပါသည်။	ဧရာဝတီနှင့် ဂ - ဥပဒေမူတောင်းများနှင့် မူဝါဒမူတောင်းများမှာ ကလေးသူငယ်၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်း (CRC)၊ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်း (CRPD)၊ အမျိုးသမီးများကို အကြမ်းဖက်မှု ပုံစံအားလုံး ပပျောက်စေရေး ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်း (CEDAW)နှင့် အင်ဒိုနွန် (Incheon) မဟာဗျူဟာတို့တွင် ပါဝင်သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော်ရန် ဖြစ်ပါသည်။
တွေ့ရှိချက်များ ဥပဒေနှင့် မူဝါဒ မူတောင်းသည် ကလေးသူငယ်ကို စာနာနားလည်ခြင်း မရှိပါ။ CRC နှင့် CRPD တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများ ကို တည်ဆဲဥပဒေများတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားခြင်း မရှိသည်ကို မကြာခဏ တွေ့ရပါသည်။ သို့မဟုတ် ယခုမှ စတင်ဆောင်ရွက်ဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ ■ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများ ဥပဒေပါ မသန်စွမ်းမှု အဓိပ္ပာယ် ဖော်ပြချက်မှ အစပြုလျက် မသန်စွမ်းမှု လူမှုပုံစံကို အဆင့်အားလုံးတွင် သိမြင်နားလည်မှု နည်းပါးနေခြင်း ■ ယေဘုယျအားဖြင့် ကလေးသူငယ် အခွင့်အရေးများ၊ အထူးအားဖြင့် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများကို ဥပဒေမူတောင်းတွင် ရှင်းလင်းစွာ ထည့်သွင်းထားရန် လိုအပ်ပါသည်။ အမျိုးသားအဆင့်၊ ခရိုင်အဆင့်နှင့် နယ်မြေအဆင့်များတွင် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များကို ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ ၎င်းတို့အတွက်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်းနှင့် ဘဝ သက်တမ်း အဆင့်ဆင့်၌ ဝန်ဆောင်မှု ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းအတွက် ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ပြုလုပ်ပေးရန် ဖြစ်ပါသည်။	အကြံပြုချက်များ လွှတ်တော် - ■ မသန်စွမ်းမှုကို လူမှုရေးပုံစံဖြင့် ရှုမြင်လျက် သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို ပြန်လည် သုံးသပ် ဆန်းစစ်ခြင်း ■ ဥပဒေများ၊ နောက်ပိုင်း ပြင်ဆင်ချက်များ၊ ဆက်စပ် နည်းဥပဒေများသည် နိုင်ငံတကာ ကတိကဝတ်များကို လေးစားပြီး ၎င်းတို့နှင့် ကိုက်ညီစေရန် လိုအပ်သလို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်း ■ မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီ၏ အကြံပြုချက်များနှင့်အညီ ဥပဒေ၊ မူဝါဒနှင့် အမျိုးသားလုပ်ငန်းစီမံချက်တို့ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် လုံလောက်သော ဘဏ္ဍာငွေကြေးအရင်းအမြစ်များကို ဝန်ကြီးဌာနများက ခွဲဝေသတ်မှတ် သုံးစွဲစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း နိုင်ငံတော်အစိုးရ - ■ ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများအားလုံး - ○ CRPD ပါ မသန်စွမ်းမှု အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်နှင့်အညီ လုပ်ဆောင်ခြင်း

- မြန်မာနိုင်ငံတွင် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခြေအနေကို ပူးပေါင်း ပညာပေး၊ ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ် ဆောင်ရွက်လျက် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးပြီး အကဲဖြတ်သုံးသပ် နိုင်မည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အရင်းအမြစ်များ ရှိသော (မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီကဲ့သို့သော) အမျိုးသားအဆင့် အစီအမံများ မရှိပါ။
- ဤအခြေအနေဆန်းစစ်ချက်တွင် သုံးသပ်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံ ဥပဒေမူဘောင် အများစုတွင် ရည်ရွယ်ချက် အယူအဆသဘောတရားများနှင့် စကားအသုံးအနှုန်းများမှာ CRC, CRPD, CEDAW, အင်ချွန် (Incheon) မဟာဗျူဟာ၊ ရေရှည်ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးရည်မှန်းချက် (SDG) တို့နှင့် တစ်ညီတစ်ညွတ်တည်း မဖြစ်ပါ။ လိုအပ်ပါက လွှတ်တော်၏ ကြိုကြိုမူ မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီ၏ အကြံဉာဏ်တို့ဖြင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်သင့် ပါသည်။

- မသန်စွမ်းမှုကို အဓိကလုပ်ငန်းတစ်ရပ်အဖြစ် ထည့်သွင်းလုပ်ဆောင်ခြင်း၊ အန္တရာယ်ကျရောက်လွယ်မှု လိုအပ်ချက် အများကို ဦးတည်ရည်ရွယ် သော လုပ်ဆောင်ချက်များကို အဓိကထားခြင်း၊ ဥပမာ မသန်စွမ်းမှုနှင့် ကျား-မ အခန်းကဏ္ဍ၊ မသန်စွမ်းမှုနှင့် တိုင်းရင်းသား၊ မသန်စွမ်းမှုနှင့် ဝင်ငွေအဆင့်။
- အမျိုးသားလူမှုကဏ္ဍယ်စောင့်ရှောက်ရေး မဟာဗျူဟာမိတ်ဖွဲ့နည်း ၂၀၁၄ ခုနှစ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊ အပါအဝင် အန္တရာယ် ကျရောက် လွယ်မှု အများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသော အိမ်ထောင်စုများ၏ လိုအပ်ချက် များအတွက် လူမှုရေးအကူအညီ တိုးမြှင့်ပေးရန် လိုအပ်သော ရန်ပုံငွေများကို ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း၊
- CRPD မြန်မာအမျိုးသားကော်မတီကို တရားဝင် တည်ထောင် လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြောင်း အလေးအနက်ပြုလျက် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းပြီးနောက် လုပ်ဆောင်သော ဆောင်ရွက်ချက်အားလုံးမှာ မြန်မာနိုင်ငံရှိ မသန်စွမ်းသူများ အပြည့်အဝ သဘောတူညီ ဆောက်ခံမှုဖြင့် လုပ်ဆောင်ရန် ဖြစ်ပါသည်။
- အများပါဝင်သော ဝန်ဆောင်မှုများဖြစ်စေရန် လုံလောက်သော အရင်း အမြစ်များ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း နှင့် စီစဉ်ထားသော နှင့်/သို့မဟုတ် လက်ရှိ အသုံးစရိတ်များကို ထင်သာမြင်သာရှိသော နည်းလမ်းဖြင့် အစီရင်ခံ တင်ပြခြင်း၊

ဖွံ့ဖြိုးမှုမိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ -

- CRPD, MPDL တို့နှင့်အညီ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ဝန်ကြီးဌာနနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းအားလုံးသို့ နည်းပညာပံ့ပိုးမှုပေးအပ်ခြင်း၊ အသိပညာ တည်ဆောက်ခြင်း၊ နိုင်ငံတကာ အကောင်းဆုံး လုပ်နည်းလုပ်ဟန်များနှင့် ထိတွေ့မှု ရှိစေခြင်း
 - မရှိမဖြစ် လိုအပ်သော ဝန်ဆောင်မှုများကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် ငွေကြေး ထောက်ပံ့ပေးခြင်း/ဆွဲဆောင်မှု စီစဉ်ပေးခြင်း၊ အပါအဝင် အရင်းအမြစ်များကို ထိရောက်တွင်ကျယ်စွာ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးနိုင်စေမည့် လူမှုရေး အများပါဝင်မှု အစီအမံများကို ဆက်လက်၍ စည်းရုံးလှုံ့ဆော် ဆောင်ရွက်ခြင်း
 - ကုမ္ပဏီလူမှုတာဝန်ယူမှု CSRနှင့် အခြား အစီအမံများဖြင့် မသန်စွမ်း ကလေး သူငယ်များအတွက် အရင်းအမြစ်များ ခွဲဝေသတ်မှတ် အသုံးပြုရန် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍကို စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်း
- မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများ /အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ
- တာဝန်ခံဝန်ကြီးဌာနများအားလုံးသို့ အများပါဝင်နိုင် သော ဥပဒေနှင့် စပ်လျဉ်း၍ (အမျိုးသားမသန်စွမ်း ကော်မတီမှတဆင့်) ရှင်းလင်းစွာ ပြန်လည် အသိပေးသော စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရေးနှင့် အကဲဖြတ်သုံးသပ်ရေး လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ယင်းတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အစီရင်ခံတင်ပြခြင်း

နှောင့်နှေးမှု ၄ - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအတွက် အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေမည့် အထောက်အထားအခြေပြု စီမံကိန်းများ၊ မူဝါဒများနှင့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ ရေးဆွဲရန် ယုံကြည်စိတ်ချရပြီး တိကျမှန်ကန်သော ထိုအပြင်/လွှဲမဟုတ် နှိုင်းယှဉ်နိုင်သော အချက်အလက်များ မရှိခြင်း	အထွေထွေအကြံပြုချက်များ - မသန်စွမ်းဖြစ်ပွားမှုနှင့် အပါအဝင် မသန်စွမ်းမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ယုံကြည်စိတ်ချရပြီး တိကျမှန်ကန်လျက် နှိုင်းယှဉ်နိုင်သော အချက်အလက်များ ဖော်ထုတ်ခြင်း	တွေ့ရှိချက်များ	အကြံပြုချက်များ
မြန်မာနိုင်ငံသည် CRPD ကို လက်မှတ်ရေးထိုး အတည်ပြုပြီး ဖြစ်သော်လည်း ကုလသမဂ္ဂ CRPD ကော်မတီသို့ ပထမအကြိမ် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရေး အစီရင်ခံစာ မတင်သွင်းရသေးပါ။ ကလေးသူငယ်မသန်စွမ်းဖြစ်ပွားမှုနှင့်ဆိုင်ရာ ယုံကြည်စိတ်ချ ရပြီး တိကျမှန်ကန်လျက် နိုင်ငံတကာနှင့် နှိုင်းယှဉ်နိုင်သော အချက်အလက်များ မရှိပါ။ - ဤလေ့လာချက်တွင် မွန်ပြည်နယ်၌ မသန်စွမ်းမှု ဖြစ်ပွားမှုနှင့် လူမှုရေး ပုံစံ အပေါ် အခြေခံပြီး လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နိုင်မှု ကန့်သတ်ချက်များနှင့် ချိန်ညှိ လျက် တင်ပြထားပါသည် (UNICEF, 2016)။ မသန်စွမ်းမှု ဖြစ်ပွားမှုနှင့် မှာ နောက်ဆုံးကောက်ယူခဲ့သော သန်းခေါင်စာရင်း သို့မဟုတ် ယခင် လေ့လာချက်များတွင် တွေ့ရှိရသည်ထက် များစွာ ပိုမိုမြင့်မားသည်ဟု ယူဆရပါသည်။ - စာရင်းအင်း သတင်းအချက်အလက် စနစ်များ ညံ့ဖျင်းခြင်း၊ အချက်အလက် မှတ်တမ်းစု database များအကြား ချိတ်ဆက်မှု အားနည်းခြင်းတို့ကြောင့် မသန်စွမ်းမှုဆိုင်ရာ လက်ရှိ အချက်အလက်များမှာ ယုံကြည်စိတ်ချရခြင်း မရှိပါ။ - အချက်အလက်များကို ကျား-မနှင့် အသက်အလိုက် ခွဲခြားမှု နည်းပါးပါသည်။ မသန်စွမ်းမှု အဆင့်/ပြင်းထန်မှု/အမျိုးအစား အလိုက် ခွဲခြားဖော်ပြခြင်းလည်း မရှိပါ။ - အစိုးရအရာရှိများက ပြုစုသော မသန်စွမ်းသော ကလေးသူငယ်များစာရင်းများ မှာ ပုံမှန်အားဖြင့် မပြည့်စုံပါ။ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာကို အကာအကွယ်ပေးမှု အပိုင်းနှင့် အချက်အလက်များကို အသုံးပြုမှုအပိုင်းတွင်လည်း လုံခြုံမှု မရှိပါ။ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်မှု ဖြစ်နေပါသည်။ - မွေးစာရင်းများ ထုတ်ပေးနိုင်မှုမှာ အထူးသဖြင့် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ် များအတွက် မပြည့်စုံပါ။ မသန်စွမ်းကိစ္စရပ်များအတွက် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များတွင် အသုံးပြုသော နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ ဘတ်ဂျက် အမျိုးအစားနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အချက်အလက်များ မရှိပါ။		နိုင်ငံတော်အစိုးရ - - မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီနှင့် လူမှုဝန်ထမ်း ဦးစီးဌာန - - နိုင်ငံတကာကျွမ်းကျင်သူများ၊ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများရှိ CRPD အမျိုးသား ကော်မတီများနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးလျက် မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ မသန်စွမ်းသူများသည် ကုလသမဂ္ဂ CRPD ကော်မတီ သို့ တင်သွင်းရမည့် သတ်မှတ်ချိန် ကျော်လွန်နေပြီ ဖြစ်သော ပထမအကြိမ် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရေး အစီရင်ခံစာကို တင်သွင်းနိုင်ရန် အဆောတလျင် အပြီးသတ် ပြုစုသင့်ပါသည်။ - ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများအားလုံး - - အချက်အလက် စုဆောင်းခြင်း၊ မျှဝေခြင်း၊ ယင်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် အတွင်းရေးလျှို့ဝှက် ကိစ္စရပ်များကို စည်းမျဉ်းထိန်းချုပ်ရန် လမ်းညွှန် ချက်များ ရေးဆွဲခြင်း - လက်ရှိအချက်အလက်ကောက်ခံပုံ လုပ်နည်းလုပ်ဟန်များကို လုပ်ထုံး လုပ်နည်း ရှုထောင့်၊ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာကို အကာအကွယ်ပေးရေး ရှုထောင့်နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမပြုရေး ရှုထောင့်တို့မှ ပြန်လည် ပြင်ဆင်ခြင်း - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအတွက် ရှိရင်းနှင့်/လွှဲမဟုတ် စီစဉ်ထား သော မူဝါဒများနှင့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထင်သာ မြင်သာရှိပြီး ခွဲခြားဖော်ပြသော ဘတ်ဂျက်အချက်အလက်များ ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း - အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်လျက် လုပ်ငန်းအစီအစဉ် ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ဘတ်ဂျက် ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်းတို့တွင် ထည့်သွင်းအသုံးပြုနိုင်ရန် စာရင်းအင်း သတင်းအချက်အလက် စနစ်များ တိုးချဲ့ရေး ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အနည်းဆုံးအားဖြင့် စနစ်သစ်တွင် အချက်အလက် များကို အသက်၊ ကျား-မ၊ ပထဝီနယ်မြေအလိုက် ပြန့်နှံ့တည်ရှိမှု၊ နေထိုင်ရာနေရာဒေသ (ကျေးလက်နှင့် မြို့ပြ)၊ မသန်စွမ်းမှု အမျိုးအစား၊ ပြင်းထန်မှု၊ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နိုင်မှု ကန့်သတ်ချက် နယ်ပယ်နှင့် အဆင့်၊ ပုတွဲဖြစ်ပွားသော ရောဂါများ ပါဝင်စေရန် ဖြစ်ပါသည်။ - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များဆိုင်ရာ အချိန်ကာလတစ်လျှောက် အချက် အလက်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်နိုင်သော အချက်အလက်များ ရရှိရန် နောင်အခါ DHSနှင့် MICS စစ်တမ်းများ ကောက်ယူရာတွင် ယူနိုဆက်/ ဝါရှင်တန် အစုအဖွဲ့ ကလေးသူငယ် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှု မေးခွန်းကွာ UNICEF/Washington Group Child Functioning Module ကို ထည့်သွင်းရန် ဖြစ်ပါသည်။	

- လူမှုဝန်ထမ်း ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာန -
 - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် အဓိပ္ပာယ်ရှိစွာ ပါဝင်လာစေရေး၊ အရည်အသွေး မြင့်မားပြီး အများပါဝင်သော ဝန်ဆောင်မှုများ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရေးအတွက် ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန တို့နှင့်အတူ သင့်တင့်လျော်ပတ်ပြီး ထိရောက်မှုရှိသော မသန်စွမ်းမှု ဖော်ထုတ်ရေးနှင့် မှတ်ပုံတင်ရေး စနစ်တစ်ရပ် စီစဉ်အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း
 - မသန်စွမ်းမှုများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အချက်အလက်များကို ပုံမှန် စုဆောင်းခြင်းနှင့်/သို့မဟုတ် အထောက်အထား အခြေပြုလျက် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်နိုင် စေရန် ရှိရင်းအချက်အလက် စုဆောင်းသည့် စနစ်များကို အားကောင်းစေခြင်း
 - ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန
 - မသန်စွမ်းမှုအဆင့်၊ ပညာရေးဆောင်ရွက်ပေးသည့် ဆက်စပ်အခြေအနေ (သင်ကြားချိန်ရရှိမှုနှင့်)၊ ပံ့ပိုးမှု ဝန်ဆောင်မှုများ လိုအပ်ချက်နှင့် ဖြည့်ဆည်း ပေးနိုင်မှု အပါအဝင် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အချက်အလက်များကို EMIS စနစ်အတွင်း ပေါင်းစည်းထည့်သွင်းခြင်း
 - ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန
 - လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး ပြည်သူ့အင်အားနှင့် အလုပ်သမား ဝန်ကြီးဌာနတွင် ကလေးများ အားလုံးကို ဖွဲ့စည်းစုစည်း ပြုလုပ်နိုင်စေရန် လုပ်ဆောင်ခြင်း
- ဖွံ့ဖြိုးမှုမိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ
- အချိန်နှင့် တစ်ပြေးညီ ဗဟိုမှ စုစည်းဆောင်ရွက်သော အချက်အလက် စုဆောင်းသည့် အစီအမံများ တည်ထောင်ရေး ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရာတွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရကို ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်းနှင့် ဗဟိုစာရင်းအင်း အဖွဲ့အောက်တွင် ဗဟိုမှ စုစည်းဆောင်ရွက်သည့် အချက်အလက် စုဆောင်း ရေးဗဟိုဌာန ရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း
 - ကျား-မ အခန်းကဏ္ဍနှင့် မသန်စွမ်းမှု ဆက်စပ်ပုံကို အသေးစိတ် ဆက်လက် လေ့လာရန် ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း
- မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများ
- အများပါဝင်နိုင်သော အချက်အလက် စုဆောင်းသည့် အစီအမံများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ (မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီမှတစ်ဆင့်) တာဝန်ခံဝန်ကြီးဌာန အားလုံးသို့ ပြန်လည်အသိပေးပြောကြားချက် ရှင်းလင်းစွာ ဖြည့်ဆည်းပေး သော စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်သုံးသပ်ခြင်း လုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ယင်းတို့နှင့် ပတ်သက်၍ အစီရင်ခံ တင်ပြခြင်း

ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း

နှောင့်နှေးမှု ၁ - လုံလောက်သော အခြေခံအဆောက်အအုံ မရှိခြင်းနှင့် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ အလုံအလောက် မဖြည့်ဆည်း ပေးနိုင်ခြင်းကြောင့် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအတွက် ဝန်ဆောင်မှုများ ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းကို ထိခိုက်ပါသည်။

အထွေထွေအကြံပြုချက်များ - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအတွက် ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ တိုးချဲ့ဖြည့်ဆည်းပေးရေး ဆွဲဆောင်မှုပေးရန် ကတိကဝတ်များကို အားကောင်းစေလျက် မျှတပြီး သာတူညီမျှရှိသော မြန်မာ့စံနှုန်း ဖြစ်စေခြင်း။

တွေ့ရှိချက်များ	အကြံပြုချက်များ
အခြေခံအဆောက်အအုံကြောင့် ဖြစ်သော နှောင့်နှေးမှုများကြောင့် မသန်စွမ်း ကလေး သူငယ်များ အပါအဝင် ကလေးသူငယ်များအတွက် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သော အရည် အသွေး မြင့်မားသည့် ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ထိရောက်စွာ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်သည့် ကောင်းမွန်သော ပတ်ဝန်းကျင် မဖြစ်ပါ။ ■ မသန်စွမ်းမှုကို စောစီးစွာ ဖော်ထုတ်သိရှိပြီး စောစီးစွာ ကြားဝင်ဆောင်ရွက် ပေး နိုင်ရန် စနစ်တကျ စီမံထားခြင်း မရှိပါ။ ■ အမျိုးသားအဆင့် ကျန်းမာရေးစနစ်များမှာ ရေးဆွဲနေဆဲဖြစ်ပြီး အများပါဝင်နိုင် သော ပညာရေးကိုလည်း အကောင်အထည်ဖော်ရန် ကျန်ရှိနေပါသည်။ ရုပ်ဝတ္ထုပိုင်း အခြေခံအဆောက်အအုံများမှာ ရယူအသုံးပြုနိုင်ခြင်း မရှိသေးပါ။ ဝန်ဆောင်မှုဖြည့်ဆည်းပေးရာတွင် ကြီးမားသော လစ်ဟာချက်များ ရှိနေပါသည်။ ■ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအတွက် ပံ့ပိုးမှုဝန်ဆောင်မှုများ ဥပမာ ကျောင်းများတွင် မသန်စွမ်းများ အသုံးပြုနိုင် သည့် အိမ်သာများ ထားရှိပေးခြင်း၊ စကားပြောဆိုသည်ကို လက်ဟန်ပြစနစ်ဖြင့် ပြန်ဆိုပေးသူများ၊ မျက်မမြင်များ ဖော်နိုင်ရန် ဘရေလ်၊ အခြားပုံစံများဖြင့် ဖော်ပြခြင်းများမှာ များသောအားဖြင့် မရှိသေးပါ။ ■ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ လူမှုပါဝင်နိုင်မှုကို ပံ့ပိုးပေးရန် ရည်ရွယ်သော အားလုံးအတွက် ဒီဇိုင်းပုံစံ မှုများ၊ အကူအညီပေးသော ပစ္စည်းများနှင့် နည်းပညာများ၊ အိုင်စီတီ နည်းပညာများမှာ တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် မရှိသေးပါ။	ထုတ်တော် - ■ အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်း ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန် တာဝန်ခံ ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍတို့က ရေရှည်တည်တံ့နိုင်ပြီး ဆန်းသစ်တီထွင်သော နည်းလမ်းများဖြင့် လုပ်ဆောင်လာကြစေရန် စီစဉ် ဆောင်ရွက်ခြင်း နိုင်ငံတော်အစိုးရ - ■ လူမှုဝန်ထမ်း ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာန (လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန) - ○ UNCRPD လွှတ်ရှာဆောင်ရွက်ခြင်းကို နိုင်ငံတကာအမျိုးအစားခွဲခြားမှု (ICF) အရ အသုံးပြုမှု လုပ်ထုံးလုပ် နည်းများနှင့်အညီ မသန်စွမ်းသူများ ကို ဖော်ထုတ် မှတ်ပုံတင်ရေး အမျိုးသားအဆင့် လမ်းညွှန်ချက်များ ရေး ဆွဲခြင်း ■ လူမှုဝန်ထမ်း ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် ပညာရေး ဝန်ကြီးဌာန - ○ လူမှုရေးပုံစံအရ မသန်စွမ်းမှု အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်ကို အလေးဂရုပြု လျက် နယ်ပယ်အများစု အတတ် ပညာရှင် အစုအဖွဲ့က လုပ်ဆောင်ပြီး အများပါဝင်နိုင်သည့် အနေအထားဖြင့် ဝန်ဆောင်မှုဖြည့်ဆည်းပေး မှု သို့ ဦးတည်သော စောစီးစွာ ဖော်ထုတ်သိရှိပြီး စောစီးစွာ ကြားဝင် ဆောင်ရွက်သည့် စနစ် ဖြစ်ပေါ်လာရေး အရှိန်အဟုန် မြှင့်တင် ဆောင်ရွက်ခြင်း ○ စံသတ်မှတ်ထားသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အသုံးပြုလျက် ၁၀ သက်တမ်းအဆင့်ဆင့်တွင် အကြား၊ အမြင်၊ လှုပ်ရှားမှု၊ ဆက်သွယ် ပြောဆိုမှု၊ လေ့လာသင်ယူမှု၊ အပြုအမူစိတ်စံစားမှု နယ်ပယ်များတွင် လှုပ်ရှား ဆောင်ရွက်နိုင်မှု ကန့်သတ်ချက်များ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းအား ကျောင်းနေအရွယ်ကလေးသူငယ်များအတွက် စစ် ဆေးပေးနိုင်ရန် ကျောင်းကျန်းမာရေး အစီအစဉ်များကို တိုးချဲ့ခြင်း

■ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန -

- အများပိုင်သော ပညာရေးစနစ် အတွင်း လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ယင်းသို့သော စနစ်ကို ပြုစုပျိုးထောင်ရန် ဆရာဆရာမများနှင့် ပညာရေး ကဏ္ဍ ပညာရှင်များ စွမ်းဆောင်ရည် မွှေးမြှားရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း၊ ကျောင်းသားကျောင်းသူ အားလုံးကို ပုံမှန် စာသင်ခန်းတွင် သင်ကြား နိုင်ရန် ဆရာဆရာမများ အားလုံး လုံလောက်သော လေ့ကျင့်သင်တန်း ပေးမှု ရရှိရပါမည်။ အခြားဆရာဆရာမများနှင့် အထူးပြု အတတ်ပညာရှင်များ၏ ပံ့ပိုးမှုကို လိုအပ်သည့် အခြေအနေများကို ဖော်ထုတ်နိုင်ရန်လည်း ဆရာဆရာမများနှင့် ပညာရေးကဏ္ဍ ပညာရှင်များကို လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးရပါမည်။ ပညာရှင်များ အချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး အစီအမံများကို မဖြစ်မနေ အသုံးပြု စေရန် ဖြစ်ပါသည်။

■ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန -

- CRPD အပိုဒ် ၂၅နှင့်အညီ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ အပါအဝင် နိုင်ငံသားအားလုံးကို လုံလောက်သော ရပ်ရွာအခြေပြု ပြန်လည် ထူထောင်ရေး လုပ်ဆောင်ပေးခြင်း
- ကျွမ်းကျင်သော သားဖွားဆရာမဖြင့် ဖွေးဖွားနိုင်စေခြင်း၊ ကာကွယ်ဆေး ထိုးခြင်း၊ မွေးစနှင့် ကလေးသူငယ်အာဟာရပြည့်ဝရေး ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း၊ ဖြည့်စွက်အာဟာရများ ကျွေးမွေးခြင်းစသည့် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သော ကျန်းမာရေးနှင့် အာဟာရ ပြည့်ဝရေး ဝန်ဆောင်မှုများကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ အပါအဝင် ကလေးသူငယ်အားလုံးအတွက် အရည်အသွေးမြင့်မားပြီး အားလုံး ပါဝင်နိုင်သည့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု ဖြစ်စေခြင်း
- စီမံကိန်းနှင့်ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန -
 - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ အလားအလာ ရှိသည့်အတိုင်း အပြည့်အဝ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နိုင်စေမည့် ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိစေရေး ရေရှည်ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် ဘဏ္ဍာငွေကြေး ဖြည့်ဆည်းပေးရေး နည်းလမ်းများ ဥပမာ ဝန်ဆောင်မှု ဖြည့်ဆည်း ပေးသော အဖွဲ့အစည်း များကို ထောက်ပံ့ကြေးပေးခြင်းကို လေ့လာသုံးသပ်ခြင်း

ဖွံ့ဖြိုးမှုမိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ -

- အမျိုးသားအဆင့်တွင် ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ဆန်းသစ်တီထွင်ပြီး ကုန်ကျစရိတ် တက်နိုင်သော နည်းလမ်းဖြင့် ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရေး အားပေးရန် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ မိတ်ဖက်ဆောင်ရွက်မှုများကို စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ပြီး ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း

တောင်းခံမှု	အကြံပြုချက်များ
နောင်နေမှု ဝ - အန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် သဘောထားပိုင်း စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ ဥပမာ အနိုင်ကျင့်ခြင်း ကြောင့် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များ၏ ဘဝ နေထိုင်မှုများကို ထိခိုက်ပါသည်။ ဝန်ဆောင်မှုများ ရယူအသုံးပြုနိုင်ရန် လည်း အတာအခန်းဖြစ်ပါသည်။	အကြံပြုချက်များ
- မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ မိဘများ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များကို ပြုစု စောင့်ရှောက်သူများအား တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ရာ ထက်ဝက်ထက် မနည်းက မသန်စွမ်းကလေးများ နေအိမ်ပြင်ပ အခြားသို့ ရောက်ရှိနေချိန်တွင် အန္တရာယ် ကင်းရှင်းမှုကို စိုးရိမ်ပူပန်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ မိဘများနှင့် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များကို ပြုစုစောင့်ရှောက်သူများက မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များသည် မကြာခဏ အနိုင်ကျင့်ခြင်း၊ စခြင်း၊ အခြားကလေးသူငယ်များနှင့် အရွယ်ရောက်ပြီး သူများပင် နှုတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်ထိလက်ရောက် လည်းကောင်း မလျော်မကန် ပြုမူခြင်းကို ခံရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ မိဘများနှင့် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များကို ပြုစုစောင့်ရှောက်သူများက ကျောင်းများမှာ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ကို လက်ခံကြိုဆိုသည့် အခြေအနေမရှိကြောင်း၊ လုံလောက်သော ဝန်ဆောင်မှု များလည်း မပေးနိုင်ကြောင်း ပြောပြကြပါသည်။ ကျောင်းစနစ် စဉ်းပုံ ပြဿနာများ ဥပမာ တစ်ဦးချင်း သင်ကြားပေးမှု မရှိခြင်း၊ အောင်ချက် နှုတ်ထား အလွန်နည်းပါးခြင်း၊ ကျောင်းပြီးလျှင် အလုပ်ရရှိနိုင်ရေး မူဝါဒများ မရှိခြင်း တို့ကြောင့် ပညာသင်ကြားလေ့ရှိမှု ပိုမိုလျော့နည်းစေပါသည်။ မသန်စွမ်း ကလေးများ အတွက် ပိုမို၍ လျော့နည်းရန် အလားအလာ ရှိပါသည်။ - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ မိဘများနှင့် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များကို ပြုစုစောင့်ရှောက်သူများ အနည်းငယ်သာလျှင် ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများကို ရယူကြပါသည်။ ယင်းသို့ရယူသူများသည် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ အကြောင်း သိရှိနားလည်သူ၊ အတွေးအကြံရှိသူ၊ စေတနာထားသူများကို ရှာဖွေကြရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ - မိဘများသည် ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေး ပြုစုစောင့်ရှောက်မှု ဝန်ဆောင်မှု များကို ရွေးချယ်ရာတွင် လမ်းညွှန်အဖြစ် အဓိက အသုံးပြုသော စံနှုန်းများမှာ နေအိမ်မှ အကွာအဝေးနှင့် အတတ်ပညာရှင်များ၏ အရည်အသွေးဆိုင်ရာ ရှုမြင်ပုံများ ဖြစ်ပါသည်။	လွှတ်တော် - - လူမှုဘဝ နယ်ပယ်အားလုံးတွင် ကလေးသူငယ်များအားလုံး အန္တရာယ် ကင်းရှင်းစေရေး ခွဲခြားဆက်ဆံမှု တိုက်ဖျက်သည့် တင်းကြပ်သော မူဝါဒများ ကို ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်မှုအား စောင့်ကြည့်လေ့လာရန် စနစ်တစ်ရပ် ကို တာဝန်ခံဝန်ကြီးဌာနအားလုံးတွင် တည်ထောင်ထားရှိရပါမည်။ - နိုင်ငံတော်အစိုးရ - - ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများအားလုံး - - တာဝန်ခံဝန်ကြီးဌာန၏ အောက်ပါတို့ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများ အားလုံးတွင် မသန်စွမ်းမှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ပါဝင်စေခြင်း (၁) မသန်စွမ်းများ အတွက် အဆင်ပြေသည့် မြို့များ ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်စေခြင်း (၂) စည်ပင်သာယာရေး အစီအစဉ်များမှာ မသန်စွမ်းများ အတွက် အဆင်ပြေ ခြင်း (၃) လမ်းအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး အစီအမံများ ဆောင်ရွက်ခြင်း (၄) ပဋိပက္ခဖြေရှင်းခြင်းနှင့် (၅) မိုင်းရှင်းလင်းရေး လုပ်ဆောင်ခြင်း တို့ ဖြစ်ပါသည်။ - လူမှုဝန်ထမ်း ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာန (လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန) - - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် မဝင်ဆံ့ခြင်း၊ ၎င်းတို့အား အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ အနိုင်ကျင့်ခြင်းနှင့် အခြား အကြမ်းဖက်မှု ပုံစံများ ဖြစ်ပွားလာ ပါက တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန ဖြစ်ရပ်စီမံခန့်ခွဲမှု လုပ်သားများ DSW case management workers ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေခြင်း၊ ဖြစ်ရပ်စီမံခန့်ခွဲမှု လုပ်သားများ မရှိပါက အခြားနည်းလမ်းဖြင့် တုံ့ပြန် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခြင်း - ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန - - မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များကို ကျောင်းများတွင် ကြိုဆိုလက်ခံနိုင်ရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ လေ့လာသင်ယူမှုကို တစ်ဦးချင်း ပံ့ပိုးမှုပေးနိုင်ရန် အများပါဝင်နိုင်စေမည့် ပညာရေး မူဝါဒများနှင့် ၎င်းတို့ကို အကောင် အထည်ဖော်ပုံကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်း

- နိုင်ငံတစ်ဝန်း ကျောင်းမနေသော ကလေးသူငယ်များအတွက် လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်လျက် မြန်မာနိုင်ငံ ပင်မဥပဒေရေးရာစစ်အတွင်းမှ ကျောင်းများ၌ ကျောင်းတက်နှုန်း မြင့်မားလာစေရေး အားပေးခြင်းနှင့် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များကို ဦးတည်ရည်ရွယ် ဆောင်ရွက်ခြင်း
- ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန -
 - ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မပြုသော လုပ်ငန်းလုပ်ဟန်များဖြစ်စေရန်နှင့် အထူးကု များထံ လိုအပ်သလို ရည်ညွှန်းပို့လွှတ်နိုင်ရန် ကျန်းမာရေး ပြုစု စောင့်ရှောက်မှု ပရော်ဖက်ရှင်နယ်များ အားလုံး၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေခြင်း
- ဖွံ့ဖြိုးမှုမိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ -
 - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ လူမှုရေး ပါဝင်မှု အခြေခံအုတ်မြစ်အဖြစ် အများပါဝင်နိုင်သော ပညာရေးကို စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်း
 - ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့်အနိုင်ကျင့်မှု ပုံစံအားလုံးကို ဥပဒေနှင့် မညီဟု သတ်မှတ်နိုင်ရေး အစီအမံများကို စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်း
- အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ/မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများ -
 - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ အပါအဝင် ကလေးသူငယ်အားလုံး အပြည့်အဝ ပါဝင်နိုင်မည့် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သော ကျန်းမာရေးနှင့် အာဟာရပြည့်ဝရေး ဝန်ဆောင်မှုများ ဖြစ်စေရေး ရပ်ရွာအဆင့် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်း နှင့် နှိုးဆော်ခြင်းတို့တွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်ခြင်းနှင့် ဆက်သွယ်ပြောဆိုရေး လုပ်ငန်း များကို ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း

အရည်အသွေး

နှောင့်နှေးမှု ဝ - လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှု မလုံလောက်ခြင်းကြောင့် သက်ဆိုင်ရာ ပညာရှင်များသည် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များကို အရည်အသွေးမြင့်မားသော ဝန်ဆောင်မှုများ ပြုည်ဆည်းပေးရေး စွမ်းဆောင်ရည် နှိမ့်ကျပါသည်။

အထွေထွေအကြံပြုချက်များ - ဝန်ကြီးဌာနများအတွင်း အားသာချက်များ၊ အားနည်းချက်များ၊ အခွင့်အလမ်းများနှင့် ဖြည့်ဆည်းပေးမှုများကို အကဲဖြတ်ရန် မူဘောင် ရေးဆွဲပြီး မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များကို ပံ့ပိုးရန် နည်းပညာပိုင်း စွမ်းဆောင်ရည် လိုအပ်ချက်များကို သတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါသည်။

တွေ့ရှိချက်များ	အကြံပြုချက်များ
ပရော်ဖက်ရှင်နယ်များသည် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၊ မိသားစုများ၊ သို့မဟုတ် အခြား ပရော်ဖက်ရှင်နယ်များ အတွက် မိမိတို့တွင် တာဝန်ရှိသည်ဟု မယူဆကြပါ။ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန အရာရှိများ၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေး အရာရှိများ၊ ကျန်းမာရေး ပြုစုစောင့်ရှောက်မှု ဖြည့်ဆည်းပေးသူများ၊ ကျောင်းအုပ်များ၊ ဆရာဆရာမများ၊ ရပ်ရွာအခြေပြု ပြုစုစောင့်ရှောက်သူများ၊ ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်သူ များသည် မသန်စွမ်းမှု သိမြင်နားလည်ရေးနှင့်/သို့မဟုတ် မသန်စွမ်းမှုကို အဓိက လုပ်ငန်းများတွင် ထည့်သွင်းလုပ်ဆောင်ရေးဆိုင်ရာ လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှု အလွန် နည်းပါးပါသည်။ သို့မဟုတ် လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှု မရရှိပါ။	နိုင်ငံတော်အစိုးရ - ■ မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီနှင့် လူမှုဝန်ထမ်း ဦးစီးဌာန - ○ CRPD အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် တိုးတက်မှုကို စောင့်ကြည့်လျက် အရည်အသွေးပိုင်း၊ လူစွမ်းအား အရင်းအမြစ်များအပိုင်းနှင့် ဘဏ္ဍာ ဝေငွေကြေးပိုင်း လစ်ဟာချက်များကို ဖော်ထုတ်ရန် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရေး နှင့် အကဲဖြတ်သုံးသပ်ရေးစနစ်တစ်ရပ် တည်ဆောက်ခြင်း ■ ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများအားလုံး - ○ ပစ္စည်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှု ဖြည့်ဆည်းပေးသူ အားလုံးအတွက် အရည်အသွေး စံနှုန်းများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း များကို နိုင်ငံတကာစံနှုန်း များနှင့်အညီ ရေးဆွဲထားရှိခြင်း ○ နိုင်ငံတကာ မသန်စွမ်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်း စံနှုန်းများနှင့်အညီ ဝန်ထမ်း များအတွက် သင်တန်းအစီအစဉ်နှင့် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကို ညှိနှိုင်း ပေါင်းစပ်လျက် ရေးဆွဲခြင်း ○ ရှေ့တန်းမှ ဝန်ဆောင်မှုဖြည့်ဆည်းပေးသူများအား လေ့ကျင့်သင်တန်း ပေးမှု ရယူနိုင်ရန် အခွင့်အလမ်းများ ပေးအပ်လျက် နည်းပညာပိုင်း စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ပေးခြင်း ဖွံ့ဖြိုးမှုမိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ - ■ အရည်အသွေးကောင်းမွန်သော ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို တတ်နိုင် သော ဈေးနှုန်းဖြင့် ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရေး ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ ဖြည့်ဆည်းပေးသူ များနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး နည်းလမ်းများကို စုစမ်းလေ့လာခြင်း အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ/မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများ - ■ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအား ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ ဖြည့်ဆည်း ပေးရေးအတွက် စံနှုန်းများနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များ ရေးဆွဲရာတွင် ကလေး သူငယ်များ အပါအဝင် မသန်စွမ်းသူများ ပါဝင်စေခြင်း

၁၀။ အကျိုးသက်ဆိုင်ပါဝင်သူများသို့ အကြံပြုချက်များ

အခြေအနေဆန်းစစ်ချက်မှာ လက်ရှိအခြေအနေကို ဖော်ပြခြင်းဖြစ်ပြီး ဆောင်ရွက်သင့်သော လုပ်ငန်းများကို ဖော်ပြခြင်း မဟုတ်သဖြင့် အကြံပြုချက်များကို အပြည့်အစုံ စာရင်းပြုစုဖော်ပြထားခြင်း မရှိပါ။ နိုင်ငံတော်အစိုးရကသာလျှင် မသန်စွမ်း သူများနှင့် နီးကပ်စွာ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်လျက် မသန်စွမ်းအမျိုးသား လုပ်ငန်းစီမံချက်နှင့် ဆက်စပ် ရသုံးခန့်မှန်းခြေ ငွေစာရင်းများကို ချမှတ်ပေးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ အကြံပြုချက်များကို တာဝန်ယူမည့် အကျိုးသက်ဆိုင်ပါဝင်သူ (များ) အလိုက် စုစည်းဖော်ပြထားသော်လည်း အစုအဖွဲ့ တစ်ခုခုတွင်သာလျှင် တာဝန်ရှိသည်ဟု မမှတ်ယူသင့်ပါ။ စင်စစ် CRPD ပါ သဘောသွားနှင့်အညီ လွှမ်းခြုံလျက် တင်ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အကျိုးသက်ဆိုင် ပါဝင်သူ အားလုံးအတွက် လွှမ်းခြုံ အကြံပြုချက်များတွင်လည်း အထင်အရှား ဖော်ပြထားပါသည်။

မသန်စွမ်းမှုကို ထည့်သွင်းထားသည့် ဥပဒေနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ ရေးဆွဲရာတွင်လည်းကောင်း၊ တာဝန်ရှိသူများနှင့် အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများ၏ တာဝန်များ အခွင့်အရေးများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ များစွာ လိုအပ်နေသော သတင်းအချက်အလက် များကို ဖြည့်ဆည်းပေးရာတွင်လည်းကောင်း၊ ထင်သာမြင်သာရှိပြီး အားလုံးကို လွှမ်းခြုံမိသော စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရေးနှင့် အကဲဖြတ်သုံးသပ် ရေး စနစ်တစ်ရပ် ဖြစ်စေရန်လည်းကောင်း ဝန်ကြီးဌာန အသီးသီးနှင့် ကဏ္ဍအသီးသီး (အများ ပြည်သူနှင့် ပုဂ္ဂလိက နှစ်ရပ်လုံး) ပိုမို၍ ပူးပေါင်းညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန် အထူးလိုအပ်ပါသည် (CRPD အပိုဒ် ၃၂၊ ၃၃၊ ၃၄၊ ၃၇)။

၁၀-၁ လွှတ်တော်အတွက် အကြံပြုချက်များ

စွမ်းဆောင်နိုင်သော ပတ်ဝန်းကျင်

- လူမှုရေးပုံစံနှင့်အညီ မသန်စွမ်းမှုဆိုင်ရာ ကတိကဝတ်ပြု အလေးအနက် ဆောင်ရွက်မှုနှင့် စွမ်းဆောင်ရည် တည်ဆောက်ခြင်း
- ကဏ္ဍအားလုံးတွင် မသန်စွမ်းမှုကိစ္စ ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် အမြဲတစေ မသန်စွမ်းကလေး သူငယ်များ၏ အသံကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် ကလေးသူငယ် အခွင့်အရေးများနှင့် အမျိုးသမီး အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကော် မတီများ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်း
- မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိသော လူမှုစံနှုန်းများ၊ သဘောထားများဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များနှင့် စပ် လျဉ်း၍ လွှတ်တော်သည် မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီနှင့် ထိတွေ့ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ ဥပမာ ဆင့်ကဲ ပြောင်းလဲနေသော လူမှုစံနှုန်းများနှင့် သဘောထားများ၊ ယင်းတို့ကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရန် မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် အစီအစဉ်များကို မပြတ်သိရှိနိုင်ရန် ပုံမှန်အစီရင်ခံ တင် ပြသည့် အစီအမံ ထားရှိနိုင်ပါသည်။
- မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်သူများအား တိုင်ကြားနိုင်ရန်နှင့် ပြစ်ဒဏ်ပေး စေရေး လုပ်ဆောင် နိုင်ရန် အစီအမံများ ထားရှိပေးရန် သတ်မှတ်ထားသည့် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကွန် ဗင်းရှင်း၏ နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုး အတည်ပြုနိုင်ရန် လုပ်ဆောင်ခြင်း
- အစီရင်ခံတင်ပြသော လမ်းကြောင်းများ ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ထုတ်ရေးနှင့် လိုအပ်သော ဝန်ဆောင်မှုများအားလုံးကို အသင့်တော် ဆုံး ဝန်ကြီးဌာနများက တာဝန်ယူ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန်နှင့် အရင်းအမြစ် အလဟဿပြုန်းတီးမှု မဖြစ် စေရန် အခန်းကဏ္ဍနှင့်

တာဝန်များကို ရှင်းလင်းစွာ သတ်မှတ်တာဝန် ပေးအပ်ရေး ဝန်ကြီးဌာနများကို ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း

- ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီတို့အား မသန်စွမ်းသူ/ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအတွက် အများပါဝင်ပြီး ထိရောက်သော ဝန်ဆောင်မှု ဖြည့်ဆည်းပေးရေးဆိုင်ရာ ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများကို ဘတ်ဂျက်နှင့်တကွ ပုံမှန် အစီရင်ခံစာပြစေခြင်း
- မသန်စွမ်းမှုကို လူမှုရေးပုံစံဖြင့် ရှုမြင်လျက် သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို ပြန်လည် သုံးသပ် ဆန်းစစ်ခြင်း
- ဥပဒေများ၊ နောက်ပိုင်း ပြင်ဆင်ချက်(များ)၊ ဆက်စပ် နည်းဥပဒေများသည် နိုင်ငံတကာ ကတိကဝတ်များကို လေးစားပြီး ၎င်းတို့နှင့် ကိုက်ညီစေရန် လိုအပ်သလို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်း
- မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီ၏ အကြံပြုချက်များနှင့်အညီ ဥပဒေ၊ မူဝါဒနှင့် အမျိုးသားလုပ်ငန်းစီမံချက်တို့ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် လုံလောက်သော ဘဏ္ဍာငွေကြေးအရင်းအမြစ်များကို ဝန်ကြီးဌာနများက ခွဲဝေသတ်မှတ် သုံးစွဲစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း

ဖြည့်ဆည်းပေးမှု

- အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်း ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန် တာဝန်ခံ ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍတို့က ရေရှည်တည်တံ့နိုင်ပြီး ဆန်းသစ်တီထွင်သော နည်းလမ်းများဖြင့် လုပ်ဆောင်လာကြစေရန် စီစဉ် ဆောင်ရွက်ခြင်း

တောင်းခံမှု

- လူမှုဘဝ နယ်ပယ်အားလုံးတွင် ကလေးသူငယ်များအားလုံး အန္တရာယ် ကင်းရှင်းစေရေး ခွဲခြားဆက်ဆံမှု တိုက်ဖျက်သည့် တင်းကြပ်သော မူဝါဒများ ကို ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်မှုအား စောင့်ကြည့်လေ့လာရန် စနစ်တစ်ရပ် ကို တာဝန်ခံဝန်ကြီးဌာနအားလုံးတွင် တည်ထောင်ထားရှိရပါမည်။

၁၀-၂ နိုင်ငံတော်အစိုးရအတွက် အကြံပြုချက်များ (ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများအားလုံး)

နိုင်ငံတော်သမ္မတရုံး အုပ်ချုပ်စီမံမှုအဆင့်အားလုံးနှင့် ဝန်ကြီးဌာနအားလုံးအတွက် ရှင်းလင်းသော အစီရင်ခံစာပြသည့် လမ်းကြောင်းများ သတ်မှတ်ထားရှိခြင်း၊ အခန်းကဏ္ဍနှင့် တာဝန်များကို ရှင်းလင်းစွာ သတ်မှတ်ပေးခြင်း

စွမ်းဆောင်နိုင်သော ပတ်ဝန်းကျင်

- (မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ အပါအဝင်) မသန်စွမ်းသူများ လူ့အဖွဲ့အစည်း တွင် ပါဝင်နိုင်ရန် အခွင့်အရေးများကို အားပေးမြှင့်တင်ရန် ရှင်းလင်းစွာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အပ်နှင်းထားသည့် မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီ ဖွဲ့စည်းခြင်း (မသန်စွမ်းသူအခွင့်အရေးများ ကွန်ဗင်းရှင်း (CRPD) ပါ ကတိကဝတ်များအရ ဖြစ်ပါသည်။)
- မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီသည် ဝန်ကြီးဌာနနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်း အားလုံး CRPD ကို လိုက်နာစေရေး ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ရေးနှင့် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရေး လုပ်ငန်းတာဝန်များ ကျေပွန်နိုင်ရန်နှင့် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအကြောင်း သိမြင်နားလည်မှုနှင့် အသိပညာ တိုးတက် မြင့်မားစေရန် အရင်းအမြစ်များ ရရှိစေရေး
- မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများ၊ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၊ ဝန်ကြီးဌာန အားလုံးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှု မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ အပါအဝင် အကျိုးသက်ဆိုင် ပါဝင်သူအားလုံးကို ပါဝင်ဆောင်ရွက်စေလျက် အမျိုးသားလုပ်ငန်းစီမံချက် (မျှော်မှန်းချက်) ရေးဆွဲရေး မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီကို ပံ့ပိုးမှုပေးရေး
- မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် မှားယွင်းသော အယူအဆများ ကို ဖြေရှင်းပေးရန် ရည်ရွယ်သည့် ဖွံ့ဖြိုးရေး လုပ်ငန်းများအတွက် မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီက ဆက်သွယ်ပြောဆိုမှု အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကို နိုင်ငံတော်အစိုးရက ပံ့ပိုးမှုပေးသင့်ပါသည်။
- တာဝန်ခံဝန်ကြီးဌာနများအားလုံး (ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကျန်းမာရေး ဝန်ကြီးဌာန စသည်တို့) သည် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဝန်ကြီးဌာနတွင်း မှားယွင်းသော အယူအဆများကို ဖြေရှင်းပေးရန် မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်ပါသည်။
- အုပ်ချုပ်စီမံမှု အဆင့်အားလုံးတွင် စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း၊ လုပ်ငန်းအစီအစဉ် ရေးဆွဲခြင်းများ လုပ်ဆောင်ရာ၌ မသန်စွမ်းမှု လူမှုရေး ပုံစံကို တရားဝင် ကျင့်သုံးရန်ဖြစ်ပါသည်။
- ကလေးသူငယ်များနှင့် လူငယ်များ အထူးသဖြင့် မသန်စွမ်း ကလေး သူငယ်များနှင့် လူငယ်များအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိသည့်

ဆုံးဖြတ်ချက်များကို မည်သည့်အဆင့်တွင်မဆို ချမှတ်မည်ဆိုပါက ၎င်းတို့ ပါဝင်စေလျက် ဆုံးဖြတ်ခြင်း

- ဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများသည် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း၏ သဘောသွားကို ထင်ဟပ် စေရန်နှင့် မလျော်မကန်ပြုမူမှု/လျစ်လျူရှုမှုများကို အဆင့်အားလုံးတွင် အကျိုးသက်ဆိုင်ပါဝင်သူအားလုံးက တားဆီးရန်၊ စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရန်နှင့် တုံ့ပြန်ရန် အစီအမံများ ရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း
- (၁) မသန်စွမ်းသူများဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများကို စတင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် ဦးဆောင် အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် လူမှုဝန်ထမ်း ဦးစီးဌာန၏ အခန်းကဏ္ဍကို ရှင်းလင်းစွာ သတ်မှတ်ပေးခြင်း (၂) လုံလောက်သော လူသားအရင်းအမြစ်များ ငွေကြေးအရင်းအမြစ်များ ဖြည့်ဆည်းပေးလျက် စွမ်းဆောင်ရည် တိုးတက်စေခြင်းဖြင့် ကဏ္ဍ အသီးသီးအကြား ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်မှု အားကောင်းစေခြင်း
- မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက် နိုင်ငံတော် အစိုးရ၏ သတ်မှတ်ချက်များအားလုံးကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း
- CRPD ပါ မသန်စွမ်းမှု အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်နှင့်အညီ လုပ်ဆောင်ခြင်း
- မသန်စွမ်းမှုကို အဓိကလုပ်ငန်းတစ်ရပ်အဖြစ် ထည့်သွင်းလုပ်ဆောင်ခြင်း၊ အန္တရာယ်ကျရောက်လွယ်မှု လိုအပ်ချက် အများကို ဦးတည်ရည်ရွယ် သော လုပ်ဆောင်ချက်များကို အဓိကထားခြင်း ဥပမာ မသန်စွမ်းမှုနှင့် ကျား-မ အခန်းကဏ္ဍ၊ မသန်စွမ်းမှုနှင့် တိုင်းရင်းသား၊ မသန်စွမ်းမှုနှင့် ဝင်ငွေအဆင့်။
- အမျိုးသားလူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း ၂၀၁၄ ခုနှစ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း အပါအဝင် အန္တရာယ် ကျရောက် လွယ်မှု အများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသော အိမ်ထောင်စုများ၏ လိုအပ်ချက် များအတွက် လူမှုရေးအကူအညီ တိုးမြှင့်ပေးရန် လိုအပ်သော ရန်ပုံငွေများကို ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း
- CRPD မြန်မာအမျိုးသားကော်မတီကို တရားဝင် တည်ထောင် လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြောင်း အလေးအနက်ပြု လျက် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းပြီးနောက် လုပ်ဆောင်သော ဆောင်ရွက်ချက်အားလုံးမှာ မြန်မာနိုင်ငံရှိ မသန်စွမ်းသူများ အပြည့်အဝ သဘောတူညီ ထောက်ခံမှုဖြင့် လုပ်ဆောင်ရန် ဖြစ်ပါသည်။
- အများပါဝင်သော ဝန်ဆောင်မှုများဖြစ်စေရန် လုံလောက်သော အရင်း အမြစ်များ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်းနှင့် စီစဉ်ထားသောနှင့်/သို့မဟုတ် လက်ရှိ အသုံးစရိတ်များကို ထင်သာမြင်သာရှိသော နည်းလမ်းဖြင့် အစီရင်ခံ တင်ပြခြင်း
- အချက်အလက် စုဆောင်းခြင်း၊ မျှဝေခြင်း၊ ယင်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် အတွင်းရေးလျှို့ဝှက် ကိစ္စရပ်များကို စည်းမျဉ်းထိန်းချုပ်ရန် လမ်းညွှန် ချက်များ ရေးဆွဲခြင်း
- လက်ရှိအချက်အလက်ကောက်ခံပုံ လုပ်နည်းလုပ်ဟန်များကို လုပ်ထုံး လုပ်နည်း ရှုထောင့်၊ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာကို အကာအကွယ်ပေးရေး ရှုထောင့်နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမပြုရေး ရှုထောင့်တို့မှ ပြန်လည် ပြင်ဆင်ခြင်း
- မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအတွက် ရှိရင်းနှင့်/သို့မဟုတ် စီစဉ်ထား သော မူဝါဒများနှင့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထင်သာ မြင်သာရှိပြီး ခွဲခြားဖော်ပြသော ဘတ်ဂျက်အချက်အလက်များ ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း
- အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်လျက် လုပ်ငန်းအစီအစဉ် ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ဘတ်ဂျက် ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်းတို့တွင် ထည့်သွင်းအသုံးပြုနိုင်ရန် စာရင်းအင်း သတင်းအချက်အလက် စနစ်များ တိုးချဲ့ရေး ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အနည်းဆုံးအားဖြင့် စနစ်သစ်တွင် အချက်အလက် များကို အသက်၊ ကျား-မ၊ ပထဝီနယ်မြေအလိုက် ပြန့်နှံ့တည်ရှိမှု၊ နေထိုင်ရာနေရာဒေသ (ကျေးလက်နှင့် မြို့ပြ)၊ မသန်စွမ်းမှု အမျိုးအစား၊ ပြင်းထန်မှု၊ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နိုင်မှု ကန့်သတ်ချက် နယ်ပယ်နှင့် အဆင့်၊ ပူးတွဲဖြစ်ပွားသော ရောဂါများ ပါဝင်စေရန် ဖြစ်ပါသည်။
- မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များဆိုင်ရာ အချိန်ကာလတစ်လျှောက် အချက် အလက်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်နိုင်သော အချက်အလက်များ ရရှိရန် နောင်အခါ DHSနှင့် MICS စစ်တမ်းများ ကောက်ယူရာတွင် ယူနီဆက်/ ဝါရှင်တန် အစုအဖွဲ့ ကလေးသူငယ် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှု မေးခွန်းလွှာ UNICEF/ Washington Group Child Functioning Module ကို ထည့်သွင်းရန် ဖြစ်ပါသည်။

တောင်းခံမှု

- တာဝန်ခံဝန်ကြီးဌာန၏ အောက်ပါတို့ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများ အားလုံးတွင် မသန်စွမ်းမှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ပါဝင် စေခြင်း (၁) မသန်စွမ်းမှုများအတွက်အဆင်ပြေသည့်မြို့များ ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်စေခြင်း (၂) စည်ပင်သာယာရေး အစီအစဉ်များမှာ မသန်စွမ်းမှုများအတွက် အဆင်ပြေခြင်း (၃) လမ်းအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး အစီအမံများ ဆောင်ရွက်ခြင်း (၄) ပဋိပက္ခဖြေရှင်းခြင်းနှင့် (၅) မိုင်းရှင်းလင်းရေး လုပ်ဆောင်ခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

အရည်အသွေး

- ပစ္စည်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှု ဖြည့်ဆည်းပေးသူ အားလုံးအတွက် အရည်အသွေးစံနှုန်းများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများနှင့်အညီ ရေးဆွဲထားရှိခြင်း
- နိုင်ငံတကာ မသန်စွမ်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်း စံနှုန်းများနှင့်အညီ ဝန်ထမ်းများအတွက် သင်တန်းအစီအစဉ်နှင့် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကို ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ်လျက် ရေးဆွဲခြင်း
- ရှေ့တန်းမှ ဝန်ဆောင်မှုဖြည့်ဆည်းပေးသူများအား လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှု ရယူနိုင်ရန် အခွင့်အလမ်းများ ပေးအပ် လျက် နည်းပညာပိုင်း စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ပေးခြင်း

၁၀-၃ သန်စွမ်းသူများအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီနှင့် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနအတွက် အကြံပြုချက်များ

စွမ်းဆောင်နိုင်သော ပတ်ဝန်းကျင်

- နိုင်ငံတကာကျွမ်းကျင်သူများ၊ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများရှိ CRPD အမျိုးသား ကော်မတီများနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးလျက် မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ မသန်စွမ်းသူများသည် ကုလသမဂ္ဂ CRPD ကော်မတီ သို့ တင်သွင်းရမည့် သတ်မှတ်ချိန် ကျော်လွန်နေပြီ ဖြစ်သော ပထမအကြိမ် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရေး အစီရင်ခံစာကို တင်သွင်းနိုင်ရန် အဆောတလျင် အပြီးသတ် ပြုစုသင့်ပါသည်။

အရည်အသွေး

- CRPD အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် တိုးတက်မှုကို စောင့်ကြည့်လျက် အရည်အသွေးပိုင်း၊ လူစွမ်းအား အရင်းအမြစ်များ အပိုင်းနှင့် ဘဏ္ဍာငွေကြေးပိုင်း လစ်ဟာချက်များကို ဖော်ထုတ်ရန် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရေးနှင့် အကဲဖြတ်သုံးသပ်ရေး စနစ်တစ်ရပ် တည်ထောင်ခြင်း

၁၀-၄ တာဝန်ခံဝန်ကြီးဌာနများအတွက် အကြံပြုချက်များ

စွမ်းဆောင်နိုင်စေသော ပတ်ဝန်းကျင်

- ဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများသည် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း၏ သဘောသွားကို ထင်ဟပ်စေရန်နှင့် မလျော်မကန်ပြုမူမှု/လျစ်လျူရှုမှုများကို အဆင့်အားလုံးတွင် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိပါဝင်သူအားလုံးက တားဆီးရန်၊ စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရန်နှင့် တုံ့ပြန်ရန် အစီအမံများ ရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း
- လူမှုဝန်ထမ်း ဦးစီးဌာန၏ ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ရေး အခန်းကဏ္ဍကို ရှင်းလင်းစွာ သတ်မှတ်ပေးခြင်းနှင့် လုံလောက်သော လူသားအရင်းအမြစ်များ ငွေကြေးအရင်းအမြစ်များ ဖြည့်ဆည်းပေးလျက် စွမ်းဆောင်ရည် တိုးတက် စေခြင်းဖြင့် ကဏ္ဍ အသီးသီးအကြား ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်မှု အားကောင်းစေခြင်း
- မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက် နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ သတ်မှတ်ချက်များအားလုံးကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း
- လူမှုဝန်ထမ်း ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန (လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန)
 - ရှိရင်း မြို့နယ်ပုံပိုင်းအစုအဖွဲ့များနှင့် မြို့နယ် ကလေးသူငယ် အခွင့်အရေး ကော်မတီများကို အားကောင်းစေလျက် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များနှင့် လူငယ်များ ပါဝင်စေခြင်း၊ ရပ်ရွာ သာရေး နာရေးနှင့် လူမှုရေး လုပ်ငန်းများတွင် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ပါဝင်နိုင် စေရန် အခွင့်အလမ်း ရှိစေရေး သင့်တော်သော အစီအမံများ ဆောင်ရွက် ထားရှိခြင်း
 - လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန လူမှုဝန်ထမ်းအရာရှိများ (ဖြစ်ရပ်စီမံခန့်ခွဲရေး) ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်ကို တိုးမြှင့်လျက် နိုင်ငံတစ်ဝန်းရှိ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ အပါအဝင် ကလေးသူငယ်အားလုံးထံ ရောက်ရှိနိုင်ရန် စီစဉ်ခြင်း၊ ကလေးသူငယ်များ အားလုံး ထုတ်ဖော်ပြောကြားနိုင်ရန် လုံလောက်သည့် ဆွေးနွေးပွဲနေရာနှင့် လွတ်လပ်ခွင့် ရှိစေရေး ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း
 - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပရော်ဖက်ရှင်နယ်များနှင့် အများပြည်သူကို ပညာပေးလျက် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးရေး စီမံချက်ကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် တိုးချဲ့ခြင်း
 - ကလေးသူငယ်ကို မလျော်မကန်ပြုမူခြင်း/လျစ်လျူရှုခြင်း ပုံစံအားလုံးကို အစီရင်ခံတင်ပြရန် ဖြစ်ရပ်စီမံခန့်ခွဲသူများအတွက် အစီအမံတစ်ရပ် တည်ထောင်ခြင်း

- မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များသည် မလျော်မကန်ပြုမူမှု/လျစ်လျူရှုမှု ဖြစ်ရပ်များကို အမည်မဖော်ဘဲ ထုတ်ဖော်နိုင်သည့် စနစ်တစ်ရပ် တည်ထောင်ထားရှိခြင်းနှင့် ကလေးသူငယ်များထံမှ ထုတ်ဖော်ချက်များ ကို အလေးအနက်ထားပြီး နောက်ဆက်တွဲဆောင်ရွက်ပေးခြင်း
- မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် အဓိပ္ပာယ်ရှိစွာ ပါဝင်လာစေရေး၊ အရည်အသွေး မြင့်မားပြီး အများပါဝင်သော ဝန်ဆောင်မှုများ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရေးအတွက် ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန တို့နှင့်အတူ သင့်တင့်လျောက်ပတ်ပြီး ထိရောက်မှုရှိသော မသန်စွမ်းမှု ဖော်ထုတ်ရေးနှင့် မှတ်ပုံတင်ရေး စနစ်တစ်ရပ် စီစဉ်အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း
- မသန်စွမ်းမှုများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အချက်အလက်များကို ပုံမှန် စုဆောင်း ခြင်းနှင့်/သို့မဟုတ် အထောက်အထားအခြေပြုလျက် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်နိုင် စေရန် ရှိရင်းအချက်အလက် စုဆောင်းသည့် စနစ်များကို အားကောင်းစေခြင်း
- ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန
 - နောက်ဆုံး အမျိုးသားပညာရေးဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေအား ထပ်မံ ပြင်ဆင်ခြင်းအားဖြင့် အများပါဝင်သည့် ပညာရေးကို အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း။ ဥပဒေပြင်ဆင်ချက်များနှင့် နည်းဥပဒေများအား ရေရှည် တည်တံ့နိုင်သော ဖွံ့ဖြိုးရေး ရည်မှန်းချက် အမှတ် ၄ (SDG4)၊ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း (CRPD)၊ အင်ချွန်မဟာဗျူဟာ တို့နှင့် ညီညွတ်စေခြင်း
 - မသန်စွမ်းမှုအဆင့်၊ ပညာရေးဆောင်ရွက်ပေးသည့် ဆက်စပ်အခြေအနေ (သင်ကြားချိန်ရာခိုင်နှုန်း)၊ ပံ့ပိုးမှု ဝန်ဆောင်မှုများ လိုအပ်ချက်နှင့် ဖြည့်ဆည်း ပေးနိုင်မှု အပါအဝင် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အချက်အလက်များကို EMIS စနစ်အတွင်း ပေါင်းစည်းထည့်သွင်းခြင်း
- ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန
 - မသန်စွမ်းသူများ၊ နယ်ပယ်အသီးသီးမှ အတတ်ပညာရှင်များ၊ မိဘများနှင့် ကလေးသူငယ်များ ပါဝင်နိုင်မည့် နိုင်ငံတစ်ဝန်း ကလေးသူငယ်ဖွံ့ဖြိုးရေး မဟာဗျူဟာကို ရေးဆွဲရာတွင် ဦးဆောင်ခြင်း
 - လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး ပြည်သူ့အင်အားနှင့် အလုပ်သမား ဝန်ကြီးဌာနနှင့် နီးကပ်စွာ မိတ်ဖက်အဖြစ် ဆောင်ရွက်လျက် ကလေးသူငယ်များ အားလုံးကို မွေးစာရင်း ပြုလုပ်နိုင်စေရန် လုပ်ဆောင်ခြင်း
 - CRPD အပိုဒ် ၂၅နှင့်အညီ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ အပါအဝင် နိုင်ငံသားအားလုံးကို လုံလောက်သော ရပ်ရွာအခြေပြု ပြန်လည် ထူထောင်ရေး လုပ်ဆောင်ပေးခြင်း
 - ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မပြုသော လုပ်နည်းလုပ်ဟန်များဖြစ်စေရန်နှင့် အထူးကု များထံ လိုအပ်သလို ရည်ညွှန်းပို့လွှတ်နိုင်ရန် ကျန်းမာရေး ပြုစု စောင့်ရှောက်မှု ပရော်ဖက်ရှင်နယ်များ အားလုံး၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေခြင်း

ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း

- လူမှုဝန်ထမ်း ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန (လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန)
 - UNCRPD၊ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ခြင်းကို နိုင်ငံတကာအမျိုးအစားခွဲခြားမှု (ICF) အရ အသုံးပြုမှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် အညီ မသန်စွမ်းသူများကို ဖော်ထုတ် မှတ်ပုံတင်ရေး အမျိုးသားအဆင့် လမ်းညွှန်ချက်များ ရေးဆွဲခြင်း
 - လူမှုရေးပုံစံအရ မသန်စွမ်းမှု အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်ကို အလေးဂရုပြု လျက် နယ်ပယ်အများမှ အတတ်ပညာရှင်အစုအဖွဲ့က လုပ်ဆောင်ပြီး အများပါဝင်နိုင်သည့် အနေအထားဖြင့် ဝန်ဆောင်မှုဖြည့်ဆည်းပေးမှု သို့ ဦးတည်သော စောစီးစွာ ဖော်ထုတ်သိရှိပြီး စောစီးစွာ ကြားဝင် ဆောင်ရွက်သည့် စနစ် ဖြစ်ပေါ်လာရေး ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနတို့နှင့် နီးကပ်စွာ မိတ်ဖက်အဖြစ် ပူးပေါင်းလျက် အရှိန်အဟုန် မြှင့်တင် ဆောင်ရွက်ခြင်း
 - စံသတ်မှတ်ထားသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အသုံးပြုလျက် ဘဝ သက်တမ်းအဆင့်ဆင့်တွင် အကြား၊ အမြင်၊ လှုပ်ရှားမှု၊ ဆက်သွယ် ပြောဆိုမှု၊ လေ့လာသင်ယူမှု၊ အပြုအမူစိတ်ခံစားမှု နယ်ပယ်များတွင် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နိုင်မှု ကန့်သတ်ချက်များ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းအား ကျောင်းနေအရွယ်ကလေးသူငယ်များအတွက် စစ်ဆေးပေးနိုင်ရန် ကျောင်းကျန်းမာရေး အစီအစဉ်များကို တိုးချဲ့ရန် ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနတို့နှင့် နီးကပ်စွာ မိတ်ဖက်အဖြစ် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း

- ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန
 - အများပါဝင်သော ပညာရေးစနစ် အတွင်း လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ယင်းသို့သော စနစ်ကို ပြုစုပျိုးထောင်ရန် ဆရာ ဆရာမများနှင့် ပညာရေး ကဏ္ဍ ပညာရှင်များ စွမ်းဆောင်ရည် ဖွံ့ဖြိုးရေး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း၊ ကျောင်းသားကျောင်းသူ အား လုံးကို ပုံမှန် စာသင်ခန်းတွင် သင်ကြား နိုင်ရန် ဆရာဆရာမများ အားလုံး လုံလောက်သော လေ့ကျင့်သင်တန်း ပေးမှု ရရှိရပါမည်။ အခြားဆရာဆရာမများနှင့် အထူးပြု အတတ်ပညာရှင်များ၏ ပံ့ပိုးမှုကို လိုအပ်သည့် အခြေအနေ များကို ဖော်ထုတ်နိုင်ရန်လည်း ဆရာဆရာမများနှင့် ပညာရေး ကဏ္ဍ ပညာရှင်များကို လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးရပါမည်။ ပညာရှင် များ အချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး အစီအမံများကို မဖြစ်မနေ အသုံးပြုစေရန် ဖြစ်ပါသည်။
- ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန
 - CRPD အပိုဒ် ၂၅နှင့်အညီ မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ အပါအဝင် နိုင်ငံသားအားလုံးကို လုံလောက်သော ရပ် ရွာအခြေပြု ပြန်လည် ထူထောင်ရေး လုပ်ဆောင်ပေးခြင်း
 - ကျွမ်းကျင်သော သားဖွားဆရာမဖြင့် မွေးဖွားနိုင်စေခြင်း၊ ကာကွယ်ဆေး ထိုးခြင်း၊ မွေးစနှင့် ကလေးသူငယ် အာဟာရပြည့်ဝရေး ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း၊ ဖြည့်စွက်အာဟာရများ ကျွေးမွေးခြင်းစသည့် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သော ကျန်းမာရေး နှင့် အာဟာရ ပြည့်ဝရေး ဝန်ဆောင်မှုများကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ အပါအဝင် ကလေးသူငယ်အားလုံးအတွက် အရည်အသွေးမြင့်မားပြီး အားလုံး ပါဝင်နိုင်သည့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု ဖြစ်စေခြင်း
- စီမံကိန်းနှင့်ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန
 - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ အလားအလာ ရှိသည့်အတိုင်း အပြည့်အဝ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နိုင်စေမည့် ပစ္စည်းများနှင့် ဝန် ဆောင်မှုများ ရရှိစေရေး ရေရှည်ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် ဘဏ္ဍာငွေကြေး ဖြည့်ဆည်းပေးရေး နည်းလမ်းများ ဥပမာ ဝန် ဆောင်မှု ဖြည့်ဆည်း ပေးသော အဖွဲ့အစည်း များကို ထောက်ပံ့ကြေးပေးခြင်းကို လေ့လာ သုံးသပ်ခြင်း

တောင်းခံခြင်း

- လူမှုဝန်ထမ်း ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာန (လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန)
 - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် မဝင်ဆံ့ခြင်း၊ ၎င်းတို့အား အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ အနိုင်ကျင့်ခြင်းနှင့် အခြား အကြမ်းဖက်မှု ပုံစံများ ဖြစ်ပွားလာ ပါက တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန ဖြစ်ရပ်စီမံခန့်ခွဲမှု လုပ်သားများ DSW case management workers ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေခြင်း၊ ဖြစ်ရပ်စီမံခန့်ခွဲမှု လုပ်သား များ မရှိပါက အခြားနည်းလမ်းဖြင့် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခြင်း
 - မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်ရှိသော အိမ်ထောင်စုများအား သင့်တော်သော ဝန်ဆောင်မှုများသို့ ရည်ညွှန်းစေလွှတ်ရန် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန ဖြစ်ရပ် စီမံခန့်ခွဲမှု လုပ်သားများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေခြင်း၊ ဖြစ်ရပ်စီမံခန့် ခွဲမှု လုပ်သားများ မရှိပါက အခြားနည်းလမ်းဖြင့် တုံ့ပြန် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခြင်း
- ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန
 - မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များကို ကျောင်းများတွင် ကြိုဆိုလက်ခံနိုင်ရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ လေ့လာသင်ယူမှုကို တစ်ဦးချင်း ပံ့ ပိုးမှုပေးနိုင်ရန် အများပါဝင်နိုင်စေမည့် ပညာရေးမူဝါဒများနှင့် ၎င်းတို့ကို အကောင်အထည်ဖော်ပုံကို ပြန်လည် ပြင်ဆင် ခြင်း
 - နိုင်ငံတစ်ဝန်း ကျောင်းမနေသော ကလေးသူငယ်များအတွက် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်လျက် မြန်မာနိုင်ငံ ပင်မပညာရေး စနစ် အတွင်းမှ ကျောင်းများ၌ ကျောင်းတက်နှုန်း မြင့်မားလာစေရေး အားပေးခြင်းနှင့် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များကို ဦး တည်ရည်ရွယ် ဆောင်ရွက်ခြင်း
- ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန
 - ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မပြုသော လုပ်နည်းလုပ်ဟန်များဖြစ်စေရန်နှင့် အထူးကုများထံ လိုအပ်သလို ရည်ညွှန်းပို့လွှတ်နိုင်ရန် ကျန်းမာရေး ပြုစု စောင့်ရှောက်မှု ပရော်ဖက်ရှင်နယ်များ အားလုံး၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေခြင်း

၁၀-၅ ဖွံ့ဖြိုးမှုမိတ်ဖက်များအတွက် အကြံပြုချက်များ

စွမ်းဆောင်နိုင်စေသော ပတ်ဝန်းကျင်

- နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီတို့အနေဖြင့် လုပ်ငန်း တာဝန်များ ကျေပွန်စွာ

ထမ်းဆောင်နိုင်ရန်နှင့် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်းကို လိုက်နာရေး ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း

- မသန်စွမ်းမှုဆိုင်ရာ အမျိုးသားလုပ်ငန်းစီမံချက်နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အထူး လုပ်ငန်းများအတွက် မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီကို ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း၊ လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးပြီး အသိပညာနှင့် အကောင်းဆုံး လုပ်နည်း လုပ်ဟန်များကို ရယူနိုင်ရန် ထိတွေ့မှု ရှိစေလျက် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် သင့်တော်သော အသိပညာ ရရှိရေး အကျိုးသက်ဆိုင် ပါဝင်သူများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို အားကောင်းစေခြင်း
- မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် မှားယွင်းသော အယူအဆများကို ဖြေရှင်းပေးရန် ဖွံ့ဖြိုးရေး လှုပ်ရှားမှုများနှင့် လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှု အတွက် ဆက်သွယ်ပြောဆိုမှု အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် လူမှုဝန်ထမ်း ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာန (လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန) အား ပံ့ပိုးမှုပေးရန်ဖြစ်ပါသည်။
- မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ရပ်ရွာပွဲလမ်းအခန်းအနားများတွင် လွတ်လပ်စွာ ပါဝင်နိုင်စေရန် ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်းနှင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ (ဥပမာ မိုတိုင်း ဆက်သွယ်ရေး ကုမ္ပဏီများ၊ အကူအညီတောင်းခံနိုင်သည့် ဖုန်းလိုင်းများ)နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း အပါအဝင် ဆန်းသစ်တီထွင်သော အစီအမံများ (မီဒီယာ၊ အင်တာနက်မှ ဆွေးနွေးနိုင်သည့် အစီအမံများနှင့် လက်ကိုင်ဖုန်း များ) ဖြင့် ၎င်းတို့၏ အသံကို ကြားသိနိုင်စေရန် ပံ့ပိုးပေးခြင်း
- ကလေးသူငယ်များ၏ အသံများကို ပုံမှန် ကြားသိနိုင်မည့် အစီအမံ တည်ထောင်ထားရှိနိုင်ရန် မြို့နယ်ပံ့ပိုးမှု အစုအဖွဲ့များနှင့်/သို့မဟုတ် ကလေးသူငယ် အခွင့်အရေး ကော်မတီများ (အထက်ဖော်ပြပါ) ကို ပံ့ပိုးပေးခြင်း
- မလျော်မကန်ပြုမှုများနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများကို ဆန့်ကျင်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အထူးသဖြင့် အမည်မဖော်ဘဲ ထုတ်ဖော်ခြင်း၊ တိုင်ကြားချက်များကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အကျိုးသက်ဆိုင်ပါဝင်သူအားလုံးကို ပံ့ပိုးမှု ပေးခြင်း
- ပရော်ဖက်ရှင်နယ် နယ်ပယ်အသီးသီးတွင် ပညာပေးနည်းလမ်းကိရိယာများအဖြစ် အသုံးပြုမည့် မသန်စွမ်းမှု အကြောင်း သိမြင်နားလည်ရေးနှင့် ပါဝင်နိုင်စေရေး အားပေးမြှင့်တင်မည့် စာအုပ်စာတမ်းပစ္စည်းများ ပြုစုရေး ပံ့ပိုးမှု ပေးခြင်း
- ကဏ္ဍအားလုံးတွင် ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ် ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ဦးဆောင်မှုပေးရန် စွမ်းဆောင်ရည် ဖွံ့ဖြိုးရေး လွှတ်တော်၊ နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီတို့ကို ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း
- CRPD, MPDL တို့နှင့်အညီ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ဝန်ကြီးဌာနနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းအားလုံးသို့ နည်းပညာပံ့ပိုးမှု ပေးအပ်ခြင်း၊ အသိပညာတည်ဆောက်ရန်နှင့် နိုင်ငံတကာ အကောင်းဆုံး လုပ်နည်းလုပ်ဟန်များနှင့် ထိတွေ့မှု ရှိစေရန် ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း
- မရှိမဖြစ် လိုအပ်သော ဝန်ဆောင်မှုများကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် ငွေကြေး ထောက်ပံ့ပေးခြင်း/ဆွဲဆောင်မှု စီစဉ်ပေးခြင်း အပါအဝင် အရင်းအမြစ်များကို ထိရောက်စွာ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးနိုင်စေမည့် လူမှုရေး အများပါဝင်မှု အစီအမံများကို ဆက်လက်၍ စည်းရုံးလှုံ့ဆော် ဆောင်ရွက်ခြင်း
- ကုမ္ပဏီလူမှုတာဝန်ယူမှု CSRနှင့် အခြား အစီအမံများဖြင့် မသန်စွမ်း ကလေး သူငယ်များအတွက် အရင်းအမြစ်များ ခွဲဝေသတ်မှတ် အသုံးပြုရန် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍကို စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်း
- အချိန်နှင့် တစ်ပြေးညီ ဗဟိုမှ စုစည်းဆောင်ရွက်သော အချက်အလက် စုဆောင်းသည့် အစီအမံများ တည်ထောင်ရေး ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရာတွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရကို ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း
- ဗဟိုစာရင်းအင်း အဖွဲ့အောက်တွင် ဗဟိုမှ စုစည်းဆောင်ရွက်သည့် အချက်အလက် စုဆောင်း ရေးဗဟိုဌာန ရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း
- ကျား-မ အခန်းကဏ္ဍနှင့် မသန်စွမ်းမှု ဆက်စပ်ပုံကို အသေးစိတ် ဆက်လက် လေ့လာရန် ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း

ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း

- အမျိုးသားအဆင့်တွင် ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ဆန်းသစ်တီထွင်ပြီး ကုန်ကျစရိတ် တတ်နိုင်သော နည်းလမ်းဖြင့် ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရေး အားပေးရန် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ မိတ်ဖက်ဆောင်ရွက်မှုများကို စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ပြီး ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း

တောင်းခံမှု

- မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ လူမှုရေး ပါဝင်မှု အခြေခံအုတ်မြစ်အဖြစ် အများပါဝင်နိုင်သော ပညာရေးကို စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်း
- ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့်အနိုင်ကျင့်မှု ပုံစံအားလုံးကို ဥပဒေနှင့် မညီဟု သတ်မှတ်နိုင်ရေး အစီအမံများကို စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်း

အရည်အသွေး

- အမျိုးသားအဆင့်တွင် ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ဆန်းသစ်တီထွင်ပြီး ကုန်ကျစရိတ် တတ်နိုင်သော နည်းလမ်းဖြင့် ဖြည့်

ဆည်းပေးနိုင်ရေး အားပေးရန် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ မိတ်ဖက်ဆောင်ရွက်မှုများကို စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ပြီး ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း

၁၀-၆ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများနှင့် မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် အရပ်ဖက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ အတွက် အကြံပြုချက်များ

စွမ်းဆောင်နိုင်စေသော ပတ်ဝန်းကျင်

- မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေး အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည် ရပ်ရွာအဆင့် သိမြင်နားလည်မှု မြှင့်တင်ရေး ကြားဝင် ဆောင်ရွက်မှုများ၊ ရပ်ရွာတွင် နေထိုင်သူအားလုံးကို ပညာပေးရန်နှင့် စာနာ နားလည်ရန် ရည်ရွယ်သော အများပိုင်သည့် လုပ်ငန်းများကို ပံ့ပိုးမှုပေးရန် ဖြစ်ပါသည်။
- မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များသည် အခြားကလေးသူငယ်များနှင့် တူညီသော အခွင့်အရေးများ ရရှိစေရေး လူမှုအဖွဲ့အစည်းတွင် ပါဝင်အကျိုးပြုနိုင်သည့် စွမ်းဆောင်ရည်ရှိသော လူမှုအဖွဲ့အစည်းဝင်များ ဖြစ်စေရေး မျှော်မှန်းချက်ကို အားပေးမြှင့်တင်ရန် ပွဲလမ်းအခန်းအနားများနှင့် လှုပ်ရှားမှုများ စီစဉ်ကျင်းပ ခြင်း
- မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ သိမြင်နားလည်မှု မြှင့်တင်ရန်နှင့် ပါဝင် ဆောင်ရွက်နိုင်မှု တိုးတက်များပြားစေရန် ရပ်ရွာအဆင့်တွင် ဆောင်ရွက်ဆဲ လုပ်ငန်းများကို အားကောင်းစေခြင်း
- ဖိုရမ် ဆွေးနွေးပွဲအဖွဲ့အသီးသီးတွင် အဓိပ္ပာယ်ရှိစွာ ပါဝင်ဆွေးနွေးနိုင်မည့် ကလေးသူငယ်များ၏ စွမ်းဆောင်ရည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်း၊ ၎င်းတို့အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိမည့် ကိစ္စရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထင်မြင်ချက်များကို လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်နိုင်ရန်နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ဩဇာ သက်ရောက် နိုင်စေရန် နေရာပေးခြင်း
- မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အနိုင်ကျင့်မှု ဆန့်ကျင်သည့် လှုပ်ရှားမှုများ၊ စာနာနားလည်မှု လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်း
- ပရော်ဖက်ရှင်နယ် ကွန်ရက်များနှင့် မိတ်ဖက်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ မသန်စွမ်းမှုနှင့် အများပါဝင်မှုအကြောင်း ပညာပေး စာအုပ်စာတမ်း ပစ္စည်းများကို အများပါဝင် ဆောင်ရွက်သော နည်းလမ်းဖြင့် မိတ်ဆက်ခြင်း
- အများပါဝင်သော ဝန်ဆောင်မှုဖြည့်ဆည်းပေးရေးအတွက် တာဝန်ခံဝန်ကြီးဌာနအားလုံးသို့ (မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီမှတစ်ဆင့်) ရှင်းလင်းစွာ ပြန်လည်အသိပေး ပြောကြားရေး ဖြည့်ဆည်းပေးမည့် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရေးနှင့် အကဲဖြတ်သုံးသပ်ရေး လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် အစီရင်ခံတင်ပြခြင်း
- တာဝန်ခံဝန်ကြီးဌာနများအားလုံးသို့ အများပါဝင်နိုင်သော ဥပဒေနှင့် စပ်လျဉ်း၍ (မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီမှတစ်ဆင့်) ရှင်းလင်းစွာ ပြန်လည်အသိပေးသော စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရေးနှင့် အကဲဖြတ်သုံးသပ်ရေး လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ယင်းတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အစီရင်ခံတင်ပြခြင်း

အရည်အသွေး

- မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအား ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ ဖြည့်ဆည်း ပေးရေးအတွက် စံနှုန်းများနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များ ရေးဆွဲရာတွင် ကလေးသူငယ်များ အပါအဝင် မသန်စွမ်းသူများ ပါဝင်စေခြင်း

Situation Analysis of Children with Disabilities in the Republic of the Union of Myanmar

2016

CONTENTS

EXECUTIVE SUMMARY	1
Methodology	1
Key Findings	2
Defining disability	2
Daily lives	2
Caregiving and living environment	2
Community and social life	2
Right to education	3
Right to health care	4
Protective environment	4
Other issues	5
Recommendations	6
SECTION I FINDINGS	9
1. General information: Children with disabilities	9
2. Daily life of the child	9
3. Caregiving and living environment	11
4. Community and social life	11
5. Right to education	13
6. Right to health	13
7. Right to a protective environment	13
8. Other issues of rights and aspirations	15
9. Prevalence of disability in Mon State: A case study	17
SECTION II OVERALL BARRIERS AND BOTTLENECKS CHILDREN WITH DISABILITIES FACE	19
10. Stakeholder recommendations	31
10.1 Recommendations for Parliament	31
10.2 Recommendations for the government of Myanmar (all ministries and government agencies)	32
10.3 Recommendations for the National Committee for Disability (and the DSW as its coordinating body)	33
10.4 Recommendations for line ministers	33
10.5 Recommendations for development partners	35
10.6 Recommendations for civil society organisations, including NGOs and DPOs	36
BIBLIOGRAPHY	39
GLOSSARY	41
ACRONYMS	45

PREFACE

Children with disabilities in Myanmar are one of the most marginalized and excluded groups of children and often remain invisible to the mainstream population and relevant officials.

The 2014 Census reveals that there are approximately 17.2 Million children in total in Myanmar. 1.35% of these, 232,021 children, are children with disabilities.

However, the individual stories that lie behind these numbers are little understood. While numerous Government departments and organizations regularly produce statistics on children and women in the areas of their respective responsibility, quantitative and qualitative data related to children with disabilities is still scarce, incomplete and its quality questionable.

The situation analysis of children with disabilities in Myanmar is therefore a timely and very relevant resource that provides important evidence necessary to identify and address the needs of children with disabilities, and ultimately to contribute to the achievement of the 2030 Agenda for Sustainable Development and its vision of disability-inclusive development for all. By providing analysis and information on the challenges and barriers faced by children with disabilities in their daily lives and communities and in accessing social services, this report sets out the key areas where action is urgently required to ensure their social inclusion and full participation in society. Therefore, I encourage all stakeholders to study the report, consider its recommendations, and support national efforts to enhance the realisation of rights for children with disabilities.

The situation analysis was developed by the Department of Social Welfare, Ministry of Social Welfare Relief and Resettlement, in collaboration with UNICEF Myanmar. It is the first result of an ongoing discussion with a range of stakeholders to realize the rights of children with disabilities, and ensure their inclusion and participation in Myanmar society.

I am deeply grateful to UNICEF and development partners of the Myanmar Quality Basic Education Programme (QBEP), Australia, Denmark, DFID, EU and Norway, for their strong technical and financial support for this study. I would also like to express my sincere thanks to concerned officials from various ministries and Disabled Persons Organizations who provided valuable inputs in preparing this report. Without their interest, support and involvement, the situation analysis of children with disabilities in Myanmar would not have been possible.

All children with disabilities have the right to achieve their full potential and enjoy the opportunities open to other children. I hope that this report will contribute to inform programmes that improve the situation of children with disabilities in Myanmar, and ultimately help to achieve a socially inclusive future in the country.

Dr. U Win Myat Aye
Union Minister of Social Welfare, Relief and Resettlement

FOREWORD

This situation analysis is the first ever study in Myanmar to provide a systematic understanding of the experiences of children with disabilities and their families, informed by robust, qualitative evidence.

Children with disabilities have the same rights as all children. Given the same opportunities to flourish as any other child, they have the potential to lead fulfilling, dignified lives and to contribute to the social, cultural, and economic vitality of their communities. Yet surviving and thriving can be especially difficult for children with disabilities. Across the world, they face challenges as a result of their impairments and the many barriers that society casts in their way.

According to the World Health Organization's Report on Disability, approximately one billion people in the world are living with a disability, with at least 1 in 10 being children and 80% living in developing countries. They are often likely to be among the poorest members of the population, to have limited access to education, and to be at greater risk of violence. Their disabilities also often exclude them from receiving proper humanitarian assistance in emergencies.

To address these disparities, a country needs relevant and high quality data to guide policy formulation and implementation Myanmar is no exception. To deliver on their commitments under the Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD), which Myanmar signed in 2011, policy makers require solid evidence on which to base their decisions.

This Situation Analysis of Children with Disabilities in Myanmar aims to bridge this information gap. It analyses the current situation of children with disabilities in relation to realizing their rights and accessing basic services, as well as their life experiences in their communities. It focuses on identifying the barriers created by society that prevent children with disabilities from enjoying their human rights. This includes identifying negative attitudes; environmental and communication barriers; gaps in policies or their effective implementation. The report also reveals that children with disabilities in Myanmar are less likely to access services in health or education; rarely have their voices heard in society; and face daily discrimination as objects of pity. It also highlights how inadequate policies and legislation contribute to the challenges these children face.

This study is the result of a close collaboration between the Department of Social Welfare, Ministry of Social Welfare Relief and Resettlement and UNICEF. It also benefited from the generous financial support of Development Partners Australia, Denmark, EU, Norway and the UK under the Myanmar Quality Basic Education Programme (QBEP), for which we would like to express our deepest thanks.

UNICEF hopes that the information available in this publication will be used by policy makers, development partners and Disabled Persons Organisations to promote the realization of the rights of all children with disabilities. The document should also help guide mainstreaming of disability across all of our policies and programmes, both in development and humanitarian action, to improve the quality and inclusivity of social services provided.

This Situation Analysis is thus an attempt to make visible what is otherwise kept invisible – the plight of children living with disabilities. In this way, the analysis can inform positive responses to disability in Myanmar, and strengthen our joint commitment to the rights of these children, and their inclusion and participation in the lives of their communities, – as a matter of principle, equity, and for the benefit of all.

Bertrand Bainvel
UNICEF Myanmar Representative

EXECUTIVE SUMMARY

This analysis of the situation of children with disabilities in Myanmar intends to provide a systematic evaluation of the experiences of children with disabilities and their families to establish a baseline against which policy responses can be set and progress can be measured. As the first ever analysis of this kind in Myanmar, its key objective is to increase knowledge and awareness among policy makers and key stakeholders about the situation and the rights of children with disabilities in Myanmar, including what rights and entitlements are not being fulfilled and what children themselves see as the most pressing needs. By providing a strong evidence base of this kind, it is expected to inform disability-inclusive legislative and policy reviews that will ensure the fulfilment of the human rights of children with disabilities in Myanmar.

Given opportunities to flourish as others might, children with disabilities have the potential to lead fulfilling lives and to contribute to the social, cultural, and economic vitality of their communities. Yet surviving and thriving can be especially difficult for children with disabilities. Across the world, children with disabilities confront challenges as a result of their impairments and the many barriers that society throws their way.

The situation analysis focuses on identifying the barriers created by society and the physical environment that prevent a child with disabilities from enjoying its human rights. This includes, for example, identifying negative attitudes, environmental and communication barriers, and gaps in policies or their effective implementation.

In this way, the analysis can inform responses to disability in Myanmar, including a commitment to these children's rights and their future, giving priority to the most disadvantaged as a matter of equity and for the benefit of all.

Methodology

To gather information on the daily life of children with disabilities in Myanmar and the barriers they face, 2,547 households in 28 townships were surveyed (1,271 families who have children with disabilities, and for comparative purposes a further 1,276 families whose children do not have disabilities). In addition, 267 key informant interviews, and 60 focus discussion groups (with 8-10 persons per group) were undertaken. A further important case study on the prevalence of disability in Mon State examined data from 1,096 households (1,318 children) gathered in five townships (three in Mon State and one each in Yangon and Rakhine States) and nine additional key informant interviews with officials.

In its entirety, the situation analysis provides a good illustration of the lives of children with disabilities in Myanmar in 2015, but because the sample is not nationally representative, the findings should be taken with caution. However, taking into consideration the size of the sample, its geographic distribution, the use of both quantitative and qualitative data, and how little has been known about this topic to date, this study presents a good baseline for further inquiry.

Critically, the situation analysis took place shortly after the 2014 Population and Housing Census, which, for the first time, examined the prevalence of disability through a short set of questions aimed at measuring functional difficulties in four domains: seeing, hearing, walking and remembering. Results of the census indicated a prevalence rate of 4.6 per cent for the entire population and 1.3 per cent among children (ages 0-18 years), both of which are much lower rates than might normally be expected, 15 and 5 per cent respectively.¹

¹ WHO and World Bank (2011) World Disability Report.

Key Findings

Defining disability

Although Myanmar has approved a national law on the rights of the persons with disabilities, the definition of disability used in it is not explicit or widely understood. Other definitions/explanations of disability used by most stakeholders were also largely outdated and reflected a charity model not aligned with the CRPD's establishment of persons with disabilities as rights holders. In fact, disability is most often described as a physical impairment, a difficulty with communication, a "mental or learning" impairment, or "as having a low IQ," and in some cases derogatory terms were used.

Parents/caregivers were able to identify 30 types of disabilities or limitations, and all were related to a physical condition. None of them mentioned an environmental barrier (such as a lack of accessible transportation or a lack of knowledge about sign language) as disabling/limiting.

Daily lives

Difficulties were reported in areas such as self-help and hygiene, eating, and changing clothes. Although many children with disabilities can do things independently, many require assistance. Some key findings emerging from this survey are:

67 per cent of the children with disabilities are out of the formal education system and do not attend school. This represents an exponentially higher percentage of children out of school than among children without disabilities, 11 per cent of whom do not attend school, according to the most recent national census.

An overwhelming 93 per cent of the 2- to 4-year-olds with disabilities have no exposure to school readiness programmes, while attendance of children with disabilities at monastic schools, vocational training centers and special schools was found to be negligible.

Caregiving and living environment

Family members – especially mothers – are the main caregivers for all children, including children with disabilities. Of the 75 parents/caregivers of children with disabilities interviewed, eight prepare everything the child might need throughout the day before going to work, or they leave the child with other family members who can help take care of it. No parent reported having hired help for this task. Almost half of the parents reported that taking care of their child does not impinge on other tasks, but more than 1 in 4 indicated that they did not have enough time for other household tasks because of the extra care required by their child with disabilities.

Despite the often critical role of assistive devices in ensuring the self-sufficiency of children with disabilities, almost all the parents/caregivers and the children with disabilities alike (99 per cent) reported never having received advice on the use of assistive devices to aid mobility, vision or hearing. Nonetheless, 10 per cent of the parents/caregivers had provided their children with assistive devices on their own initiative. Wheelchairs were the most commonly used assistive devices (36 out of 108 children had one), followed by crutches/walking sticks (27 of the 108 children). Spectacles, braces and hearing aids were among other devices being used.

Critically, most parents who responded to questions related to potential environmental modifications said they had never felt a need to modify their physical environment or household structure to accommodate the requirements of their child with disabilities.

Community and social life

Perceptions regarding social interactions varied among stakeholders, with no differences for girls or boys with disabilities. Overall, 81 per cent of the children with disabilities reportedly faced the same treatment by the community, good or bad, as all other children. 79 per cent of the parents with children with disabilities

said they felt that community members were generally understanding and supportive, a sentiment reflected in almost equal proportion (73 per cent) by parents/caregivers of children without disabilities. Notably, however, 20 per cent of the children with disabilities were reportedly bullied by children, and 13 per cent were bullied by adults.

Community members largely agreed that all children, including children with disabilities, are entitled to have a happy life. Even so, only 11 per cent of the community members have observed children with disabilities participating in social life. This overall “invisibility” perpetuates the idea that only a very small proportion of the population has a disability and indicates the potential that children with disabilities encounter shame and discrimination.

While children with disabilities reportedly have friends in and around their homes and are encouraged to make new friends, only a third of them interact with friends regularly. Of those who do, many go to their friends’ houses, or their friends come to visit them. Importantly, however, more than 1 in every 10 children with disabilities do not have friends – a much higher percentage than that of children without disabilities who do not have friends (1 in every 25).

More than half (44 out of 75) of the children with disabilities reportedly participate in social activities, although the scope of these activities is generally much narrower than that of children without disabilities, and they participate in a wide variety of events, including sports, games, fairs, school events, religious festivals, charities, wedding receptions and funeral rites, among others.

An overwhelming 89 per cent of the parents/caregivers “strongly disagreed” or “disagreed” with the idea that children with disabilities are a source of embarrassment. Even in households without children with disabilities, 62 per cent of the parents said they felt that there was no embarrassment associated with having a child with disability. Thus, it is possible that one of the reasons why children with disabilities are often not active participants in social life is due to their parents’ fear for their safety (please see below).

Most parents/caregivers also reported receiving little assistance from the community, which is similar to results for parents of children without disabilities with regard to health, financial or routine services.

Right to education

Inclusive education – here understood as having schools that include all children, celebrate differences, support learning, and respond to individual needs – was initiated in 2010. However, there are still many barriers to children’s participation in education, particularly for children with disabilities:

- Numerous children with disabilities are reported to have been denied enrolment in mainstream schools despite a recent study that found that social relationships in school are a major enabling factor for many children with disabilities who participate in everyday activities;
- Overall, 67 per cent of the children with disabilities were not in school, compared to a much lower – but still high – 19 per cent of the children without disabilities. Moreover, in 46 instances it was found that schools had refused admission to a child perceived as having a disability.
- Education attainment also declines as the child progresses in age, with only about 29 per cent of the children with disabilities in the 14- to 17-year-old cohort having completed secondary education. Most children, both with and without disabilities, start dropping out of school after completing primary education.
- Of special concern is the number of children with disabilities who have never had the opportunity to attend school. Further, 97 per cent of the parents/caregivers of children with disabilities aged 2-4 years reported their children had received “no education,” but it is notable that even in the age group 5-9 years, 56 per cent of the parents/caregivers reported “no education.”

Several of the township education officials (TEOs) interviewed do not appear to understand that placing children with disabilities into special schools and failing to ensure that teachers are supported in the

classroom so as to be able to adequately teach children with disabilities are fundamental breaches of the rights of children with disabilities.

- Among all the TEOs interviewed, a strong belief was found that special schools are better equipped to provide children with disabilities with education.
- According to the TEOs, some children with disabilities need additional support and special learning equipment, e.g. those who are hearing- or visually-impaired.

Some parents of children without disabilities do not like their children being friends with children with disabilities, and even some teachers do not want to have children with disabilities in their classrooms.

Of the 75 families of children with disabilities who were interviewed, only one-third (27) reported that their child with disabilities attended a mainstream school, while five others had enrolled in mainstream schools but no longer attended. Many of the parents/caregivers of children with disabilities said that the children found it discouraging to go to school for reasons such as not fitting in with classmates; teachers not being supportive; not doing as well in school as their classmates; failing some grades; and not being able to make friends like their classmates do.

32 per cent of the parents/caregivers of children with disabilities reported their children being mocked or bullied at school – by classmates and teachers alike – while only 11 per cent of the parents/caregivers of children without disabilities agreed with these statements.

Right to health care

Most of the parents/caregivers of children with disabilities (64 per cent) reported that they were the first persons to identify a disability, with doctors/psychologists a distant second (28 per cent). As expected, the wealthier the family, the more likely that disability/limitation is identified by a doctor/psychologist.

An important finding in the situation analysis is that doctors/psychologists generally identify disability/limitation in children younger than age 2, and identification rates decrease as a child ages. This underscores the urgent need for expanded early identification services.

Many health professionals, particularly at the township and rural levels, do not have specific procedures for the identification of children with disabilities, including early detection and prevention services. Although some relevant training programmes are available, these have reportedly not been accessed by most of the professionals. Moreover, very few health professionals said they had any relevant documents, manuals, guidelines or audio-visual materials for support services for children with disabilities. Likewise, health service infrastructure suitable for children with disabilities is almost non-existent, particularly in remote areas.

More than half of the health professionals interviewed have a list of children with disabilities living in each township. They prepared it with the help of ward and village administrators, rural health centres, sub-rural health centres, or the township Department of Health. In almost all cases, however, the lists are not updated regularly, and issues of both usefulness and confidentiality exist. For the most part, lists are not linked with any other data collection systems.

The vast majority of the parents/caregivers of children with (87 per cent) and without (89 per cent) disabilities reported they rarely visited a health facility or medical practitioner, and only when required. This was the case despite the fact that nearly 1 in 3 children with disabilities reportedly require regular health check-ups, some as often as once a week. The distance to the health facility or the non-availability of quality, doctors were cited as the key reasons for not visiting a doctor. Of the parents/caregivers who sought health care for a child with disability, about half went to a private clinic, a finding that bears further investigation.

Protective environment

While most of the parents of children without disabilities believe their children are safe outside the home,

the parents of children with disabilities worry about their children's safety and protection from harassment, bullying and exploitation.

A strong majority (64 out of 75) of the parents said their child is not afraid of anything in/around their house, but 1 in 4 mentioned their child is afraid of people and dangers outside in their community. Concerns related to harassment and bullying when their child goes outside the home were particularly prevalent and account for some of the reasons why children with disabilities are not active participants in community life.

One-third (23 out of 75) of the parents said their children had been bullied or mocked by other children, and sometimes physically hurt. Nonetheless, it should be noted that only 2 of the 75 children with disabilities indicated not feeling safe outside the home, because *"people don't respect one another on the streets."*

Other issues

Overall, more than 1 in 4 children with disabilities (27 per cent) did not have a birth certificate. Data indicated a wide geographic variation, with only the Magway Region claiming 100 per cent registration of births. In particular, the cases of Tanintharyi, Rakhine and Kayin Regions are extremely concerning, with the rate of birth registration of children with disabilities at around 50 per cent, which is in clear violation of Articles 7 and 8 of the CRC and Article 12 of the CRPD.

Life aspirations of children with disabilities do not differ from those of children without disabilities. Parents of children with disabilities hope their children will become educated, and some said they would support their child's aspirations, no matter what they might be.

MON CASE STUDY

Methodology

This case study provides an example of data collection aligned with global standards in which childhood disability is understood through the lens of the social model of disability. Accordingly, it does not focus on an account of children with specific impairments, their level of severity, or medical diagnosis. Rather, it supports the work of the 2014 Census and continues to clarify what are acceptable concepts, language and definitions in accordance with the CRPD, providing a baseline for future work.

Primary data was collected using two age-specific child functioning and disability (CFD) modules, for ages 2-4 years and 5-17 years. These modules, adapted from the newly developed UNICEF/UN Washington Group on Disability Statistics CFD modules, provide information collected from primary caregivers of children, mostly mothers. The case study thus provides insight into the lives of children in various domains, the challenges they face, and the functional limitations they may experience. Taking this approach, it provides a holistic view of children and helps to identify the sub-populations/populations of children ages 2 to 17 years who experience functional difficulties.

The figures presented below are weighted estimates for Mon State as a whole, prepared as a scientific and stratified sampling process.

Findings

1. Complete blindness was not found in Mon State, and the use of eyeglasses is very low.
2. Although the total percentage of 5- to 17-year-olds who have difficulty in hearing is low, almost two-thirds of all the children who are in that category have severe hearing impairment.
3. More boys than girls (9.0 versus 7.6 per cent respectively) have difficulties in performing self-care activities.

4. A total of 1.9 per cent of the children in Mon State have difficulty being understood by family members, with 3.0 per cent facing difficulty being understood by people outside the household. In both cases, the percentages are higher for girls.
5. Very young boys have more difficulty than girls with emotions. However, in the older age group (5-17), girls are much more vulnerable to feelings of anxiety and depression.
6. While few children aged 5-17 have difficulty controlling their behaviour, difficulties are experienced by girls in particular in focusing on their favourite activities, accepting changes in routine, and making friends.

Recommendations

The overarching recommendation for all stakeholders is to enhance inter-ministerial cooperation and coordination among various sectors (public and private alike), an essential practice (CRPD Articles 32, 33, 34 and 37) to develop legislation and services that are disability inclusive; to provide much-needed information regarding the rights and responsibilities of both the duty bearers and the rights holders; and to ensure a transparent, all-encompassing system for monitoring and evaluation.

Parliament is recommended to re-examine relevant legislation through the social model of disability lens, and ensure that laws, any subsequent amendment(s), and associated bylaws are aligned with, and respectful of, international commitments. Parliament should also consider signature and ratification of the CRPD's Optional Protocol to ensure children with disabilities have the mechanisms by which complaints can be lodged and penalty actions can be applied against those who violate their rights.

Parliament should increase awareness and sensitisation of parliamentarians by promoting the exchange of information about international experiences and best practices with regard to mainstreaming disability and issues relevant to children with disabilities;

Parliament should work with the National Committee for Disability – once it is established – to: (1) develop, with line ministry endorsement, a “vision” for social inclusion in which children with disabilities are seen as rights bearers; (2) assess gaps and overlaps of mandates, as well as service delivery, across all government agencies; and (3) complete, with the active participation of the DPOs, CSOs and persons with disabilities, the first monitoring report to the UN CRPD Committee. Parliament should also require regular reports from ministries as well as the National Committee for Disability on their activities related to inclusive and effective service provision for persons with disabilities/children with disabilities.

Parliament should allocate financial resources to implement legislation, policies and the National Action Plan on Disability as per the recommendations of the National Committee for Disability. Moreover, it could provide incentives to the line ministries and the private sector to improve infrastructure and service provision for children with disabilities. It could also examine options to lower the cost of goods and services that are critical for children with disabilities, e.g. through the provision of budgetary subsidies.

The government of Myanmar through the President's Office should develop clear reporting lines and ensure a clear assignment of roles and responsibilities at all administrative levels and across all ministries. It should also formally adopt the social model of disability in planning and programming at all administrative levels.

The government of Myanmar should form a National Committee for Disability (as per CRPD commitment) with a clear mandate for the promotion of the rights to social inclusion of persons with disabilities, and with the resources to fulfil its coordination and monitoring mandate. The National Committee for Disability should receive support from the government of Myanmar (among all other stakeholders) in the development of a national action plan.

The government of Myanmar should allocate funds to address the increasing social assistance needs of

households that face multiple vulnerabilities, including through the implementation of the 2014 National Social Protection Strategic Plan.

The government of Myanmar should revise existing practices of data collection, from procedural, privacy and discriminatory standpoints, and develop new guidelines regulating data gathering, data sharing, and confidentiality issues. It should provide transparent and disaggregated budgetary data related to existing and/or planned policies and programmes for children with disabilities, and it should coordinate the expansion of statistical information systems, in collaboration with CSOs and DPOs, to inform programming and budgeting.

The government of Myanmar should develop quality benchmarks and protocols for all goods and service providers in line with international standards, and it should also develop a coordinated training agenda and curricula for staff in line with international disability protocol standards.

The Ministry of Social Welfare, Relief and Resettlement (MoSWRR), through the Department of Social Welfare (DSW), should establish township support groups (TSGs) to include children and adolescents with disabilities, and to establish appropriate mechanisms to ensure opportunities for the inclusive participation of children with disabilities in community and social activities.

The MoSWRR (DSW) should expand the role and capacities of the DSW social workers involved in the case management system to ensure that they reach all children, including children with disabilities, everywhere in the country and make sure that children with disabilities and their families can access the services to which they are entitled. The DSW should also establish a mechanism for case managers to identify and report all forms of abuse/neglect of children with disabilities given their specific vulnerabilities.

The MoSWRR (DSW), in close partnership with the Ministry of Education and the Ministry of Health, should develop national guidelines and systems for the early identification and registration of persons with disabilities that are in accordance with the UNCRPD and use protocols compliant with the International Classification of Functioning (ICF). The system should be compatible with e-platform technologies and gather data in real-time to inform evidence-based planning and resource allocation as well as the monitoring of expenditures.

The MoSWRR (DSW), in close partnership with the MoE and the MoH, should, using standardised protocols, extend school health programmes to screen school-age children for the development of functional limitations.

The MoSWRR (DSW) should continue and expand its Violence Prevention Project to educate professionals and the general public on the rights of children with disabilities, and it should establish a system by which children with disabilities can report, anonymously, on instances of abuse/neglect, ensuring children's reports are taken seriously and followed through.

The Ministry of Education (MoE) should ensure that the right to inclusive education is fully realised by further amending the most recent "Law Amending the National Education Law," and it should also ensure that the amendment and its bylaw(s) are aligned with SDG4, CRPD, and the Incheon strategy to ensure that children with disabilities are welcome in schools and that their learning is supported in ways that are individualized.

The MoE should invest in the capacity development of teachers and education professionals to help foster an inclusive education system. Teachers and education professionals must also be trained to identify the need for the support of specialized professionals.

The MoE should ensure that data on children with disabilities is incorporated into the EMIS system, and it should include level of impairment, the setting where education takes place, and the support services needed and provided.

The MoE should ensure that the nationwide out-of-school children initiative encourages higher attendance rates in mainstream schools in Myanmar and targets children with disabilities.

The Ministry of Health (MoH) should lead in developing a nationwide child development strategy that is disability inclusive and includes professionals from various disciplines, parents, and the children themselves.

The MoH should improve the capacity of all health care professionals to ensure non-discriminatory practices and adequate referral to specialists when needed. In close partnership with the MoIPL, the MoH should ensure that all children are registered at birth.

The MoH should provide adequate community-based rehabilitation for all citizens, including children with disabilities, in accordance with Article 25 of the CRPD.

The Ministry of Planning and Finance (MoPF) should examine options for the sustainable financing of goods and services (e.g. subsidies to service providers) that enable children with disabilities to fully realise their potential.

Development partners should support (1) Parliament and the GoM/National Committee for Disability in their effort to develop the capacity for better coordination and leadership across all sectors, fulfil their mandate, and ensure compliance with CRPD; (2) the National Committee for Disability's specific efforts related to the National Action Plan on disability, the strengthening of the capacities of stakeholders to develop appropriate knowledge about the rights of children with disabilities through training, exposure to knowledge, and best practices; (3) the MoSWRR (DSW) in implementing communication for development campaigns and training to address misconceptions with regard to children with disabilities; and (4) all the stakeholders in their efforts to address violence, abuse and neglect, particularly those related to anonymous reporting of complaints.

Development partners should also support children with disabilities in participating freely in community events and support them in making their voices heard through innovative mechanisms, including working with the private sector, e.g. mobile operators and helplines.

Development partners should continue to advocate social inclusion measures that lead to the efficient allocation of resources, including subsidies/incentives for the supply of essential services.

Development partners should support the GoM as it works with the private sector to set up real-time, centralised data gathering mechanisms, employing the widespread use of cell phones, smartphones and other ICTs.

Advocate inclusive education as the foundation for the social inclusion of children with disabilities, and make all forms of discrimination and bullying unlawful.

Development partners could explore options for collaboration with private sector providers for good quality goods and services at affordable prices.

Civil Society Organisations (CSOs), including NGOs and DPOs should organize events and activities to promote the vision that children with disabilities have the same rights as other children and are capable members of society who have a positive contribution to make. Through these activities, they should develop children's capacity to participate meaningfully in different forums and provide space for them to freely express their views and influence decision making in matters that concern them.

Moreover, CSOs should:

- Carry out anti-bullying campaigns and sensitisation activities related to the rights of children with disabilities;
- Develop partnerships with professional networks and introduce educational materials about disability and inclusion in a participatory way;
- Engage in and report on monitoring and evaluation activities that provide clear feedback on inclusive service provision and inclusive data gathering mechanisms to all line ministries (via the National Committee for Disability);
- Ensure that persons with disabilities, including children, contribute to the development of the standards and guidelines for the provision of goods and services for children with disabilities.

SECTION I

FINDINGS

1. General information: Children with disabilities

KEY FINDINGS

1. Boys account for 55 per cent of the children with disabilities in the study; 56 per cent of children with disabilities were found in urban areas; and the incidence of disability among children is higher among the poorest.
2. Although Myanmar has been a signatory of the CRPD since 2011, and the law on the rights of the persons with disabilities includes a specific definition, no explicit or widely understood definition of disability (or associated common terminology) exists in the country.
3. Parents described 30 types of disabilities caused by physical impairments, but none associated with an environmental barrier.

2. Daily life of the child

KEY FINDINGS

1. Three-fourths of the children with disabilities face challenges in leading their daily lives with ease;
2. A total of 67 per cent of the children with disabilities are out of the formal education system and do not attend school – far higher than the 11 per cent of the children without disabilities who are not in school;
3. Shame may be as much a barrier to social inclusion for children with disabilities as parents' perceptions of threats of discrimination or bullying.

3. Caregiving and living environment

KEY FINDINGS

1. Family members, especially mothers, are the main caregivers of children with disabilities.
2. Almost all parents of children with disabilities (99 per cent) have never been advised on the use of assistive technology/devices. However, 10 per cent had taken the initiative to provide their children with assistive devices.
3. Almost all the parents had never modified the physical environment to make daily life easier for their child.

4. Community and social life

KEY FINDINGS

1. 20 per cent of the children with disabilities have reportedly been bullied by other children, and 13 per cent have been bullied by adults.
2. Only 11 per cent of the community members have observed children with disabilities participating in social life, indicating they are largely invisible.
3. Of all the children with disabilities, 16 per cent do not go out regularly and 15 per cent do not go out at all.
4. One in every 10 children with disabilities does not have friends – a far higher proportion than among the children without disabilities (1 in 25).
5. Only 20 per cent of the parents of children with disabilities are satisfied with the extent to which their children participate in social activities.

5. Right to education

KEY FINDINGS

1. 2 in 3 children with disabilities do not attend school, and in 46 instances schools also refused admission to a child with disability.
2. More than half of the children with disabilities aged 5-9 years reported receiving no education, and only 36 per cent of the children with disabilities know how to read and/or write.
3. Most schools do not have accessible facilities for students with disabilities (55 per cent of the classrooms and 74 per cent of the toilets).
4. It is particularly difficult for children with disabilities to complete a full cycle of basic education, especially for girls. Only 2.2 % of the children with disabilities were in high school.
5. Among education professionals, the idea strongly persists that children with disabilities should attend “special schools” (75 per cent).
6. Nearly 1 in 3 of the parents/caregivers of children with disabilities said their children had been mocked or bullied in the classroom.

6. Right to health

KEY FINDINGS

1. 64 per cent of the parents/caregivers of children with disabilities say they were the first persons to identify a disability.
2. Health professionals, particularly in rural areas, do not have specific procedures for identifying children with disabilities, e.g. early detection and prevention services, and few health professionals have more than basic knowledge about community-based rehabilitation.
3. Although about 1 in 3 children with disabilities requires regular visits to a health facility, 87 per cent of the parents of children with disabilities do not visit the doctor, and of those who do go, half visit private clinics.

7. Right to a protective environment

KEY FINDINGS

1. 1 in 4 parents said their child is afraid of other people and perceives dangers in the community.
2. 1 in 3 parents said their children have been bullied or mocked outside the home, and some have been hurt. However, only 3 out of 197 community members said they were aware of bullying and harassment.
3. The government's aim is to ensure that all services are disability inclusive, as opposed to creating parallel services for persons with disabilities.

8. Other issues of rights and aspirations

KEY FINDINGS

1. 1 in 3 parents of children with disabilities indicated that their children do not have rights equal to other children.
2. 27 per cent of all the children with disabilities do not have a birth certificate, with strong regional disparity.
3. The life aspirations of children with disabilities do not differ significantly from children without disabilities.

9. Prevalence of disability in Mon State: A case study

KEY FINDINGS

1. Complete blindness was not found in Mon State, and the use of eyeglasses is very low.
2. Although the total percentage of 5- to 17-year-olds who have difficulty in hearing is low, almost two-thirds of all the children in that category are severely impaired.
3. More boys than girls (9.0 vs 7.6 per cent respectively) have difficulties performing self-care activities.
4. A total of 1.9 per cent of the children in Mon State have difficulty being understood by family members, and 3.0 per cent have difficulty being understood by people outside the household. In both cases, the percentages are higher for girls.
5. Very young boys have more difficulty than girls with emotions. However, in the older age group (5-17), girls are much more vulnerable to feelings of anxiety and depression.
6. While few children age 5-17 have difficulty controlling their behaviour, difficulties are experienced by girls in particular in focusing on their favourite activities, accepting changes in routine, and making friends.

SECTION II

OVERALL BARRIERS AND BOTTLENECKS CHILDREN WITH DISABILITIES FACE

Barriers and bottlenecks are terms commonly used to describe structural and other impediments to the realisation of rights.

Analysing the findings of this situation analysis through a bottleneck and barriers lens builds on the existing human rights-based approach to programming and is intended to highlight the factors that represent the most critical impediments for children with disabilities.

For children with disabilities, equity means having an opportunity to survive, develop and reach their full potential without discrimination, bias or favouritism. Equity is critical for all children, but especially for children with disabilities, who often do not have access to the same level of services as children without disabilities due to structural barriers in access, discrimination and stigma, and less availability of appropriate services.

The use of a barrier and bottleneck analysis² is useful in grouping the findings of this situation analysis so as to be able to provide pointed recommendations as to how to remove the most critical barriers preventing children with disabilities in Myanmar from realising their full potential and fulfilling their rights.

The determinants framework analysis focuses on the following overlapping dimensions:

- 1. Enabling environment:** Factors that relate to law; finances; coordination; management; cultural practices; social norms and attitudes that prevent children with disabilities from realising their full potential; dignity; and contribution to society.
- 2. Supply:** Factors that impede public and private providers of goods and services, including remoteness; lack of infrastructure; poor human resources and skills; insufficient financial capital; and other explicit or implicit costs that are disincentives for producers, given that these factors raise the cost of service delivery and create a high fixed-cost market, thereby rationing supply.
- 3. Demand:** Factors that impede children with disabilities and their families from demanding goods and services, including prices (costs), incomes and budget at the household and national levels; availability of substitutes or parallel products; information and awareness; ease of access; safety; and environment.
- 4. Quality:** Factors affecting the quality of goods and services delivered, which also is affected by societal expectations and preferences, as well as the need for a commitment to adhere to standards that do not discriminate between groups of children.

The major bottlenecks and the recommendations to remove them are listed in Tables below.

² http://www.unicef.org/about/employ/files/MoRES_Briefing_Note.pdf

ENABLING ENVIRONMENT

Bottleneck 1: Social norms and entrenched stereotypical attitudes towards disability exacerbate the discrimination and marginalisation of children with disabilities and perpetuate the charity model among all stakeholders responsible directly or indirectly for fulfilling the rights of children with disabilities.

Overall recommendations: Enhance commitment among all stakeholders to build a more inclusive society and remove barriers for children with disabilities to their full participation in Myanmar society.

Findings:	Recommendations:
Uneven understanding of issues related to children with disabilities prevent key stakeholders (the national government, township-level officials, community leaders and parents) from formulating a vision around social inclusion for children. Strongly divergent opinions were expressed regarding the most appropriate educational and care settings for children with disabilities, reflecting a lack of clear understanding of children's rights as well as a lack of inclusive directives at all administrative levels and a persistent preference for special/parallel systems.	Parliament: ■ Build commitment and capacity on disability according to the social model; ■ Form child rights and women's rights committees to ensure all sectors are disability-inclusive and all decision-making is responsive to the voices of children with disabilities. GoM: ■ Form the National Committee for Disability (as per CRPD commitment) with a clear mandate for the promotion of rights to social inclusion of persons with disabilities (including children with disabilities); ■ Ensure the National Committee for Disability is resourced to fulfil its coordination and monitoring mandates to ensure all ministries and government agencies comply with the CRPD and to raise awareness and knowledge about children with disabilities; ■ Ensure the National Committee for Disability is supported in the development of a National Action Plan (the "vision"), with the participation of all stakeholders, including the DPOs and children with disabilities, as well as all the ministries. Development partners: ■ Support the government and the National Committee for Disability to fulfil their mandate and ensure compliance with the CRPD; ■ Support the National Committee for Disability with specific efforts related to the National Action Plan on disability, strengthening the capacities of stakeholders to develop appropriate knowledge about the rights of children with disabilities through training, exposure to knowledge, and best practices. Communities/CSOs/DPOs: ■ DPOs and child-rights CSOs should support community-level awareness-raising interventions and inclusive activities aimed at educating and sensitizing all community members.

Low expectations and negative attitudes towards disability are exacerbated by poverty and traditional patriarchal charity/pity attitudes, discrimination, neglect/abuse, exposure to bullying, and the marginalisation of children with disabilities. Because of generally low expectations for children with disabilities, very little importance is given to ensuring meaningful actions that can lead to the provision of quality inclusive services for children with disabilities at the national, community and household levels alike.	Parliament: ■ Parliament should engage with the National Committee for Disability on issues related to social norms and attitudes that affect children with disabilities, e.g. through a regular reporting mechanism, to remain apprised of evolving social norms and attitudes, and efforts and plans by the National Committee for Disability in order to address them. GoM: ■ The GoM should support the National Committee for Disability in implementing communication for development activities aimed at addressing misconceptions related to children with disabilities; ■ All the line ministries (including but not limited to the MoE and the MoH) should work with the National Committee for Disability to address internal misconceptions with regard to children with disabilities; ■ Formally adopt the social model of disability when planning and programming at all administrative levels. Development partners: ■ Support the MoSWRR (DSW) in implementing communication for development campaigns and training to address misconceptions with regard to children with disabilities. CSOs/DPOs: ■ Organize events and activities to promote the vision that children with disabilities have the same rights as other children and are capable members of society with a positive contribution to make; ■ Strengthen ongoing activities at the community level to increase awareness and the inclusive participation of children with disabilities.
Children's voices are rarely heard in Myanmar or given any weight in decision making. The situation is much worse for children with disabilities, for whom decisions are often made without their consent and often by a household head with low expectations and limited knowledge of the rights of children with disabilities.	GoM: ■ All ministries and government agencies: ○ Involve children and adolescents, particularly children and adolescents with disabilities, when making decisions that affect them at all levels. ■ MoSWRR (DSW) ○ Strengthen existing Township Support Groups (TSGs) and Township Child Rights Committees and include children and adolescents with disabilities, and establish appropriate mechanisms to ensure opportunities for the inclusive participation of children with disabilities in community and social activities;

	- Expand the role and capacities of DSW social workers (case management) to ensure they reach all children, including children with disabilities, everywhere in the country, and coordinate the provision of adequate fora and spaces for all children to express themselves. Development partners: - Support children with disabilities in participating freely in community events and support them in making their voices heard through innovative mechanisms (media, online platforms and mobile phones), including working with the private sector (e.g. mobile operators and helplines); - Support Township Support Groups and/or Child Rights Committees (mentioned above) to establish a mechanism to hear children's voices regularly. DPOs/CSOs: - Develop children's capacity to participate meaningfully in different forums, and provide space for them to freely express their views and influence decision making in matters that concern them.
Children with disabilities lack an inclusive, safe and secure environment conducive for learning and childhood development. More than 1 in 3 parents of children with disabilities are concerned about their children being bullied, ridiculed, teased, shamed or ostracised. These behaviors lead parents and caregivers to want to keep children with disabilities at home and away from harm, thus limiting their children's interactions with others as well as their school attendance and use of existing health services. Schools, hospitals, transport and overall infrastructure systems are not yet disability sensitive (including teachers, principals, TEOs, community leaders and even parents/caregivers).	Parliament: Ensure signature and ratification of the CRPD's Optional Protocol to ensure children with disabilities have the mechanisms by which complaints can be lodged and penalty actions can be applied against those who violate their rights. GoM: All ministries and government agencies: - Ensure laws and policies reflect the spirit of the CRPD and that mechanisms exist to prevent, monitor and respond to abuse/neglect at all levels and by all stakeholders. MoSWRR (DSW) - Continue and expand its Violence Prevention Project, educating professionals and the general public on the rights of children with disabilities; - Establish a mechanism for case managers to report on all forms of child abuse/neglect; - Establish a system by which children with disabilities can report, anonymously, instances of abuse/neglect, ensuring that children's reports are taken seriously and followed through. Development partners - Support all stakeholders in their efforts against abuses and violence, particularly those related to anonymous reporting and the investigation of complaints;

	■ Support the development of materials that raise awareness of disability and inclusion to be used as educational tools in various professional settings. DPOs/CSOs ■ Carry out anti-bullying campaigns and sensitisation activities related to the rights of children with disabilities; ■ Develop partnerships with professional networks, and introduce educational materials about disability and inclusion in a participatory way.
Bottleneck 2: Lack of coordination across all sectors and unclear allocation of roles in championing a national Disability Action Plan. Overall recommendations: Coordinate services across all sectors to address the full range of challenges facing children and adolescents with disabilities and their families.	
Findings:	Recommendations:
Leadership, coordination and mandates across ministries are not synchronised, resulting in gaps and overlaps: ■ While the DSW is the official government focal point for disability and is responsible for the coordination of all efforts regarding social inclusion, overall resources for children with disabilities (to be shared by all ministries and stakeholders) remain insufficient; ■ Coordination mechanisms between all responsible stakeholders require strengthening as responsibilities towards children with disabilities are being misinterpreted at the national level and a lack of clarity is communicated to the local level, impacting the actual provision of inclusive services and likely impacting resource allocation; ■ Line ministries do not follow a single vision of social inclusion, in which children are rights holders. Instead they often exist at cross purposes, e.g. the New Education Law promotes special and parallel education systems for children with disabilities, while the MoSWRR envisions no special systems.	Parliament: ■ Support ministries to develop clear reporting lines and assignments of roles and responsibilities that ensure coverage of all necessary services by the most appropriate line ministry and no resource wastage; ■ Require regular reports from ministries as well as the National Committee for Disability on their activities related to inclusive and effective service provision for persons with disabilities/children with disabilities, including budgets. GoM: ■ President's office: ○ Develop clear reporting lines and a clear assignment of roles and responsibilities at all administrative levels and across all ministries. ■ All ministries and government agencies: ○ Improve intersectoral coordination by (1) clearly defining the role of the DSW as the leading entity in initiating and coordinating work related to persons with disabilities, and (2) strengthening its capacity through the provision of adequate human and financial resources; ○ Work with the National Committee for Disability to implement all provisions of the GoM. ■ MoE specific: ○ Ensure that the right to inclusive education is fully realised by further amending of the most recent Law Amending the National Education Law. The amendment and its bylaw(s) should be aligned with SDG4, the CRPD, and the Incheon strategy.

	■ MoH specific: ○ Lead in developing a nationwide child development strategy that is disability inclusive and includes professionals from various disciplines, parents, and children. Development partners: ■ Provide support to Parliament, the GoM, and the National Committee for Disability to develop capacity for better coordination and leadership across all sectors. DPOs/CSOs ■ Engage in and report on monitoring and evaluation activities that provide clear feedback to all line ministries (via the National Committee for Disability) on inclusive service provision.
Bottleneck 3: Legislative and policy frameworks are not fully compliant with the CRC, the CRPD, the CEDAW or the Incheon strategy. Overall recommendations: All ministries should mainstream disability in key policies and fully implement the provisions of the CRC, the CRPD, the CEDAW and the Incheon strategy.	
Findings:	Recommendations:
The legislative policy framework is not child friendly, and the rights of children with disabilities enshrined in the CRC and CRPD are often not taken into account in existing legislation, or are emerging. ■ Limited awareness of the social model of disability at all levels, starting with the definition of disability included in the Rights of Persons with Disabilities Law; ■ Child rights in general, and the rights of children with disabilities in particular, need to be clearly included in the legislative framework, creating legal provisions for the prevention, identification, intervention in, abilitation and rehabilitation of, and service provision for children with disabilities through the life-cycle at the national, district and local levels; ■ There are no national mechanisms (such as a National Committee for Disabilities) with the mandate and resources to jointly educate, coordinate, monitor and evaluate the situation of persons with disabilities in Myanmar; ■ As reviewed for this situation analysis, the purpose, concepts and language in the majority of Myanmar's legislative framework are not aligned with the CRC, the CRPD, the CEDAW, the Incheon Strategy and the SDG. When needed, revisions should be undertaken under the supervision of Parliament and the advisement of the National Committee for Disability.	Parliament: ■ Re-examine and analyse relevant legislation through the social model of disability lens; ■ Revise, as needed, all pieces of the legislative framework to ensure that laws, subsequent amendment(s), and associated bylaws are aligned with and respectful of international commitments; ■ Ensure that ministries allocate adequate financial resources to implement legislation, policy and the National Action Plan on Disability as per the recommendations of the National Committee on Disability. GoM: ■ All ministries and government agencies: ○ Comply with the CRPD's definition of disability; ○ Mainstream disability and highlight actions that target multiple vulnerability needs, e.g. disability and gender, disability and ethnicity, and disability and income level; ○ Allocate the funds needed to address the increasing social assistance needs of households that face multiple vulnerabilities, including through the implementation of the National Social Protection Strategic Plan 2014;

	- o Underscore the legitimacy of the Myanmar National Committee of the CRPD, ensuring that all actions subsequent to the passing of the Law on the Rights of Persons with Disabilities meet with the full approval and endorsement of persons with disabilities in Myanmar; - o Allocate adequate resources to ensure inclusive services, and report on planned and/or existing expenditures in transparent ways. Development partners: ■ Provide technical support to all ministries and government agencies so that they comply with the CRPD and the MPDL. Support knowledge building and exposure to international best practices; ■ Continue to advocate social inclusion measures that lead to the efficient allocation of resources, including subsidies/incentives for the supply of essential services; ■ Advocate with the private sector to allocate resources for children with disabilities through corporate social responsibility and other schemes. DPOs/CSOs ■ Engage in and report on monitoring and evaluation activities that provide clear feedback to all line ministries (via the National Committee for Disability) on inclusive legislation.
Bottleneck 4: A lack of reliable, accurate and/or comparable data for evidence-based plans, policies and programmes benefiting children with disabilities. Overall recommendations: Generate reliable, disaggregated, accurate and comparable data related to disability, including prevalence.	
Findings:	Recommendations:
Despite having signed and ratified the CRPD, Myanmar has not yet completed its first monitoring report to the UN CRPD Committee. In Myanmar, there are no reliable, accurate or internationally comparable data on child disability prevalence. ■ The calculations on the prevalence of disability in Mon State presented in this study, based on the social model and calibrating functional limitations (UNICEF, 2016), suggest that disability may be considerably higher than what was reported in the latest census or in earlier studies; ■ Overall, there are poor statistical information systems, and weak linkages between databases render existing data on disability unreliable; ■ There is limited disaggregation of information by gender and age, and no disability level/severity/type disaggregation;	GoM: ■ National Committee for Disability (and the DSW as its coordinating body): - o In close consultation with international experts and CRPD National Committees from neighbouring countries, DPOs and CSOs and persons with disabilities should complete with all urgency the overdue first monitoring report to the UN CRPD Committee. ■ All ministries and government agencies: - o Develop guidelines regulating data gathering, data sharing, and confidentiality issues related to the same; - o Revise existing practices of data collection, from procedural, privacy and discriminatory standpoints; - o Provide transparent and disaggregated budgetary data related to existing and/or planned policies and programmes for children with disabilities;

- Lists of children with disabilities compiled by government officials are typically incomplete, not secure in terms of privacy and the use of the data, and hence are a violation of the rights of children with disabilities;
- Birth registration coverage is incomplete, particularly of children with disabilities.

There is a lack of data on the proportion of the government budget devoted to programmes covering issues related to disability.

- Coordinate the expansion of statistical information systems to inform programming and budgeting in collaboration with CSOs and DPOs. At a minimum, the new system should include a disaggregation and breakdown of data by age, gender, geographical distribution, place of residence (rural vs urban), type of impairments, severity, area and level of functioning limitation, and co-morbidity.
- The UNICEF/Washington Group Child Functioning Module should be added to all future DHS and MICS surveys to ensure longitudinal and comparable data on children with disabilities is gathered.

■ **MoSWRR:**

- Design and implement, in conjunction with the MoE and the MoH, an appropriate and effective disability identification and registration system that helps ensure meaningful social inclusion of children with disabilities and the provision of high quality, inclusive services.
- Initiate routine data collection related to disabilities, and/or strengthen existing data collection mechanisms to ensure evidence-based decision making.

■ **MoE specific:**

- Ensure data on children with disabilities is incorporated into the EMIS system, including level of impairment, setting where education takes place (and the percentage of time of instruction), and the support services needed and provided.

■ **MoH:**

- Ensure that all children are registered at birth with the MoIPL.

■ **Development partners:**

- Support the GoM in its work with the private sector to set up real-time, centralised data gathering mechanisms, and ensure that a centralised gathering hub exists under the Central Statistical Organisation;
- Support further study to explore specific intersections between gender and disability in more depth.

DPOs:

- Engage in and report on monitoring and evaluation activities that provide clear feedback to all the line ministries (via the National Committee for Disability) on inclusive data gathering mechanisms.

SUPPLY	
Bottleneck 1: A lack of adequate infrastructure and low supply of essential goods and services negatively impacts service provision to children with disabilities. Overall recommendations: Strengthen the commitment to provide incentives for service providers to expand the supply of goods and services for children with disabilities, thereby ensuring fair and equitable distribution.	
Findings:	Recommendations:
Infrastructural bottlenecks do not provide a conducive environment for the efficient provision of quality goods and services essential for children, including children with disabilities. ■ Early detection of disability and early intervention do not yet exist in a systemic way; ■ National health systems are still being developed, inclusive education has not yet been implemented, and physical infrastructure is still largely inaccessible, resulting in large gaps in service provision; ■ Support services for children with disabilities, e.g. accessible toilets in schools, sign language interpreters; Braille and other alternative formats, are largely not existing; ■ Universal design principles, assistive devices and technologies, and ICTs aimed at supporting the social inclusion of children with disabilities do not exist nationwide.	Parliament: ■ Ensure that the line ministries and the private sector develop sustainable and innovative options to improve infrastructure and service provision. GoM: ■ MoSWRR (DSW): ○ Develop national guidelines for the identification and registration of persons with disabilities that are in accordance with the UNCRPD and use protocols compliant with the International Classification of Functioning (ICF). ■ MoSWRR, MoH and MoE: ○ Accelerate the development of an early detection and early intervention system that is respectful of the definition of disability according to the social model, is conducted by teams of multi-disciplinary professionals, and leads to service provision in inclusive settings; ○ Extend school health programmes to screen school-age children for the development of functional limitations in the domains of hearing, seeing, movement, communication, learning and behaviour/emotion throughout the life cycle using standardised protocols. ■ MoE specific: ○ Invest in the capacity development of teachers and education professionals to work in, and help foster, an inclusive education system. All teachers must be adequately trained to teach all students in a regular classroom. Teachers and education professionals must also be trained to identify the occasions when they require the support of other teachers or specialized professionals, and they must be compelled to utilise mechanisms for collaboration and cooperation among professionals. ■ MoH specific: ○ Provide adequate community-based rehabilitation for all citizens, including children with disabilities, in accordance with Article 25 of the CRPD;

	- o Ensure quality and universal coverage of all children, including children with disabilities, in the implementation of an essential package of health and nutrition services, including skilled birth attendance, immunisation, infant and young child feeding support, and micronutrient supplementation. ■ MoPF specific: - o Examine options for the sustainable financing of goods and services, e.g. subsidies to service providers, that enable children with disabilities to fully realise their potential. Development partners: ■ Advocate and support the development of private sector partnerships to encourage an innovative and affordable provision of goods and services on a national scale.
DEMAND	
Bottleneck 1: Safety, environmental and attitudinal concerns, e.g. bullying, negatively affect the lives of children with disabilities and prevent them from accessing services.	
Findings:	Recommendations:
■ At least half of all the interviewed parents and caregivers of children with disabilities reported fearing for their child's safety when away from home; ■ Parents and caregivers of children with disabilities reported that their children are often victims of bullying, teasing, verbal and even physical abuse by both other children and adults; ■ Parents and caregivers of children with disabilities reported that schools are not welcoming of their children, nor do they provide adequate services. Structural issues in the school system, e.g. a lack of individualized instruction, extremely low pass rates, and a lack of school-to-work transition policies, compound the low demand for education, likely even more so for children with disabilities; ■ Although very few parents and caregivers of children with disabilities seek health services, those who do report searching for professionals who are believed to be knowledgeable, experienced and caring towards children with disabilities; ■ Distance to home and perceived quality of the professionals are the main standards guiding parents' choices of education and health care services.	Parliamentarians: ■ Each line ministry should establish a monitoring system to track the development and enforcement of strict anti-discriminatory policies that ensure the safety of all children in all arenas of social life. GoM: ■ All ministries and government agencies: - o Ensure that prevention of disability is included in all line ministry actions related to (1) the development of disability-friendly cities; (2) disability-friendly municipal plans, (3) road safety measures, (4) conflict resolution, and (5) demining efforts. ■ MoSWRR (DSW): - o Improve the capacity of DSW case management workers to respond to cases of marginalisation, violence, bullying and other forms of violence towards children with disabilities. Where no case management workers exist, ensure other means of response; - o Improve the capacity of DSW case management workers to refer households with children with disabilities to appropriate services. Where no case management workers exist, ensure other means of response.

■ **MoE specific:**

- Revise inclusive education policies and their implementation to ensure children with disabilities are welcome in schools and their learning is supported in ways that are individualized;
- Ensure the nationwide out-of-school children initiative encourages higher attendance rates in mainstream schools in Myanmar and targets children with disabilities.

■ **MoH specific:**

- Improve the capacity of all health care professionals to ensure non-discriminatory practices and adequate referral to specialists when needed.

Development partners:

- Advocate inclusive education as the foundation for the social inclusion of children with disabilities;
- Advocate measures that make all forms of discrimination and bullying unlawful.

CSOs / DPOs:

- Actively participate in community-level monitoring and mobilization towards essential health and nutrition services to ensure the full inclusion of all children, including children with disabilities, and support communication efforts.

QUALITY	
Bottleneck 1: Inadequate levels of training of relevant professionals result in their low capacity to provide quality services to children with disabilities. General recommendation: Develop a framework for assessing strengths, weaknesses, opportunities and threats within ministries, and determine technical capacity needs to support children with disabilities.	
Findings:	Recommendations:
Professionals do not assume themselves responsible toward children with disabilities, their families, or other professionals. DSW officers, health and education officials, health care providers, principals, teachers, community-based caretakers and decision-makers have had little or no training related to disability awareness and/or disability mainstreaming.	GoM: ■ National Committee for Disability (and the DSW as its coordinating body): ○ Establish a monitoring and evaluation system to track progress while implementing the CRPD and to identify gaps in quality, human resources and finances. ■ All ministries and government agencies: ○ Develop quality benchmarks and protocols for all goods and service providers in line with international standards; ○ Develop coordinated training agenda and curricula for staff in line with international disability protocol standards; ○ Enhance the technical capacity of frontline service providers through access to training opportunities. Development partners: ■ Explore options for collaboration with private sector providers for good quality goods and services at affordable prices. CSOs/DPOs: ■ Ensure that persons with disabilities, including children, contribute to the development of standards and guidelines for the provision of goods and services for children with disabilities.

10. Stakeholder recommendations

Because the SitAn is only meant as a snapshot of the current situation and not a prescription for action, the list of recommendations is not exhaustive. Only the government, in close collaboration with persons with disabilities, can commit to a Disability National Plan of Action and its associated budget. In addition, although the recommendations are grouped by responsible stakeholder(s), they should not be read as the sole responsibility of any one group. Instead they are presented in the spirit of the CRPD as a whole, as highlighted in this overarching recommendation for all stakeholders:

Enhanced inter-ministerial cooperation and coordination with various sectors (public and private alike) is essential (CRPD Articles 32, 33, 34, 37) to the development of legislation and services that are disability inclusive; to the provision of much-needed information regarding the rights and responsibilities of both duty bearers and rights holders; and to ensure a transparent, all-encompassing system of monitoring and evaluation.

10.1 Recommendations for Parliament

Enabling environment

- Build commitment and capacity on disability according to the social model;
- Create child rights and women's rights committees to ensure all sectors are disability inclusive and all decision-making is responsive to the voices of children with disabilities;
- Engage with the National Committee for Disability on issues related to social norms and attitudes that affect children with disabilities, e.g. through regular reporting mechanisms, to remain apprised of evolving social norms and attitudes and of efforts/plans by the National Committee for Disability to address them;
- Ensure the signature and ratification of the CRPD's Optional Protocol to ensure that children with disabilities have the mechanisms by which complaints can be lodged and penalty actions can be applied against those who violate their rights;
- Support ministries as they develop clear reporting lines, assignments, roles and responsibilities, and ensure coverage of all necessary services by the most appropriate line ministry and that there is no resource wastage;
- Require regular reports from ministries as well as the National Committee for Disability on their activities related to inclusive and effective service provision for persons with disabilities/children with disabilities, including budgets;
- Re-examine and analyse relevant legislation through the social model of disability lens;
- Revise, as needed, all pieces of legislative framework to ensure that laws, subsequent amend

- ment(s), and associated bylaws are aligned with and respectful of international commitments;
- Ensure that ministries allocate adequate financial resources to implement legislation, policy and the National Action Plan on Disability as per the recommendations of the National Committee for Disability.

Supply

- Ensure line ministries and the private sector develop sustainable and innovative options to improve infrastructure and service provision.

Demand

- Establish a monitoring system at each line ministry to track the development and enforcement of strict anti-discriminatory policies that ensure the safety of all children in all arenas of social life.

10.2 Recommendations for the government of Myanmar (all ministries and government agencies)

President's Office: Develop clear reporting lines and have a clear assignment of roles and responsibilities at all administrative levels and across all ministries.

Enabling environment

- Form the National Committee for Disability (as per the CRPD commitment) with a clear mandate to promote the right to social inclusion of persons with disabilities, including children with disabilities;
- Ensure the National Committee for Disability is resourced to fulfil its coordination and monitoring mandates, to ensure that all ministries and government agencies comply with the CRPD, and to raise awareness and knowledge about children with disabilities;
- Ensure the National Committee for Disability is supported in the development of a National Action Plan (the "vision") by the participation of all stakeholders, including DPOs, children with disabilities and all ministries;
- The GoM should support the National Committee for Disability in implementing communication for development activities aimed at addressing misconceptions related to children with disabilities;
- All line ministries, including but not limited to the MoE and the MoH, should work with the National Committee for Disability to address internal misconceptions with regard to children with disabilities;
- Formally adopt the social model of disability when planning and programming at all administrative levels;
- Involve children and adolescents, particularly children and adolescents with disabilities, when making decisions that affect them at all levels;
- Ensure that laws and policies reflect the spirit of the CRPD and mechanisms exist to prevent, monitor and respond to abuse/neglect at all levels by all stakeholders;
- Improve intersectoral coordination by (1) clearly defining the role of the DSW as the leading entity in initiating and coordinating work related to persons with disabilities, and (2) strengthening its capacity through the provision of adequate human and financial resources;
- Work with the National Committee for Disability to implement all the provisions of the GoM;
- Comply with the CRPD's definition of disability;
- Mainstream disability and highlight actions that target multiple vulnerability needs, e.g. disability and gender, disability and ethnicity, and disability and income level;
- Allocate the funds needed to address the increasing social assistance needs of households that face multiple vulnerabilities, including through the implementation of the National Social Protection Strategic Plan 2014;

- Underscore the legitimacy of the Myanmar National Committee of the CRPD and ensure that all actions subsequent to the passing of the Law on the Rights of Persons with Disabilities meet with the full approval and endorsement of persons with disabilities in Myanmar;
- Allocate adequate resources to ensure inclusive services, and report on planned and/or existing expenditures in transparent ways;
- Develop guidelines for regulating data gathering, data sharing, and confidentiality issues related to the same;
- Provide transparent and disaggregated budgetary data related to existing and/or planned policies and programmes for children with disabilities;
- Coordinate the expansion of statistical information systems to inform programming and budgeting, in collaboration with the CSOs and DPOs. At a minimum, the new system should include a disaggregation and breakdown of data by age, gender, geographical distribution, place of residence (rural or urban), type of impairments, severity, area and level of functioning limitation, and co-morbidity;
- The UNICEF/Washington Group Child Functioning Module should be added to all future DHS and MICS surveys to ensure that longitudinal and comparable data on children with disabilities is gathered.

Demand

- Ensure that prevention of disability is included in all line ministries' actions related to (1) development of disability-friendly cities, (2) disability-friendly municipal plans, (3) road safety measures, (4) conflict resolution, and (5) demining efforts.

Quality

- Develop quality benchmarks and protocols for all goods and service providers in line with international standards;
- Develop a coordinated training agenda and curricula for staff in line with international disability protocol standards;
- Enhance the technical capacity of frontline service providers through access to training opportunities.

10.3 Recommendations for the National Committee for Disability (and the DSW as its coordinating body)

Enabling environment

- In close consultation with international experts and the CRPD National Committees from neighbouring countries, DPOs, CSOs and persons with disabilities should complete with all urgency the overdue first monitoring report to the UN CRPD Committee.

Quality

- Establish a monitoring and evaluation system to track progress while implementing the CRPD and to identify gaps in quality, human resources and finances.

10.4 Recommendations for line ministers

Enabling environment

- Ensure laws and policies reflect the spirit of the CRPD and that mechanisms exist to prevent, monitor and respond to abuse/neglect at all levels and by all stakeholders;
- Improve inter-sectoral coordination by clearly defining the coordination mandate of the DSW, and strengthen its capacity through the provision of adequate human and financial resources;
- Work with the National Committee for Disability to implement all the provisions of the GoM.

- **MoSWRR (DSW) specific:**

- Strengthen existing Township Support Groups (TSGs) and Township Child Rights Committees and include children and adolescents with disabilities, and establish appropriate mechanisms to ensure opportunities for the inclusive participation of children with disabilities in community and social activities;
- Expand the role and capacities of DSW social workers (case management) to ensure they reach all children, including children with disabilities, everywhere in the country and thus ensure the ability to coordinate the provision of adequate fora and spaces for all children to express themselves;
- Continue and expand its Violence Prevention Project and educate professionals and the general public on the rights of children with disabilities;
- Establish a mechanism for case managers to report on all forms of child abuse/neglect;
- Establish a system by which children with disabilities can report, anonymously, on instances of abuse/neglect to ensure that children's reports are taken seriously and followed through;
- Design and implement an appropriate and effective disability identification and registration system that helps ensure meaningful social inclusion of children with disabilities and the provision of high quality, inclusive services in close partnership with the MoE and the MoH;
- MoSWRR should initiate routine data collection related to children with disabilities, and/or strengthen existing data collection mechanisms to ensure evidence-based decision making.

- **MoE specific:**

- Ensure that the right to inclusive education is fully realised by further amendment of the most recent Law Amending the National Education Law. The amendment and its bylaw(s) should be aligned with SDG4, the CRPD, and the Incheon strategy;
- Ensure data on children with disabilities is incorporated into the EMIS system, including level of impairment, setting where education takes place (and the percentage of time of instruction), and the support services needed and provided.

- **MoH specific:**

- Lead in developing a nationwide child development strategy that is disability inclusive and includes professionals from various disciplines, parents, and children;
- In close partnership with the MoIPL, ensure that all children are registered at birth;
- Provide adequate community-based rehabilitation for all citizens, including children with disabilities, in accordance with Article 25 of the CRPD;
- Improve the capacity of all health care professionals to ensure non-discriminatory practices and adequate referral to specialists when needed.

Supply

- **MoSWRR (DSW) specific:**

- Develop national guidelines for the identification and registration of persons with disabilities that are in accordance with the UNCRPD and use protocols compliant with the International Classification of Functioning (ICF);
- In close partnership with MoE and MoH, accelerate the development of an early detection and early intervention system that is respectful of the definition of disability according to the social model, is conducted by teams of multi-disciplinary professionals, and leads to service provision in inclusive settings;
- In close partnership with MoE and MoH, extend school health programmes to screen school-age children for the development of functional limitations in the domains of hearing,

- seeing, movement, communication, learning and behaviour/emotion throughout the life cycle using standardised protocols.
- **MoE specific:**
 - Invest in the capacity development of teachers and education professionals to work in and help foster an inclusive education system. All teachers must be adequately trained to teach all students in a regular classroom. Teachers and education professionals must also be trained to identify the occasions when they require the support of other teachers or specialized professionals, and they must be compelled to utilise mechanisms for collaboration and cooperation among professionals.
- **MoH specific:**
 - Provide adequate community-based rehabilitation for all citizens, including children with disabilities, in accordance with Article 25 of the CRPD;
 - Ensure quality and universal coverage of all children, including children with disabilities, in the implementation of an essential package of health and nutrition services, including skilled birth attendance, immunisation, infant and young child feeding support and micronutrient supplementation.
- **MoPF specific:**
 - Examine the options for a sustainable financing of goods and services, e.g. subsidies to service providers, that enable children with disabilities to fully realise their potential.

Demand

- **MoSWRR (DSW) specific:**
 - Improve the capacity of DSW case management workers to respond to cases of marginalisation, violence, bullying and other forms of violence towards children with disabilities. Where no case management workers exist, ensure other means of response;
 - Improve the capacity of DSW case management workers to refer households with children with disabilities to appropriate services. Where no case management workers exist, ensure other means of response.
- **MoE specific:**
 - Revise inclusive education policies and their implementation to ensure that children with disabilities are welcome in schools and that their learning is supported in ways that are individualized;
 - Ensure that the nationwide out-of-school children initiative encourages higher attendance rates in mainstream schools in Myanmar and targets children with disabilities.
- **MoH specific:**
 - Improve the capacity of all health care professionals to ensure non-discriminatory practices and adequate referral to specialists when needed.

10.5 Recommendations for development partners

Enabling environment

- Support the government and the National Committee for Disability to fulfil their mandate and ensure compliance with the CRPD;
- Support the National Committee for Disability in its specific efforts related to the National Action Plan on disability, thereby strengthening the capacities of stakeholders to develop appropriate knowledge about the rights of children with disabilities through training, exposure to knowledge, and best practices;
- Support the MoSWRR (DSW) in implementing communication for development campaigns and

- training to address misconceptions with regard to children with disabilities;
- Support children with disabilities in participating freely in community events, and support them in making their voices heard through innovative mechanisms, e.g. media, online platforms and mobile phones, including working with the private sector, e.g. mobile operators and helplines;
- Support Township Support Groups and /or Child Rights Committees (mentioned above) to establish a mechanism to hear children's voices regularly;
- Support all stakeholders in their efforts against abuses and violence, particularly those related to the anonymous reporting and investigation of complaints;
- Support the development of materials that raise awareness of disability and inclusion and are to be used as educational tools in various professional settings;
- Provide support to Parliament and the GoM/the National Committee for Disability to develop capacity for better coordination and leadership across all sectors;
- Provide technical support to all ministries and government agencies so that they can comply with the CRPD and the MPDL. Support knowledge building and exposure to international best practices;
- Continue to advocate social inclusion measures that lead to the efficient allocation of resources, including subsidies/incentives for the supply of essential services;
- Advocate with the private sector to allocate resources for children with disabilities through corporate social responsibility and other schemes;
- Support the GoM in its work with private sector to set up real-time, centralised data gathering mechanisms;
- Ensure that a centralised gathering hub exists under the Central Statistical Organisation;
- Support further study to explore specific intersections between gender and disability in more depth.

Supply

- Advocate and support the development of private sector partnerships to encourage innovative and affordable provision of goods and services on a national scale.

Demand

- Advocate inclusive education as the foundation for the social inclusion of children with disabilities;
- Advocate measures that make all forms of discrimination and bullying unlawful.

Quality

- Explore options for collaboration with private sector providers for good quality goods and services at affordable prices.

10.6 Recommendations for civil society organisations, including NGOs and DPOs

Enabling environment

- DPOs and child-rights CSOs should support community development awareness raising interventions and inclusive activities aimed at educating and sensitizing all community members;
- Organize events and activities to promote the vision that children with disabilities have the same rights as other children and are capable members of society with a positive contribution to make;
- Strengthen ongoing activities at the community level to increase awareness and the inclusive participation of children with disabilities;
- Develop children's capacity to participate meaningfully in different forums, and provide space for them to freely express their views and influence decision making in matters that concern them;

- Carry out anti-bullying campaigns and sensitisation activities related to the rights of children with disabilities;
- Develop partnerships with professional networks and introduce educational materials about disability and inclusion in a participatory way;
- Engage in and report on monitoring and evaluation activities that provide clear feedback to all line ministries (via the National Committee for Disability) on inclusive service provision;
- Engage in and report on monitoring and evaluation activities that provide clear feedback to all line ministries (via the National Committee for Disability) on inclusive data gathering mechanisms;
- Engage in and report on monitoring and evaluation activities that provide clear feedback to all line ministries (via the National Committee for Disability) on inclusive legislation.

Quality

- Ensure that persons with disabilities, including children, contribute to the development of standards and guidelines for the provision of goods and services for children with disabilities.

BIBLIOGRAPHY

1. Bawi, S.V. (2012). *Understanding the Challenges of Disability in Myanmar*.
2. Burnet Institute Myanmar and Monastic Education Development Group. (2014). *Monastic Schools in Myanmar: A baseline study*.
3. Centre for Services and Information on Disability, Bangladesh. (2005). *Situational Analysis and Assessment of Education for Children with Disabilities in Bangladesh, South Asia, East Asia and South Africa*.
4. Department of Social Welfare and The Leprosy Mission International. (2010). *Myanmar National Disability Survey 2010*.
5. DSD, DWCPD and UNICEF. (2012). *Children with Disabilities in South Africa: A situation analysis: 2001-2011*. Pretoria: Department of Social Development/Department of Women, Children and People with Disabilities/UNICEF.
6. Government of Myanmar. (2015). Unofficial translation of The Law on the Rights of Persons with Disabilities: unpublished.
7. ECDC and VSO. (2015) *Inclusive Education and Children with Disabilities in Yangon, Myanmar*. Eden Center, Yangon, Myanmar.
8. International Agency for the Prevention of Blindness, accessed at <http://www.iapb.org/advocacy/who-action-plan/global-action-plan-south-east-asia>
9. Loaiza, E., Cappa, C. (2005). *Measuring Children's Disability via Household Surveys: The MICS experience*. Paper presented at the 2005 Population Association of America (PAA) meeting. March 30 - April 2, 2005. Philadelphia, PA.
10. Local Resource Centre. (2014). *Exploring Strategy and Means for Inclusion of Intellectually Impaired Children in the Education Policy*.
11. Louie, J. (1999). *The Housing Modifications for Disabled Elderly Households*. W99-8, Harvard University.
12. Ministry of Education. (2014). Unofficial translation of the National Education Law: unpublished.
13. Ministry of National Planning and Economic Development, Ministry of Health and UNICEF. (2010). *Multiple Indicator Cluster Survey 2009-2010, Monitoring the Situation of Children and Women*.
14. Ministry of National Planning and Economic Development and UNICEF. (2012). *Situation Analysis of Children in Myanmar*.
15. Ministry of National Planning and Economic Development, UNDP, UNICEF and SIDA. (2011). *Integrated Household Living Conditions Survey in Myanmar (2009-2010): Poverty profile*.
16. Patton, M.Q., Cochran, M. (2002). *A Guide to Using Qualitative Research Methodology*. Medicines Sans Frontieres.
17. The Republic of the Union of Myanmar (2014), unofficial translation of the draft of the National Social Protection Strategy Plan for Myanmar.
18. The World Bank. (2013). *Myanmar Economic Monitor – October 2013*.
19. The World Bank. (2014). *Doing Business 2014, Myanmar*.
20. UN General Assembly, *Convention on the Rights of Persons with Disabilities: Resolution*, adopted by the General Assembly, 24 January 2007, A/RES/61/106, available at: <http://www.refworld.org/docid/45f973632.html>
21. UNESCO. (2009). *Policy Guidelines on Inclusive Education*. Accessed at <http://unesdoc.unesco.org/images/0017/001778/177849e.pdf>

1. UNESCO. (2015). *Education for All 2015 National Review*.
2. UNHCR. (2012). *Listen and Learn: Participatory assessment with children and adolescents*.
3. UNICEF. (nd). *UNICEF Guidelines for Disability Situation Analysis*. Accessed at http://www.unicef.org/disabilities/files/General_Suggestions_for_Disability_SITANS.pdf
4. UNICEF. (nd). *Using the Human Rights Framework to Promote the Rights of Children with Disabilities: Discussion paper (An Analysis of the Synergies Between CRC, CRPD and CEDAW)*. Accessed at http://www.unicef.org/disabilities/files/Synergies_paper_V6_Web_REVISED%282%29.pdf
5. UNICEF. (2007). *Promoting the Rights of Children with Disabilities*, Innocenti Digest N°13, accessed at <http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/digest13-disability.pdf>
6. UNICEF. (2012). *It's About Inclusion: Access to education, health, and social protection services for children with disabilities in Armenia*.
7. UNICEF. (2013). *Children with Disabilities: The state of the world's children 2013*.
8. UNICEF. (2013a). *Meeting the Educational Needs of Children with Disabilities in South Asia: A gap analysis covering Bhutan and the Maldives*.
9. UNICEF. (2014). *Children with Disabilities in Malaysia: Mapping policies, programmes, interventions and stakeholders*.
10. UNICEF. (2014). *Definition and Classification of Disability – Webinar 2 Companion Technical Booklet*. Accessed at http://www.inclusive-education.org/sites/default/files/uploads/booklets/IE_Webinar_Booklet_2.pdf
11. UNICEF. (2014). *Collecting Data on Children with Disabilities – Webinar 4 Companion Technical Booklet*. Accessed at http://www.inclusive-education.org/sites/default/files/uploads/booklets/IE_Webinar_Booklet_4.pdf
12. UNICEF. (2014). *Measuring Child Disability: Updates on the work of UNICEF and the WG. Presentation at the 45th UN Statistical Commission, 6, March 2014*. Accessed at http://www.un.org/disabilities/documents/events/presentation_disability_stat_commission2014_cappa_6mar.pdf
13. UNICEF. (2015). *Equity Snapshot 2015: Reaching South Asia's most disadvantaged children*. Accessed at http://www.unicef.org/rosa/UNICEF_EQUITY_SNAPSHOT_2015_Reaching_South_Aσίας_most_disadvantaged_children.pdf
14. WHO. (2007). *International Classification of Functioning, Health and Disability – Children and Youth Version*. Geneva, Switzerland. Accessed at http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/43737/1/9789241547321_eng.pdf
15. WHO. (2011). *World Report on Disability*. Accessed at http://www.who.int/disabilities/world_report/2011/report/en/
16. WHO. (2012). *Mortality and Burden of Diseases and Prevention of Blindness and Deafness*. Retrieved from http://www.who.int/pbd/deafness/WHO_GE_HL.pdf
17. WHO. (2013). *Disability in the South-East Asia Region*.
18. WHO. (2013). *Road Safety Status in the WHO South-East Asia Region, 2013 – Fact Sheet*. Regional Office for South-East Asia, New Delhi, India.
19. WHO. (2015). *Regional Strategy for Road Safety in South-East Asia*. WHO Regional Office for South-East Asia. New Delhi, India.
20. For more information on the Profile of an Inclusive Teacher, please go to: <https://www.european-agency.org/sites/default/files/Profile-of-Inclusive-Teachers.pdf>
21. UNDESA, UNOHCHR, IPU (2007) *Handbook for Parliamentarians*. Accessed at <http://www.un.org/disabilities/documents/toolaction/ipuhb.pdf>

GLOSSARY

Accessibility: The degree to which an environment, service or product allows access by as many people as possible, in particular, persons with disabilities.

Activity limitations: Difficulties an individual may have in executing activities. An activity limitation may range from a slight to a severe deviation in terms of quality or quantity in executing the activity in a manner, or to the extent that is expected, of people without the health condition.

Assessment: A process that includes the examination, interaction with, and observation of individuals or groups with actual or potential health conditions, impairments, activity limitations, or participation restrictions. Assessment may be required for rehabilitation interventions, or to gauge eligibility for educational support, social protection or other services.

Augmentative and alternative communication: Methods of communicating that supplement or replace speech and handwriting, e.g. facial expressions, symbols, pictures, gestures and signing.

Assistive devices (also assistive technology): Any device designed, made or adapted to help a person perform a particular task. Products may be specially produced or generally available for persons with a disability.

Charity model: The oldest and most outdated model of disability, where disability is viewed as a punishment or tragedy, usually because of the intervention of a deity. Under this model, the individual is seen as needy and pitiful, and can only find salvation through the mercy, love and care of others.

Communication: Includes language, display of text, Braille, tactile communication, large print and accessible multimedia, as well as written, audio, plain-language, human-reader and augmentative and alternative modes of communication, including accessible information and communication technology.

Developmental disability or disorder: Also referred to as “child disability.” An impairment typically first evident before or during birth, or during infancy, childhood or adolescence. Defined relative to age-specific norms. May be genetic or acquired and usually lasts throughout a person’s lifetime. May cause difficulty with language, mobility, learning and independent living. Examples include autism spectrum disorders, cerebral palsy, hearing loss, intellectual disabilities and visual impairment.

Disability: An umbrella term for impairments, activity limitations, and participation restrictions denoting the negative aspects of the interaction between an individual (with a health condition) and that individual’s contextual factors (environmental and personal factors).

Disabled people’s organisations: Organisations or assemblies established to promote the human rights of persons with disabilities, who comprise most of the members as well as the governing body.

Discrimination on the basis of disability: Any distinction, exclusion or restriction on the basis of disability that has the purpose or effect of impairing or nullifying the recognition, enjoyment or exercise, on an equal basis with others, of all human rights and fundamental freedoms in the political, economic, social, cultural, civil or any other field. It encompasses all forms of discrimination, including denial of reasonable accommodation.

Early intervention: Involves strategies that aim to intervene early in the life of a child and to provide individually tailored solutions. Early intervention typically focuses on populations at a higher risk of developing disability-related issues, or on families that are experiencing such issues that have not yet become well-established or entrenched.

Functioning: An umbrella term for body functions, body structures, activities and participation. It denotes

the positive aspects of the interaction between an individual (with a health condition) and that individual's contextual factors (environmental and personal factors).

Inclusive education: Education based on the right of all learners to a quality education that meets basic learning needs and enriches lives. Focusing particularly on vulnerable and marginalised groups, it seeks to develop the full potential of every individual.

Inclusive schools: Schools where children with disabilities attend regular classes with age-appropriate peers, learn the curriculum to the extent feasible, and are provided with additional resources and support depending on need.

Integrated schools: Schools that provide separate classes and additional resources for children with disabilities and that are attached to mainstream schools.

Impairment: Loss or abnormality in body structure or physiological function (including mental functions), where abnormality means significant variation from established statistical norms.

Intellectual impairment: A state of arrested or incomplete development of the mind, which means that the person can have difficulties understanding, learning, and remembering new things and in applying that learning to new situations. Also known as intellectual disabilities, and formerly as mental retardation or mental handicap.

International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF): The classification that provides a unified and standard language and framework for the description of health and health-related states. ICF is part of the family of international classifications developed by the World Health Organization.

International Classification of Functioning, Disability and Health - Children and Youth Version (ICF-CY): A version of the ICF that takes into account the characteristics of the developing child and the child's interaction with the surrounding environment. It recognises that functioning and disability interact in particular ways with children's development, for example, as children learn or establish new relationships.

Language: Includes spoken and signed languages and other forms of non-spoken languages.

Medical model: Views disability as an attribute of a person, arising as a result of a health condition or injury. Managing disability is thus primarily a matter of professional medical care, with treatments and services to help the individual adapt to given circumstances.

Participation: A person's involvement in a life situation, representing the societal perspective of functioning.

Persons with disabilities: Persons with long-term physical, mental or sensory impairments that, owing to barriers in society and the environment, may limit their ability to effectively participate in society and enjoy equal status with those who do not have such impairments.

Prevalence: All the new and old cases of an event, disease, or disability in a given population and time.

Reasonable accommodation: Necessary and appropriate modification and adjustment where needed in a particular case, but not imposing a disproportionate or undue burden, to ensure that persons with disabilities enjoy or exercise, on an equal basis with others, all human rights and fundamental freedoms.

Rehabilitation: A set of measures that assists individuals who experience or are likely to experience disability to achieve and maintain optimal functioning in interaction with their environment.

Social model: Views disability as a result of a social environment that does not meet the needs of individuals with impairments. Such individuals are disabled in the sense of being excluded from full participation as a result of physical, organisational or attitudinal barriers. Managing disability is thus primarily a matter of social change aimed at removing such barriers.

Special schools: Schools that are meant to provide highly specialised services for children with disabilities and remain separate from broader educational institutions. They are also called segregated schools.

Universal design: The design of products, environments, programmes, and services to be usable by all people, to the greatest extent possible, without the need for adaptation or specialised design.

Vocational rehabilitation and training: Programmes designed to restore or develop the capabilities of people with disabilities to secure, retain and advance in suitable employment, for example, job training, job counselling and job placement services.

ACRONYMS

ATEO	Assistant Township Education Officer
CBR	Community-based rehabilitation
CDD	Child Development Department
CEDAW	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women
CFD	Child functioning and disability
CI	Confidence interval
CRC	Convention on the Rights of the Child
CSO	Central statistical organisation
CWD	Children with disabilities
CWOD	Children without disabilities
DBE	Department of Basic Education
DPO	Disabled people's organisation
DSW	Department of Social Welfare
DTEO	Deputy Township Education Officer
ECCD	Early childhood care and development
ECD	Early childhood development
ECDC	Eden Centre for Disabled Children
ECI	Early childhood intervention
EU	European Union
FGD	Focus group discussion
FSU	Final sampling units
HH	Household
HI	Handicap International
IBR	Institution-based rehabilitation
ICF	International classification of functioning, disability and health
ICF-CY	International classification of functioning, disability and health - children and youth Version
ICRC	International Committee of the Red Cross
IE	Inclusive education
IHLCA	Integrated Household Living Conditions Assessment
IIC	Intellectually-impaired children
IQ	Intelligence quotient
KII	Key informant interview
LMF	Leprosy Mission Foundation
MC	Medical care
MICS	Multiple indicator cluster surveys
MILI	Myanmar Independent Living Initiative
MIMU	Myanmar Information Management Unit
MLRC	Myanmar Literacy Resource Centre
MoE	Ministry of Education
MoH	Ministry of Health
MoRA	Ministry of Religious Affairs

MSR	Myanmar survey research
MSWRR	Ministry of Social Welfare, Relief and Resettlement
NGO	Non-governmental organisation
PH	Public health
PPS	Probability proportionate to size
PSU	Primary sampling unit
REC	Regional extension centre
RFP	Request for proposal
RHC	Rural and sub-rural health centre
SitAn	Situational analysis
SOL	Standard of living
TEO	Township education officer
TOR	Terms of reference
UIS	UNESCO Institute for Statistics
UN	United Nations
UNCRPD	United Nations Convention on the Rights of Persons with Disability
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation
UNICEF	United Nations Children's Fund
USD	United States dollar
VSO	Volunteer Service Overseas
WASH	Water and sanitation hygiene
WG	Washington Group on Disability Statistics
WG ES-C	Washington Group Extended Set of Questions on Child Disability
WG ES-F	Washington Group Extended Set of Questions on Functioning

Unicef Myanmar

23-A, Inya Myaing Road,
Shwe Taung Gyar Ward 2
Bahan Township
(P.O Box 1435)
Yangon 11201

Tel: (95 1) 230 5960 to 69

Email: yangon@unicef.org

Website: www.unicef.org/myanmar
